

PKS-yhteisöraportti

Sisällys

Johdanto	3
Tiivistelmä	4
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)	5
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	9
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	18
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	34
Tunnuslukujen laskukaavat	46
LIITE	

Julkaisija: Helsingin kaupunginkanslia
Nimike: PKS-yhteisöraportti 3/2016
Sarja: Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2017:7
ISBN 978-952-331-254-8

Tiedustelut: controller Petra Vänskä-Sippel (09) 310 36611
Kansikuva: Talvipyöräilyä Espoossa, HSL:n aineistopankki, kuvaaja: Heidi-Hanna Karhu.

Johdanto

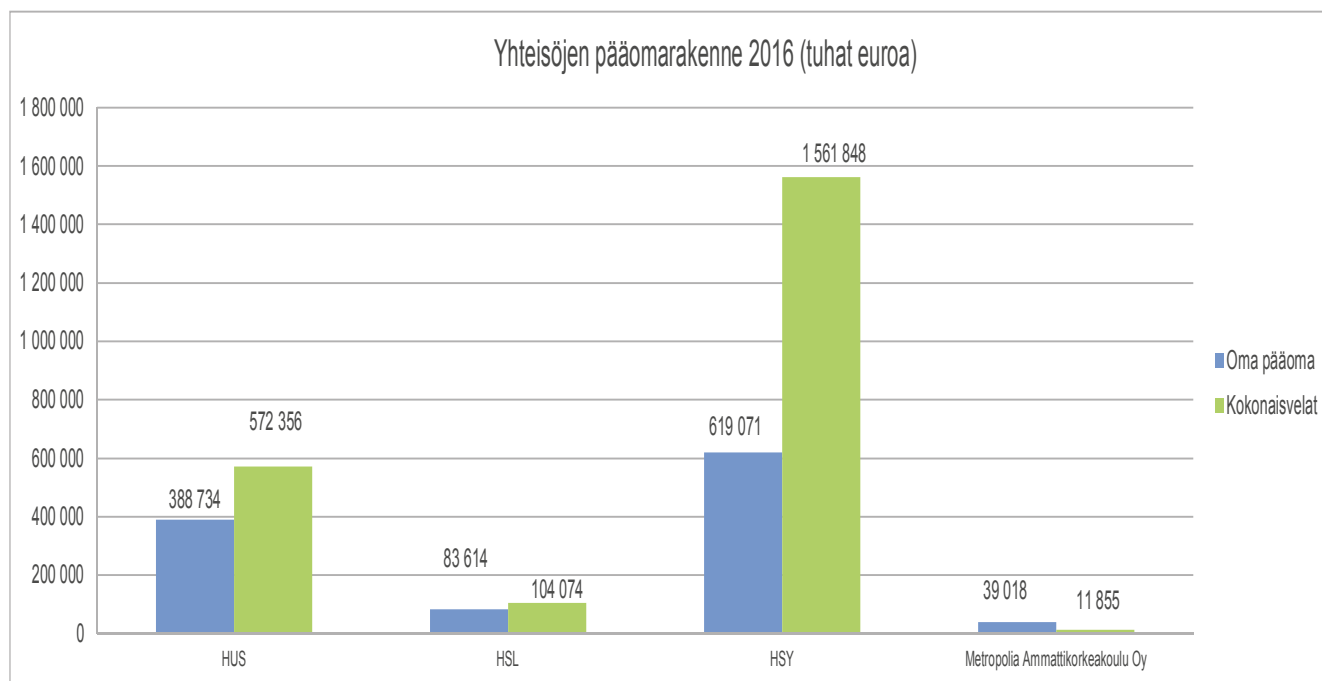
Tämä raportti sisältää pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmälle raportoitavat yhteisöt. Raportissa esitetään kustakin yhteisöstä niiden toimittamien katsausten perusteella vuoden 2016 toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot. PKS-raportti tehdään neljän kuukauden välein.

Kaupunginkanslia

Tiivistelmä

YHTEISÖN NIMI	TOIMINTATUOTOT TP 2016 (1 000 €)	TOIMINTATUOTOT TP 2015 (1 000 €)	YLI-/ALIJÄÄMÄ TP 2016 (1 000 €)	YLI-/ALIJÄÄMÄ TP 2015 (1 000 €)
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	1 978 787	2 039 199	-56 009	53 489
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	641 732	622 920	18 906	21 139
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	363 682	354 058	85 782	11 840

YHTEISÖN NIMI	LIIKEVAIHTO TP 2016 (1 000 €)	LIIKEVAIHTO TP 2015 (1 000 €)	VOITTO/TAPPIO TP 2016 (1 000 €)	VOITTO/TAPPIO TP 2015 (1 000 €)
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	97 298	100 344	332	419

Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)

		Helsingin kaupungin osuus: 36,2 %	
Toimitusjohtaja	Aki Lindén		
Hallituksen puheenjohtaja	Ulla-Marja Urho	Hallituksen varajäsen	Sirpa Asko-Seljavaara
Hallituksen varapuheenjohtaja	Riikka Slunga-Poutsalo	Hallituksen varajäsen	Merja Puurunen
Hallituksen jäsen	Risto Ranki	Hallituksen varajäsen	Frank Ryhänen
Hallituksen jäsen	Marika Niemi	Hallituksen varajäsen	Kirsi Siren
Hallituksen jäsen	Heikki Heinimäki	Hallituksen varajäsen	Arto Kujala
Hallituksen jäsen	Ilkka Taipale	Hallituksen varajäsen	Reijo Vuorento
Hallituksen jäsen	Leena Luhtanen	Hallituksen varajäsen	Sami Lehtonen
Hallituksen jäsen	Säde Tahvanainen	Hallituksen varajäsen	Eija Grönfors
Hallituksen jäsen	Suzan Ikävalko	Hallituksen varajäsen	Terhi Aalto
Hallituksen jäsen	Maria Ohisalo	Hallituksen varajäsen	Reetta Vanhanen
Hallituksen jäsen	Jari Oksanen	Hallituksen varajäsen	Marko Reinikainen
Hallituksen jäsen	Antti Valpas	Hallituksen varajäsen	Pekka Murto
Hallituksen jäsen	Harry Yltävä	Hallituksen varajäsen	Marjut Lumijärvi
Hallituksen jäsen	Berndt Långvik	Hallituksen varajäsen	Henrika Zilliacus-Tikkanen
Hallituksen jäsen	Marja-Leena Laine	Hallituksen varajäsen	Jukka Pihko
Hallituksen jäsen	Pekka Karma	Hallituksen varajäsen	Riitta Korpela
Hallituksen jäsen	Tari Haahtela	Hallituksen varajäsen	Eero Mervaala
Tilintarkastaja	Jorma Nurkkala, JHT, KHT, KPMG Julkishallinnon palvelut Oy		

Kuntayhtymän tehtävä

HUSin tehtävänä on tuottaa sen jäsenkuntien ja sairaanhoidopiirin järjestämisvastuuseen kuuluvia erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon palveluja sekä huolehtia yliopistolliselle sairaanhoidopiirille säädetyistä muista tehtävistä. HUSin laatima toimintakatsaus on kokonaisuudessaan tämän seuranta-raportin liitteenä.

Analyysi

Kuntakohtaisiin toteumiin sisältyi yhteensä 54,6 milj. euron suuruinen vuotta 2015 koskeva ylijäämän palautus, jolla ei ole mitään tekemistä vuoden 2016 toiminnallisen laskutuskertymän kanssa. Helsingin osalta tämä merkitsi noin 21 milj. euron palautusta. Todellinen toiminnallinen ylitys oli kuitenkin tätä huomattavasti suurempi, koska vuoden 2016 toteuma sisälsi Helsingin osalta 20,9 milj. euroa vuoden 2015 ylijäämää, joka palautettiin vasta 2016.

HUSin hinnoittelu ei ollut vuoden 2016 aikana edelleenkään osuvaa, kun palautettavaa ylijäämää syntyi HUS-tasolla 82 milj. euroa, mistä Helsingin osuus oli 29 milj. euroa.

HUSin käyttämät budjettiluvut poikkeavat merkittävästi esimerkiksi Helsingin kaupunginvaltuuston päätämästä talousarviosta. Kaupunginvaltuuston hyväksymä HUSin talousarvio vuodelle 2016 on 18 milj. euroa vähemmän kuin HUSin seurannassaan käyttämä talousarvio.

Kokonaisuutena HUSin laskituksen toteuma on kuntapäätäjien näkökulmasta vaikea hahmotettava, koska luvuissa on sisällä eri vuosien ylijäämiä. Tilinpäätös ei kerro paljoa siitä, kuinka kunnan erikoissairaanhoidon todelliset kustannukset ovat toteutumassa suhteessa valtuuston päättämään talousarvioon, minkä kuitenkin tulisi olla raportin tarkoitus.

HUSin toiminnan volyyymi kasvoi tammi-elokuun 2016 aikana 1,6 % edellisvuoteen nähden. Talousarvioon verrattuna ylitystä syntyi 3,5 %. Elektiivisten läheteiden määrä kasvoi arkipäivien määrällä oikaisutuna 2,9 %. Läheteiden määrän pohjalta voidaan todeta, etteivät niiden määrän kehittymisen perusteella tule lähteä vetämään laskutusta koskien liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä suuntaan tai toiseen.

Hoitotakuun toteutuminen on hieman heikentynyt edellisvuodesta, yli 6 kuukautta osastolle jonottaneita oli 899 kun vuotta aiemmin vastaava luku oli 267. Hoitotakuussa pysyminen oli lähinnä Hyks-sairaanhoidon alueen ongelma.

Toteutuneitten siirtoviivepäivien määrä pysyi vähäisenä, toteutuneen laskituksen ollessa koko HUS-tasolla 334 te.

Kuntayhtymän kassanriittävyys oli 12,2 päivää, mikä alitti tavoitetasona olleen 15 päivää.

talous- ja strategiapäällikkö Jussi Lind, sosiaali- ja terveystieteiden osasto

TULOSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	EROTUS TP-TA	TP 2015
Myyntituotot	1 888 573	1 863 865	24 707	1 951 331
Maksutuotot	71 219	68 739	2 479	68 497
Tuet ja avustukset	9 889	7 216	2 673	8 911
Vuokratuotot	6 921	4 965	1 956	7 056
Muut toimintatuotot	2 186	838	1 348	3 403
Toimintatuotot	1 978 787	1 945 623	33 164	2 039 199
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-1 133 569	-1 136 541	2 972	-1 132 222
Palvelujen ostot	-327 226	-302 584	-24 641	-303 586
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-377 514	-365 915	-11 599	-362 345
Vuokrakulut	-56 027	-56 216	188	-49 972
Avustukset	-5 651	-4 431	-1 220	-5 531
Muut toimintakulut	-11 549	-9 871	-1 678	-8 630
Toimintakulut	-1 911 536	-1 875 557	-35 979	-1 862 285
Toimintakate	67 251	70 067	-2 816	176 914
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 533	-14 701	2 168	-13 210
Vuosikate	54 718	55 366	-648	163 704
Poistot ja arvonalentumiset	-110 727	-111 824	1 097	-110 214
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-56 009	-56 458	450	53 489
Poistoeron muutokset	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-56 009	-56 458	450	53 489

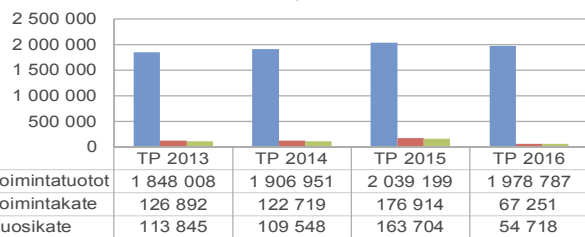
TASE (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015	TP 2016	TP 2015
Vastaavaa			Vastattavaa	
Aineettomat hyödykkeet	35 686	42 220	Peruspääoma	391 253
Aineelliset hyödykkeet	776 814	750 782	Arvonkorotusrahassto	0
Sijoitukset	60 224	59 049	Muut omat rahastot	0
Pysyvät vastaavat yhteensä	872 725	852 052	Muu oma pääoma	0
Toimeksiantojen varat	5 611	6 001	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	53 489
			Tilikauden yli-/alijäämä	-56 009
Vaihto-omaisuus	24 103	21 754	Oma pääoma yhteensä	388 734
Saamiset	50 407	125 479	Poistoero	0
Rahoitusarvopaperit	11 989	2 999	Vapaaehtoiset varaukset	0
Rahat ja pankkisaamiset	57 295	99 009	Pakolliset varaukset	55 428
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	143 793	249 240	Toimeksiantojen pääomat	5 611
			Pitkäaikainen vieras pääoma	221 933
			Lyhytaikainen vieras pääoma	350 423
			Vieras pääoma yhteensä	572 356
Vastaavaa yhteensä	1 022 130	1 107 292	Vastattavaa yhteensä	1 022 130
				1 107 292

Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)

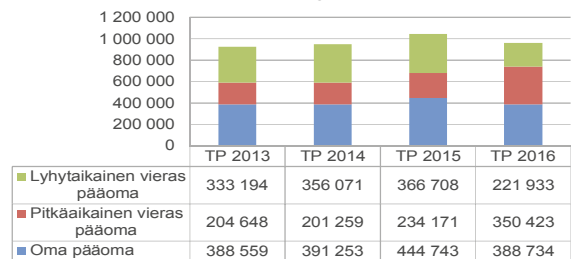
RAHOITUSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015
Vuosikate	54 718	163 704
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-764	-2 639
Investointimenot	-132 471	-148 008
Rahoitusosuudet investointimenoihin	538	938
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	703	2 423
Toiminnan ja investointien rahavirta	-77 276	16 417
Antolainauksen muutokset	352	-531
Lainakannan muutokset	-10 238	39 762
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	54 438	-41 995
Rahoituksen rahavirta	44 552	-2 764
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 1.1.	102 007	88 354
Rahavarat 31.12.	69 283	102 007

TOIMINNAN VOLYYMI JA KANNATTAVUUS		TP 2016	TP 2015
Toimintatuotot/Toimintakulut	%	103,5	109,5
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia	%	1 978 787	2 039 199
VUOSIKATE/POISTOT	%	0,5	1,5
Vakavaraisuus		TP 2016	TP 2015
Omavaraisuusaste	%	38,4 %	40,5
Suhteellinen velkaantuneisuus	%	28,5	29,0
Lainakanta	1 000 €	234 171	244 409
INVESTOINTIEN TULORAAHOITUS	%	41,5	111,3
Maksuvalmius		TP 2016	TP 2015
Kassan riittävyys	pv	12,2	18,3
Quick ratio		0,3	0,6
Current ratio		0,4	0,7

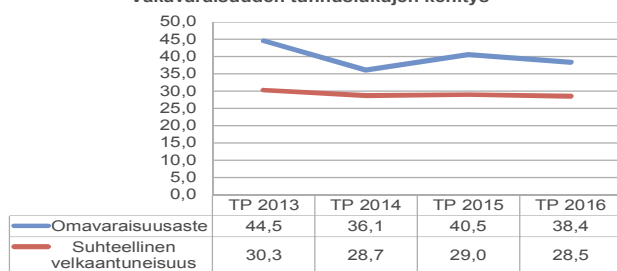
Toimintatuottojen ja kannattavuuden kehitys (1 000 euroa)

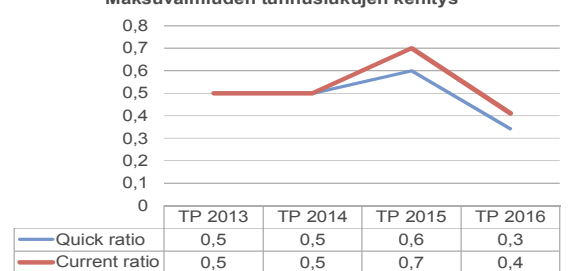
Pääomarakenteen kehitys (1 000 euroa)

Vakavaraisuuden tunnuslukujen kehitys

Maksuvalmiuden tunnuslukujen kehitys

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Toimitusjohtaja	Suvi Rihtniemi	Helsingin kaupungin osuus: 52 %	
Hallituksen puheenjohtaja	Risto Rautava	Hallituksen varajäsen	Harri Nikander
Hallituksen varapuheenjohtaja	Sirpa Hertell	Hallituksen varajäsen	Heli Halava
Hallituksen jäsen	Hennariikka Andersson	Hallituksen varajäsen	Aku Aarva
Hallituksen jäsen	Jaana Pelkonen	Hallituksen varajäsen	Sini Jokinen
Hallituksen jäsen	Janne Tähtikunnas	Hallituksen varajäsen	Ulla Palomäki
Hallituksen jäsen	Markku Weckman	Hallituksen varajäsen	Laura Simik
Hallituksen jäsen	Ville Ylikahri	Hallituksen varajäsen	Jessica Karhu
Hallituksen jäsen	Hanna Valtanen	Hallituksen varajäsen	Emil Bulut
Hallituksen jäsen	Tarja Kantola	Hallituksen varajäsen	Mirva Haltia-Holmberg
Hallituksen jäsen	Hannele Kerola	Hallituksen varajäsen	Sami Lehtonen
Hallituksen jäsen	Jukka Hako	Hallituksen varajäsen	Markku J. Jääskeläinen
Hallituksen jäsen	Petri M. Sinisalo	Hallituksen varajäsen	Matti Kopra
Hallituksen jäsen	Hanna Mithiku	Hallituksen varajäsen	Hannu Koponen
Hallituksen jäsen	Björn Månsson	Hallituksen varajäsen	Christel Liljeström
Tilintarkastaja	Leif-Erik Forsberg, KHT, JHT, KPMG Julkishallinnon palvelut Oy		

Kuntayhtymän tehtävä

HSL:n tehtävänä on suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä, vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, vastata toimialueensa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, hyväksyä toimialueellaan noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä sekä liikenteen taksat, vastata matkalippujen tarkastuksesta, päättää ja hankkia toimialueensa bussi-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliikennepalvelut sekä huolehtia muista viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat raportointikaudella

Uuden lippu- ja informaatiojärjestelmän käyttöönotto eteni rivakasti, uusi MAL-sopimus allekirjoitettiin ja päätös Raide-Jokerista vie liikennejärjestelmää haluttuun suuntaan. Vaikka länsimetro viivästy, HSL rakensi ennätysajassa korvaavat bussiratkaisut asiakkaillemme. Kahden uuden pikaraitiotiehanke, Raide-Jokerin ja Kruunuvuoren raitioyhteyden suunnittelu sekä länsimetron käyttöönottoon valmistautuminen ja siihen liittyneet poikkeusjärjestelyt painottuivat työssä alkuperäisiä suunnitelmia enemmän. Myös Kehäradan käyttöönotosta seuranneet juna- ja bussiliikenteen muutostarpeet suuntasivat työnte-koa jossain määrin uudelleen.

Matkakortti on HSL:n suosituin ja perinteikkäin joukkoliikennemaksamisen väline, joka löytyy yli miljoonalta seudun asukkaalta. Kuitenkin entistä enemmän on myös heitä, jotka erilaisten kanta-asiakaskorttien sijaan käyttävät mieluummin kännykkäsovelluksia. Heitä varten kehitettiin HSL-sovellus, johon on kertalipun lisäksi tulossa myöhemmin myös kausilippu, reittiopas ja personoitua palveluviestintää. Digitaalisia palveluita kehitetään tulevaisuudessa vahvasti. Uusittu reittiopas valmistui, ja se julkaistaan alkuvuodesta 2017. Uudistettu reittiopas tuo tullessaan reaaliaikaiset liikennetiedot kaikista liikennevälineistä kännyköihin ja pysäkinäyttöille. HSL:n mobiililippu palkittiin teknologia- ja yritystapahtuma Slushin Paras Mobiilipalvelu 2016 -kilpailussa. Mobiililippu on pian mukana myös MaaS (Mobility as a Service) -yritysten palveluissa. Liikkumista palveluna tarjoava yritys voi tehdä HSL:n kanssa sopimuksen, jossa mobiililipun voi ostaa HSL:n matkustusalueille matkaketjuyrityksen kautta.

Joulukuussa ratkaistiin bussiliikenteen ympäristöbonustarjouskilpailu, jonka tarkoituksena on maksaa liikennöitsijöille bonusta hiilidioksidi- ja lähipäästöjä vähentävistä toimenpiteistä. Vuonna 2016 päästöjä alentavista toimenpiteistä maksettiin liikennöitsijöille bonusta 1,5 milj. euroa ja viimeisimmän tarjouskilpailun perusteella vuonna 2017 tullaan maksamaan bonusta yhteensä noin 1,0 milj. euroa.

Kestävän kehityksen tavoitteeseen pääseminen edellyttää myös uutta ajoneuvoteknologiaa. Sähköbus- sit tukevat HSL:n strategista tavoitetta kasvattaa vähäpäästöisen kaluston osuutta joukkoliikenteessä ja kolmekymmentä prosenttia HSL:n tilaaman bussiliikenteen kalustosta on tarkoitus olla sähköistä vuonna 2025. Kuluneena vuotena HSL tarjosi bussiliikennöitsijöille mahdollisuutta kokeilla sähköbussia ilman että se vaikuttaa liikennöitsijän kalustohankintoihin tai talouteen. Ensimmäiset kuusi sähköbussia otettiin vastaan ja busseja pilotoidaan 5–6 eri kaupunkilinjalla muun kaluston joukossa vuosina 2016-2019. HSL hankki Linkker-bussit leasing-sopimuksella poikkeuksellisesti itse, sillä uuden teknologian riskien säilyttäminen liikennöitsijöille olisi ollut kohtuutonta.

VR:n kanssa aloitettiin 1.4.2016 voimaan tulleen uuden suoramarkintasopimuksen tuotantovaihe. Sopimuksen valvonta ja yhteistyö ovat lähteneet hyvin käyntiin. HSL on ollut vuonna 2016 mukana useissa liikenneviraston projekteissa, jotka tähtäävät junaliikenteen palvelun ja täsmällisyyden parantamiseen.

HSL:n johto aloitti sisäisen organisaatiomuutoksen valmistelun keväällä 2016. Organisaatorakenteen uudistuksella vastataan muuttuneen toimintaympäristön mahdollisuuksiin ja haasteisiin. Luonnos uuden organisaation rakenteeksi julkaistiin henkilöstölle syksyllä ja toimintamallien tarkentaminen jatkui syksyn ajan. Päätöksenteko valmisteltiin lokakuun hallituksen kokoukseen sekä marraskuun yhtymäkokoukseen.

Uuden organisaatorakenteen mukainen toiminta käynnistyi tavoitteen mukaisesti 1.1.2017. Uuden organisaation toimintaa ohjaavat nykyinen strategia, perustehtävä, arvot ja visio. Uudessa organisaatiokaaviossa asiakas on keskiössä ja uudistettu organisaatiokaavio kuvastaa HSL:n strategiaa, jonka mukaan HSL kuuntelee asiakkaita ja vastaa heidän tarpeisiinsa laadukkaalla, kustannustehokkaalla ja luotettavalla palvelulla.

HSL-alueella tehtiin yhteensä 367,2 miljoonaa matkaa ja matkustajamäärät kasvoivat edellisestä vuodesta 2,4 %. Erityisesti kasvua oli juna- ja raitioliikenteessä. Syinä suotuisalle kehitykselle ovat olleet kehäradan junaliikenteen käyttöä lisäävä vaikutus, joka on näkynyt etenkin Lentokentän aseman matkustajamäärien kasvuna sekä raitioliikenteen laajeneminen Jätkäsaareen sekä edellisiä vuosia vähäisemmät ratatyöt.

Joukkoliikenteen kannalta on tärkeää, että rahoitus on vakaata. Puolet HSL:n joukkoliikenteen kuluista katetaan nyt lipputuloilla. HSL:n jäsenkuntien kanta on ollut se, että verotuloilla voidaan kattaa korkeintaan puolet kustannuksista. Nykyisin tuen ja lipputulojen suhde on melko hyvä ja se on mahdollistanut joukkoliikenteen kehittämisen kasvavalla seudulla. Tuki painottuu kausi- ja arvolippuihin eli siitä hyötyvät eniten paljon joukkoliikennettä käyttävät seudun asukkaat.

Tuloskehitys

Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen on 18,9 milj. euroa ylijäämäinen, kun muutetussa talousarviossa oli varauduttu 33,5 milj. euron alijäämään. Toimintatuotot kasvoivat 3,0 % ja toimintakulut 3,4 % edellisestä vuodesta.

Toimintakate oli 28,1 milj. euroa, 1,6 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuotena. HSL:n toimintakuluista 56,7 % voitiin kattaa toimintatuotoilla, kun tuottoihin ei lasketa jäsenkuntien maksamia kuntaosuuksia.

Vuosikate oli 27,9 milj. euroa, 1,6 milj. euroa edellistä vuotta enemmän. Vuosikatteella voitiin kattaa HSL:n poistot, jotka olivat 9,0 milj. euroa.

Toimintatulot

HSL:n toimintatulot olivat yhteensä 641,7 milj. euroa, 10,6 milj. euroa (1,7 %) yli muutetun talousarvion (TA 631,1 milj. euroa). Toimintatuloista 51,6 % on lipputuloja ja 45,8 % kuntaosuuksia.

Lipputulot

Lipputulot ovat yhteensä 331,4 milj. euroa ja ne ylittivät talousarvion 9,5 milj. eurolla (2,9 %). Edellisen vuoden lipputuloihin nähden kasvua oli 24,5 milj.euroa (8,0 %).

Kuntaosuudet

Kunnat maksavat HSL:n kulut kuntaosuuksina siltä osin kuin niitä ei voida kattaa lipputuloilla muilla tuloilla. Kuntaosuudet olivat yhteensä muutetun talousarvion mukaiset 293,8 milj. euroa.

Muut toimintatuotot

Muut toimintatuotot, yhteensä 16,4 milj. euroa, koostuvat pääosin valtion tuista, tarkastusmaksutuloista ja liikennöitsijöiltä laskutettavista matkakorttilaitteista ja taukotilojen vuokrista.

Valtion tuki suurten kaupunkien joukkoliikenteelle oli 5,3 milj. euroa.

Tarkastusmaksutuloja kertyi 4,6 milj. euroa ja niistä kirjattiin luottotappiovarauksiin 1,8 milj. euroa.

Vuokratuottoja kertyi 2,6 milj. euroa.

Toimintakulut

Toimintakuluja toteutui yhteensä 613,7 milj. euroa, mikä jäi 40,5 milj. euroa alle talousarvion (6,2%). Tästä summasta 16 milj. euroa johtuu infrakustannusten arvioitua pienemmästä määrästä. Toimintamenoista 586,2 milj. euroa (95,5 %) oli palvelujen ostomenoja.

Operointikustannukset

Joukkoliikenteen operointikustannukset ovat yhteensä 476,8 milj. euroa, 77,7 % HSL:n toimintakuluista. Säästöjä operointikustannuksissa kertyi talousarvioon verrattuna yhteensä 15,7 milj. euroa (3,2 %).

Säästöä syntyi erityisesti bussiliikenteen (4,1 milj. euroa), ja metrolinnoituksen (6,2 milj. euroa) korvauksista.

Infrakustannukset

Infrakustannukset olivat yhteensä 83,2 milj. euroa, 16,0 milj. euroa alle talousarvion.

Muut toimintakulut

Muita kuin operointi- ja infrakustannuksia toteutui yhteensä 53,7 milj. euroa. Ulkopuolisilta hankittavia palvelujen ostoja toteutui yhteensä 26,2 milj. euroa, 7,2 milj. euroa alle talousarvion.

Henkilöstökuluja toteutui yhteensä 19,6 milj. euroa, 0,1 milj. euroa alle talousarvion. Vuoden lopussa HSL:n palveluksessa oli 373 henkilöä.

Vuokrakuluja toteutui yhteensä 3,5 milj. euroa ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kustannuksiin käytettiin 1,3 milj. euroa sekä muihin kuluihin 3,1 milj. euroa. Muut kulut sisältävät tarkastusmaksutuloista kirjattuja luottotappioita 1,5 milj. euroa sekä luottotappiovarauksen 0,9 milj. euroa.

Toimintatuottojen ja -kulujen erotuksena syntyvä toimintakate oli 28,1 milj. euroa.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoituksen nettokuluiksi arvioitiin talousarviossa 0,4 milj. euroa. Rahoituksen nettokulut jäivät 0,1 milj. euroon ja alittivat talousarvion 0,3 milj. eurolla.

Vuosikate rahoituserien jälkeen oli 27,9 milj. euroa.

Poistot

Suunnitelmapoistot ovat yhteensä 9,0 milj. euroa, ja ne alittivat talousarvion 1,1 milj. eurolla.

Tilikauden tulos ja yli-/alijäämä

Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen on 18,9 milj. euroa ylijäämäinen, kun muutetussa talousarviossa oli varauduttu 33,5 milj. euron alijäämäiseen tulokseen. Tilikauden tulos esitetään kirjattavaksi edellisten vuosien ylijäämätilille. Kuntakohtaista kertynyttä ylijäämää käytetään seuraavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa kuntaosuuksia vähentävänä eränä.

Investoinnit

Investointimenot olivat 17,0 milj. euroa vuonna 2016, kun talousarviossa oltiin varauduttu 46,8 milj. euron investointimenoihin. Investointibudjetin alittuminen 29,8 milj.eurolla johtuu lähinnä LIJ2014 -hankkeen viivästymisistä. Toiminnan ja investointien rahavirta oli tilikaudella 10,9 milj. euroa ylijäämäinen.

Rahoitus ja vastuusitoumukset

Maksuvalmius pysyi vuoden aikana hyvän, eikä talousarviolainaa ei ole tarvinnut nostaa. HSL on tilinpäätöksessä velaton.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä oli joulukuun 2016 lopussa 373 henkilöä. Toteutuneet henkilöstökulut olivat 19,6 milj. euroa, noin 0,2 milj. euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Raportointijakson aikana ei ole raportoitu HSL:n omassa toiminnassa toteutuneista riskeistä, joista olisi aiheutunut merkittävää vahinkoa kuntayhtymän toiminnalle.

Myös tilikautta seuraavasta vuodesta on tulossa vilkas ja työntäyteinen. HSL:n osaamista vaaditaan monissa merkittävässä joukkoliikenteen uudistuksissa: länsimetron liikenteen alkaminen, Raide-Jokeri, LIJ:n loppuun saattaminen, matkakorttien vaihtaminen, kaarimallin käyttöönoton valmistelu sekä Tuusulan ja Siuntion mahdollinen liittyminen HSL:ään. Liikennejärjestelmäsuunnittelussa on myös tulossa vaativa vuosi MAL 2019 -puiteohjelman toteutuksessa. Suunnitelmat laaditaan nyt ensimmäistä kertaa alusta alkaen koordinoitusti yhdessä maankäytön, asumisen ja liikenteen osalta HSL:n vastatessa L-osasta. Kun liikkuminen tehdään kestävästi, kasvun haittavaikutukset ovat mahdollisimman pienet ja koko seutu hyötyy.

Helsingin seutu kasvaa kovaa vauhtia. Seudulla ennustetaan olevan vuonna 2050 yli kaksi miljoonaa asukasta ja miljoona työpaikkaa. Seudulla tehdään tuolloin noin 5,7 miljoonaa päivittäistä matkaa. HSL on tehnyt kestäväen kehityksen toimenpidesitoumuksen ja tavoitteena on ohjata kasvu kestäviin kulkumuotoihin: joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn. Tavoitteena on vähentää lähipäästöjä ja hiilidioksidipäästöjä yli 90 prosenttia vuoteen 2025 mennessä vuoden 2010 tasosta.

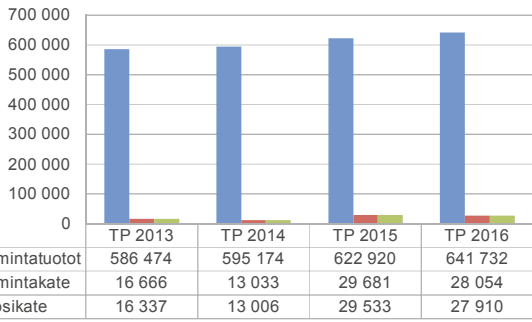
Suomen talouden yleinen kehitys vaikuttaa edelleen myös HSL:n ja kuntien talouteen. Yhdessä merkittävien infrainvestointien kanssa tämä tuo paineita tuleville vuosille korottaa lippujen hintoja kustannustason nousua enemmän. Mikäli lippujen hintoja ei koroteta riittävästi ja joukkoliikenteen palvelutaso halutaan säilyttää nykyisellään, syntyy paineita kuntien rahoitusosuuksien kasvattamiseen. Jos joukkoliikennettä tuettaisiin enemmän verorahoilla, palvelutasoa voitaisiin parantaa, joukkoliikenteen lippujen hintoja voitaisiin laskea tai molempia.

TULOSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	EROTUS TP-TA	TP 2015
Myyntituotot	333 425	323 680	9 745	308 644
Kuntaosuudet	293 838	309 867	-16 029	298 953
Tuet ja avustukset	5 406	5 514	-108	6 035
Vuokratuotot	2 558	2 303	255	2 864
Muut toimintatuotot	6 505	5 822	683	6 424
Toimintatuotot	641 732	647 186	-5 454	622 920
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-19 638	-19 743	105	-19 847
Palvelujen ostot	-586 173	-625 046	38 873	-565 439
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 277	-1 726	449	-1 289
Vuokrakulut	-3 489	-4 525	1 036	-3 391
Avustukset	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-3 102	-3 122	20	-3 272
Toimintakulut	-613 678	-654 162	40 484	-593 239
Toimintakate	28 054	-6 976	35 030	29 681
Rahoitustuotot ja -kulut	-144	-408	264	-148
Vuosikate	27 910	-7 384	35 294	29 533
Poistot ja arvonalentumiset	-9 004	-10 077	1 073	-8 394
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tilikauden tulos	18 906	-17 461	36 367	21 139
Poistoeron muutokset	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	18 906	-17 461	36 367	21 139

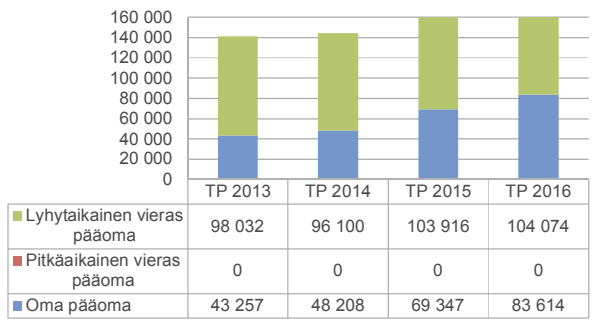
RAHOITUSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015
Vuosikate	27 910	29 533
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	0
Investointimenot	-17 005	-16 677
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	10 905	12 856
Antolainauksen muutokset	0	0
Lainakannan muutokset	0	0
Oman pääoman muutokset	-4 638	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 109	6 837
Rahoituksen rahavirta	471	6 837
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 1.1.	79 352	59 659
Rahavarat 31.12.	90 728	79 352

TASE (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015		TP 2016	TP 2015
Vastaavaa			Vastattavaa		
Aineettomat hyödykkeet	38 733	35 670	Peruspääoma	9 230	9 230
Aineelliset hyödykkeet	17 209	12 270	Arvonkorotusrahasto	0	0
Sijoitukset	3 386	3 386	Muut omat rahastot	0	0
Pysyvät vastaavat yhteensä	59 328	51 326	Muu oma pääoma	9 759	9 759
Vaihto-omaisuus	50	51	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	45 720	29 219
Saamiset	37 583	42 534	Tilikauden yli-/alijäämä	18 906	21 139
Rahoitusarvopaperit	0	0	Oma pääoma yhteensä	83 614	69 347
Rahat ja pankkisaamiset	90 728	79 352	Poistoero	0	0
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	128 361	121 937	Vapaaehtoiset varaukset	0	0
			Pakolliset varaukset	0	0
			Pitkäaikainen vieras pääoma	0	0
			Lyhytaikainen vieras pääoma	104 074	103 916
			Vieras pääoma yhteensä	104 074	103 916
Vastaavaa yhteensä	187 688	173 263	Vastattavaa yhteensä	187 688	173 263

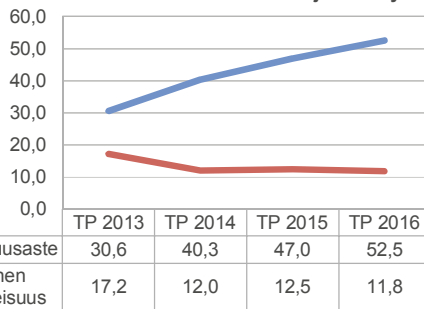
Toimintatuottojen ja kannattavuuden kehitys (1 000 euroa)

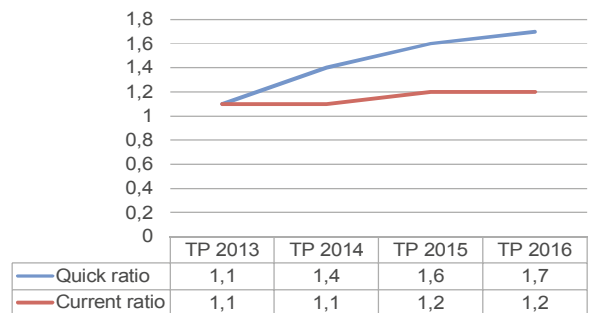
Pääomarakenteen kehitys (1 000 euroa)

Vakavaraisuuden tunnuslukujen kehitys

Maksuvalmiuden tunnuslukujen kehitys

TOIMINNAN VOLYYMI JA KANNATTAVUUS		TP 2016	TP 2015
Toimintatuotot/Toimintakulut	%	104,6	105,0
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia	%	56,7	54,6
Vuosikate/Poistot	%	310,0	351,8
VAKAVARAISUUS		TP 2016	TP 2015
Omavaraisuusaste	%	52,5	47,0
Suhteellinen velkaantuneisuus	%	11,8	12,5
Lainakanta	1 000 €	0,0	0,0
Investointien tulorahoitus	%	164,1	178,2
MAKSUVALMIUS		TP 2016	TP 2015
Quick ratio		1,7	1,6
Current ratio		1,2	1,2
Kassan riittävyys	pv	54,0	48,8

Analyysi tunnusluvuista ja tilinpäätöksestä

Toiminnan volyyymi ja kannattavuus

Toimintatuottoja kertyi tilikauden aikana 641,7 milj. euroa, mikä on talousarviota hieman vähemmän (0,8 %) ja 3,0 % enemmän kuin vuonna 2015.

Toimintakulut nousivat 3,4 % vuodesta 2015 ollen 613,7 milj. euroa. Toimintakulut jäivät kuitenkin 40,5 milj. euroa talousarviota pienemmäksi. Suurin yksittäinen kuluerä tarkastelujaksolla oli palvelujen ostot, jotka olivat 95,5 % toimintakuluista.

Vuosikate oli 27,9 milj. euroa, mikä oli selvästi budjettitavoitetta parempi (talousarviossa vuosikate -7,4 milj. euroa). Vuoden 2015 vuosikate oli 29,5 milj. euroa. Tilinpäätöksessä vuosikate oli vuosikate/poistot -tunnusluku on 310,0 %, joten vuosikate on tulo-rahoituksen kannalta riittävä, sillä se kattaa poistot.

Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen oli myös odotettua parempi eli 18,9 milj. euroa ylijäämäinen. Muutetussa talousarviossa oli varauduttu 33,5 milj. euron alijäämaiseen tulokseen (edellisvuonna 21,1 milj. euroa). Tilikauden tulos esitetään kirjattavaksi edellisten vuosien ylijäämätilille. Kunta-kohtaista kertynyttä ylijäämää käytetään seuraavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa kuntaosuuksia vähentävänä eränä.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusaste oli vuoden lopussa hyvä. Lyhytaikaisia velkoja oli tilikauden lopussa 104,0 milj. euroa. Kuntayhtymällä ei ole pitkäaikaista vierasta pääomaa.

Maksuvalmius

Maksuvalmius oli tilikauden lopussa hyvä quick ratio -tunnusluvulla mitattuna. Vaihto-omaisuus mukaan laskettuna eli current ratio -tunnusluvulla mitattuna maksuvalmius oli tyydyttävällä tasolla. Likvidejä kas-savaroja oli tilikauden päättyessä 90,7 milj. euroa.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)

Toimitusjohtaja	Raimo Inkinen	Helsingin kaupungin osuus: 57,6 %	
Hallituksen puheenjohtaja	Matti Enroth	Hallituksen varajäsen	Teppo Härkönen
Hallituksen jäsen	Markku Jääskeläinen	Hallituksen varajäsen	Jukka Hako
Hallituksen jäsen	Sirpa Kauppinen	Hallituksen varajäsen	Jouni Vauhkonen
Hallituksen jäsen	Terhi Koulumies	Hallituksen varajäsen	Maria Pekkala
Hallituksen jäsen	Johanna Krabbe	Hallituksen varajäsen	Katri Mehtonen
Hallituksen jäsen	Essi Kuikka	Hallituksen varajäsen	Anna Koppanen
Hallituksen jäsen	Kari Kuusisto	Hallituksen varajäsen	Hilkka Vahervuori
Hallituksen jäsen	Timo Lahti	Hallituksen varajäsen	Kaarina Saramäki
Hallituksen jäsen	Anders Portin	Hallituksen varajäsen	Mikael Sjövall
Hallituksen jäsen	Lauri Ant-Vuorinen	Hallituksen varajäsen	Tiina Rintamäki-Ovaska
Hallituksen jäsen	Olli Sademies	Hallituksen varajäsen	Jarno Kukkonen
Hallituksen jäsen	Kati Tyystjärvi	Hallituksen varajäsen	Eero Väätäinen
Hallituksen jäsen	Anna-Maria Kantola	Hallituksen varajäsen	Pentti Nurminen
Hallituksen jäsen	Antti Vuorela	Hallituksen varajäsen	Eveliina Heinäluoma
Tilintarkastaja	Outi Koskinen, JHT, KHT, PwC Julkistarkastus Oy		

Kuntayhtymän tehtävä

HSY:n tehtävänä on hoitaa jäsenkuntiansa jätelain mukainen jätehuolto ja siihen liittyvä toiminta, toimia vesihuoltolaissa tarkoitettuna vesihuoltolaitoksena, joka huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan, huolehtia jäsenkuntiansa ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä sekä hoitaa jäsenkuntien sille antamat muut kuntayhtymän toimintaan liittyvät yhteiset tehtävät.

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat raportointikaudella

HSY tuotti vuonna 2016 vesi- ja jätehuoltopalveluja yli miljoonalle pääkaupunkiseudun asukkaalle ja yrityksille. Talousvettä tuotettiin ja jätevettä puhdistettiin myös toiminta-alueen ulkopuolisille vesihuoltolaitoksille sekä hoidettiin jätehuoltopalvelut sopimusperusteisesti Kirkkonummen kunnalle. Seutu- ja ympäristötietoja tuotettiin pääkaupunkiseudulle ja osin laajemmalle, Helsingin seudun 14 kunnan alueelle.

Vesihuolto

Veden ominaispumpppauksen trendi on kääntynyt nousuun viimeisen vuoden aikana. Lisääntynyttä vedenpumpppausta ei selitä yksinomaan uuden runkovesijohdon käyttöönottoon liittyvät mittavat huuh-telut, vaan vedenkäyttö on lisääntynyt kokonaisuudessaan HSY:n toiminta-alueella. Vertailuvuonna 2015 oli etenkin Helsingissä poikkeuksellisen pieni vedenkulutus.

Vuoden 2016 lopussa lakkautettiin vedentuotanto Dämmanin vedenpuhdistuslaitoksella, minkä mahdollisti Länsi-Espoon uuden runkolinjan sekä Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen kapasiteetin nostohankkeiden valmistuminen. Tuotettu vesi oli hyvälaatuista. Se täytti sekä viranomaisten laatuvaatimukset ja -suositukset että HSY:n omat laatutavoitteet.

HSY:n jätevedenpuhdistamot saavuttivat ympäristölupamääräysten mukaisen toimintatason sekä ympäristölupamääräyksiä tiukemmat HSY:n omat tonnipohjaiset tavoitteet. Viikinmäen jätevedenpuhdistamon tulos oli vuonna 2016 OCP-indeksillä mitattuna erittäin hyvä. Jätevedenpuhdistamoilla oli vuonna 2016 laitosohitus Suomenojalla helmikuussa erittäin rankkojen talvisateiden seurauksena. Tilanteessa n. 6 000 m³ käsittelemätöntä jätevettä vuoti lammikon kautta mereen ja kemiallisesti sekä mekaanisesti käsiteltyä vettä jouduttiin johtamaan mereen purkualueelle n. 60 000 m³. Viikinmäessä ei ollut laitosohituksia. Jätevedenpuhdistuksen kuormitus mereen vuonna 2016 fosforin osalta oli 32 tonnia (tavoite 40 tonnia) ja typen osalta 1028 tonnia (tavoite 1 200 tonnia).

Vesihuoltoverkostoa laajennettiin, ylläpidettiin verkoston kuntoa ja investoitiin laitoksiin.

Vuonna 2016 korjattiin äkillisiä vesijohtojen putkirikkoja 270 kpl ja viemäritukoksia avattiin 78 kpl. Kulutuskeskeytysaika oli 4,9 minuuttia/asukas. Katujohtovuotoja oli vuoden aikana enemmän kuin edellisenä vuonna ja viemäritukoksia hieman vähemmän. Kulutuskeskeytysaika oli edellisen vuoden tasolla. Vuoden aikana selvitettiin uusia vesijohto- ja viemäriverkoston kuntotutkimusmenetelmiä.

Vesihuollon alueverkoston rakentaminen oli ennätyksellisen vilkasta. Investointeja toteutettiin investointiohjelman mukaisesti monissa aluekohteissa. Katuhankkeiden yhteydessä tehtiin runsaasti yhteiskohdesaneerauksia.

Vedenjakelun merkittävin hanke oli Länsi-Espoon uusi runkovesijohto. Rakennusurakat paineenkorotusasemineen saatiin valmiiksi kesällä. Monivaiheisen käyttöönottoproseduurin jälkeen uusi linja saatiin käyttöön marraskuun lopulla, jonka jälkeen Dämmanin vedenpuhdistamon toiminta lakkautettiin.

Vedenpuhdistuksen kapasiteetinnoston ja perusparannuksen hankkeisiin kuuluvat Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen tulojärjestelyjen saneeraus, hiekkasuodatuksen saneeraus ja aktiivihiihlaitoksen saneeraus vastaanotettiin joulukuussa. Myös Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen korkea-painepumppaamon saneeraus valmistui.

Blominmäen puhdistamon 900 000 louhintakuutiometristä oli vuoden lopussa louhittuna n. 80 % ja

kalliorakennusurakka eteni suunnitellussa aikataulussa. Länsimetron kalliorakennusurakoiden yhteydessä tehtävät viemäritunneliosuudet Finnoossa saatiin louhittua valmiiksi vuoden 2016 aikana.

Espoon kaupungin hallintaan siirtyneen Suomenojan tukikohta-alueen korvaava Mikkilänkallion tukikohdan laajennus valmistui kesällä 2016.

Jätehuolto

Vuoden aikana tehtiin yhteensä noin 8,0 miljoonaa jäteasiatyhjennystä, joka oli noin 0,3 milj. tyhjennystä edellistä vuotta enemmän. Espoossa ja Länsi-Helsingissä aloitettiin kiinteistökohtainen kartonginkeräys sekä lietteiden kiinteistökohtainen keräys asuinkiinteistöiltä Helsingissä ja Vantaalla. Vuoden aikana kilpailutettiin yhteensä 37 jätteenkuljetuksen urakka-alueita. Keväällä kilpailutettiin Länsi-Helsingin ja kantakaupungin 3 biojäteurakkaa, 8 sekajäteurakkaa ja 3 kartonkiurakkaa sekä Espoon 3 lieteurakkaa. Syksyllä kilpailutettiin Itä-Helsingin ja kantakaupungin alueella 3 biojäteurakkaa, 10 sekajäteurakkaa ja 3 kartonkiurakkaa sekä 4 Kirkkonummen lieteurakkaa.

Biohajoavan jätteen kaatopaikkakielto astui voimaan vuoden 2016 alusta valtioneuvoston asetuksella. Uuden kaatopaikka-asetuksen mukaisesti esikäsittelemättömistä jätteistä lajiteltiin hyödynnettävät jakeet. Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa loppusijoitettavan jätteen määrä on vähentynyt merkittävästi ja näin ollen aluetta ja siellä tehtyjä mittavia investointeja ja infraa voidaan hyödyntää uusiin tarkoituksiin. Aluetta kehitetään jätteenkäsittelykeskuksesta ekoteollisuuskeskukseksi Ekomo-projektissa. Tavoitteena on alue, jossa HSY:n toimintojen ympärille syntyy erilaisiin kumppanuuksiin ja yritys yhteistyöhön nojaavaa uutta tuotantoa, palveluita ja jättemateriaalien uutta jalostusta.

Kivikon, Konalan, Munkinmäen, Ruskeasannan ja Ämmässuon Sortti-asemilla kävi vuonna 2016 yhteensä 402 782 asiakasta. Asiakasmäärät nousivat 10 % edellisvuoteen vuoteen verrattuna. Ruskeasannan uusi Sortti-asema otettiin hyvin vastaan asiakkaiden keskuudessa ja se on vähentänyt asiakkaita ruuhkaiselta Kivikon Sortti-asemalta.

Pakkausjäteasetuksen mukaisesti 1.1.2016 lähtien vastuu alueellisista kierrätyspisteistä on ollut tuottajilla. HSY ja Suomen Pakkauskierrätys Rinki Oy:llä on kolmivuotinen yhteistyösopimus keräyksen järjestämisestä HSY:n toimialueella pääkaupunkiseudulla ja Kirkkonummella.

Jorvaksen Sortti-aseman rakennustyöt käynnistyivät kesällä 2016 maanrakennustöillä. Joulukuussa valittiin rakennusurakoitsija toteuttamaan rakennukset ja piha-alueet. Ämmässuolla käynnistettiin toukokuussa uuden betonirakenteisen tasausaltaan rakennustyöt. Urakka valmistui betonitöiden osalta vuoden 2016 aikana. Jätevoimalan kuonankäsittelyn tehostamiseksi ja jätapaalien varastointialueiden uudelleen järjestämiseksi toteutettiin uusi noin kahden hehtaarin laajuinen kuonankäsittelykenttä. Kompostointilaitoksella toteutettiin tuuliseulonnan saneerausurakka, jolla tehostettiin muovien, pakkausjätteiden ja muiden vierasaineiden erottelua laitospölystä kompostista.

Joulukuussa valmistui tuotantokäyttöön erillinen biokaasun hyödyntämiseen tarkoitettu leasingvoimala. Sähkön syöttötariffin mukaiseen uusiutuvalla energialla tuotettuun sähkön ja lämmöntuotantoon siirryttiin vuoden 2017 alusta.

Seutu- ja ympäristötieto

Pääkaupunkiseudun ilmanlaatua seurattiin 11 mittausasemalla seitsemässä kiinteässä mittauspisteessä sekä lisäksi siirrettävillä asemilla erityyppisissä kaupunkiympäristöissä. Tammikuussa käynnistettiin uusi ilmanlaadun supermittausasema, jossa myös tutkimuslaitoksille ja yrityksille tarjotaan

mahdollisuus tehdä mittauksia. Mittausasemilla seurattiin monipuolisesti kaupunki-ilman epäpuh-
tauksien pitoisuuksia. Laskelmien ja mittausten tueksi Pasilassa ylläpidettiin omaa säähavaintoase-
maa. Lisäksi HSY huolehti ilmanlaadun seurannasta muualla Uudellamaalla, jossa ilmanlaatua mi-
tattiin kahdella mittausasemalla. Ilmanlaatua mitattiin myös Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskuksen
alueella. Ilmanlaatu tiedot toimitettiin reaaliaikaisesti HSY:n verkkosivuille sekä ilmanlaatuportaaliin.

Tuloskehitys

Toimintatuottoja kertyi 363,7 milj. euroa, 13,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän.

HSY:n toimintatuotot tilikaudella 2016 olivat 363,7 milj. euroa, josta 248,1 milj. euroa oli vesihuollon
ja 106,0 milj. euroa jätehuollon myyntituottoja. Seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen sekä ilmasto-
infon toiminnan kulujen kattamiseksi jäsenkunnilta perityt kuntaosuudet olivat 4,1 milj. euroa. Muita
tuottoja kertyi 5,4 milj. euroa.

Vesihuollon käyttö- ja perusmaksuja kertyi 2,8 milj. euroa talousarviota enemmän, josta suurin osa
aiheutui talousarviota suurempana toteutuneesta volyyymista. Liittymismaksuja kertyi 4,0 milj. eu-
roa enemmän pääkaupunkiseudun vilkkaasta rakentamisesta johtuen. Merkittävimmät muutokset
näkyivät kerrostalojen liittymismaksuissa Helsingissä ja Espoossa, joissa sopimusten määrällä mi-
tattuna vuosimuutos oli yli 30 %. Vesihuollossa lisätuloja kertyi myös sopimus pohjaisesta sammu-
tusvesilaskutuksesta ja ennakkoon rakennettavista tonttijohdoista, jotka vastaavasti lisäsivät myös
toimintakuluja.

Jätteen kuljetus- ja käsittelymaksutuottoja kertyi yhteensä 3,8 milj. euroa talousarviota enemmän,
mikä aiheutuu pääosin jätteenkuljetuksen, jätteenkäsittelyn ja Sortti-asetoiminnan ennakoitua
suurempana toteutuneesta toimintavolyymista.

Valmistus omaan käyttöön

Valmistus omaan käyttöön sisältää vesihuollon investointihankkeiden toteuttamiseen liittyvät, tasee-
seen aktivoitavat henkilöstökulut 1,9 milj. euroa.

Toimintakulut olivat 177,8 milj. euroa, 5,0 milj. euroa talousarviota vähemmän

Toimintakulut muodostuivat seuraavasti: 177,8 milj. euroa, josta henkilöstökulut 43,9 milj. euroa, pal-
velujen ostot 96,7 milj. euroa, materiaalihankinnat 25,6 milj. euroa ja muut toimintakulut 11,6 milj. eu-
roa. Muut toimintakulut sisältävät kirjanpitolain 5:14 § mukaisen kaatopaikkojen jälkihoitoa koskevan
pakollisten varausten 0,1 milj. euron nettolisäyksen.

Henkilöstökulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisina. Toteutuma sisältää budjetoimattoman 1,4
milj. euron varauksen vuodelta 2016 maksettaviin tulospalkkioihin (sivukuluineen). Tulospalkkiot ra-
hoitetaan voimassa olevan käytännön mukaisesti toimintakulusäästöillä ja toimintakatteen parane-
misella. Toteutunut henkilöstömäärä jäi henkilöstösuunnitelmaa pienemmäksi, mikä heijastuu toteu-
tuneisiin henkilöstökuluihin niitä vastaavasti vähentäen. Kuluja on pienentänyt osaltaan budjeto-
imattomat oikaisuerät, kuten sairausvakuutus-, vanhempainvapaa- ym. Kelan maksamat korvaukset.

Palvelujen ostot toteutuivat 2,3 milj. euroa talousarviota pienempinä. Säästöjä syntyi erityisesti asian-
tuntijapalveluissa sekä kone- ja kuljetuspalveluissa. Materiaalihankinnat jäivät 2,8 milj. euroa talous-
arviota pienemmiksi. Merkittävin säästö syntyi sähköstä ja kemikaaleista. Kasvanut sähkön omava-
raisuus ja alhainen hinta tuottivat lähes 1,4 milj. euron säästöt. Kemikaalikulut jäivät niin ikään 1,4

milj. euroa talousarviota pienemmiksi erityisesti metanolin ennakoitua edullisemmasta hinnasta johtuen. Muut toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisina.

Toimintakate oli 187,8 milj. euroa.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot toteutuivat 7,0 milj. euron suuruisina, josta 5,4 milj. euroa oli lainojen korkosuojauksista saatuja tuottoja ja 1,5 milj. euroa osinkotuottoja.

Rahoituskulut olivat 73,5 milj. euroa. Tästä suurin osa, 63,0 milj. euroa oli jäsenkunnille perustamislainoista maksettuja korkoja. Ulkopuolisesta rahoituksesta maksetut korot olivat 10,4 milj. euroa, mutta lainojen korkosuojaukset huomioiden maksetuiksi koroiksi jää 5,0 milj. euroa.

Yhteensä rahoitustuotot ja -kulut olivat 66,4 milj. euroa, 0,9 milj. euroa talousarviota pienemmät.

Poistot

Pysyvistä vastaavista tehdyt poistot olivat 94,9 milj. euroa toteutuen lähes talousarvion mukaisina.

Satunnaiset erät

Satunnaisia eriä ei budjetoitu. Vuonna 2016 satunnaisiin tuottoihin kirjattiin Ekokem Oyj:n osakkeiden myyntivoitto 60,1 milj. euroa.

Tilikauden tulos

Tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 86,5 milj. euroa ylijäämäinen, joka oli 19,7 milj. euroa talousarviossa ennakoitua enemmän. Poistoeron vähennyksen (+0,6 milj. euroa) sekä vesihuollon tuloksesta maksaman tuloveron (-1,3 milj. euroa) jälkeen tilikauden tulos jäi 85,8 milj. euroa ylijäämäiseksi sekä Ekokem Oyj:n osakkeiden myynnistä saadun myyntivoiton että talousarviota suurempina toteutuneiden toimintatuottojen ja toimintakulusäästöjen johdosta.

Vuosina 2004, 2005 ja 2007 jätehuollon ylijäämäisestä tuloksesta osa on kirjattu vapaaehtoiseksi varaukseksi jätteenkäsittelyyn, aluekeräyksen ja kaatopaikkakaasun hyötykäyttöä edistäviin investointeihin. Varaus purettiin loppuun tilikaudella 2014. Tilikaudella 2016 varaukseen liittyvää poistoeroa vähennettiin 0,6 milj. euroa.

Vesihuollon tuloksesta maksettava tulovero oli 1,3 milj. euroa.

Tilikauden tulos tilinpäätössiirtojen jälkeen oli 85,8 milj. euroa ylijääminen.

Investoinnit

Vesihuollon investoinnit jäivät 1,2 milj. euroa talousarviota pienemmiksi.

Kaupunkilähtöiset rakentamishankkeet ylittivät talousarvion 4,8 milj. eurolla. Alueverkoston hankkeet etenivät ennakoitua nopeammin ja laajemmin erityisesti Espoossa ja Helsingissä. Aiemmillä vuosilla

siirtyneet haja-asutusalueiden verkostohankkeet sekä toteutusvaiheeseen aktivoituneet johtosiirtohankeet toteutuivat talousarviossa ennakoitua suurempina.

Vesihuoltolähtöiset investoinnit alittivat talousarvion 5,4 milj. eurolla. Veden hankinnan ja puhdistuksen investoinnit ylittivät 0,5 milj. eurolla talousarvion. Kuninkaanlähteen pohjavesilaitoksen uusiminen ei käynnistynyt laajuusmuutosten aiheuttamien viivästysten vuoksi. Toisaalta Pitkälän laitoksen rakennussaneerauksia toteutettiin suunniteltua enemmän.

Vedenjakelun uudisinvestoinnit jäivät 10,1 milj. euroa talousarviota pienemmiksi. Tikkurilan vesitornin saneerauksen sijasta vanha torni tullaan korvaamaan Hiekkaharjuun rakennettavalla uudella tornilla, jonka rakentaminen alkaa vuonna 2017. Myös muutamien runkovesijohtohankkeiden käynnistyminen lykkäytyi länsi-Espoon päävesijohdon käyttöönottoon liittyneiden järjestelyjen johdosta.

Verkostosaneerausten kustannukset ylittivät talousarvion 5,2 milj. eurolla. Kaupunkien kanssa tehtyjä yhteishankkeita toteutui ennakoitua enemmän. Isoja saneerausurakkahankkeita siirtyi lisäksi edelliseltä vuodelta vuodelle 2016.

Blominmäen jätevedenpuhdistamon kustannukset olivat 0,8 milj. euroa talousarviota pienemmät, mikä johtui luolastolouhintaurakan ennakoitua edullisemmasta hinnasta. Jäteveden puhdistuksen muut investoinnit toteutuivat pääosin talousarvion mukaisesti.

Jätehuollon investoinnit toteutuivat 3,0 milj. euroa talousarviota pienempinä.

Jorvaksen rakennettavan uuden Sortti-aseman rakennustyöt alittivat talousarvion noin 1,5 milj. eurolla. Hankesuunnitelman mukaisia kustannuksia on saatu pudotettua muun muassa onnistuneilla urakoiden rajauksilla ja urakkakilpailutuksella. Jorvaksen Sortti-asema valmistuu hankesuunnitelman mukaisesti vuoden 2017 aikana.

Aluepalvelujen kalustohankinnoista jäi toteutumatta noin 0,9 milj. euroa. Ongelmajätekontteihin ei ole katsottu tarpeelliseksi hankkia kameravalvontaa ja Sortti-asemien itsepalvelulaitteistoja ei vielä toteutettu Ruskeasannan Sortti-asemaa laajemmin.

Biojätteen käsittelyn osalta talousarvio ylittyi noin 1,3 milj. euroa. Menolisäys johtuu muun muassa erityisjätteen käsittelyyn tarvittavan tuuliseulan saneerauksesta, biokaasun hyödyntämiseen tarkoitetun CHP-laitoksen perustusten rakennustöiden siirtymisestä vuodelta 2015 vuodelle 2016, lisääntyneistä asfaltointitöistä, kompostointilaitoksen bio- ja viherjätteen käsittelyyn hankitusta murskaimesta ja tarpeesta tehostaa kompostointiprosessissa tehtävää hygienisointia.

Ämmässuon nykyisen kaatopaikka-alueen jätetäytön pinnan todettiin vielä painuvan voimakkaasti, joten viimeistelyrakenteita ei aloitettu investointiohjelmassa esitetystä aikataulusta. Viimeistelyrakenteista syntyi noin 0,9 milj. euron kulujen siirtyminen tuleville vuosille. Ämmässuon muut investoinnit alittavat talousarvion noin 0,4 milj. euroa. Merkittävimmät muutokset talousarvioon nähden syntyivät siitä, että ennakoimattomien investointien määrä sekä laajennusalueella että infran kehittämiseen liittyen oli oletettua pienempi.

Muut investoinnit

Seutu- ja ympäristötiedon, ohjauksen ja kehittämisen, tukipalvelujen ja asiakaspalvelujen investoinnit jäivät 0,6 milj. euroa talousarviosta. Säästöt muodostuvat lähinnä tietojärjestelmäprojektien kilpailutuksista sekä kulujen jaksottumisesta eri tilikausille.

Rahoitus ja vastuusitoumukset

HSY:n vuosikate oli 121,3 milj. euroa, joka ei riitä kattamaan kuntayhtymän lainojen lyhennyksiä ja investointitasoa. Investoinnit olivat vuonna 2016 yhteensä 166,0 milj. euroa, josta 73,1 % voitiin rahoittaa tulorahoituksella.

Tilikauden aikana nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa yhteensä 30,0 milj. euroa. Vanhoja lainoja lyhennettiin 15,4 milj. eurolla. Lyhytaikaisia maksuvalmiusluottoja (kuntatodistusohjelma) nostettiin tarpeen mukaan useissa erissä. Tilikauden päättyessä kuntatodistuksia oli ulkona 22,0 milj. euron edestä. Ekokem Oyj:n osakkeiden myynnistä saadut tulot vähensivät merkittävästi ulkopuolisen rahoituksen tarvetta tilikauden aikana. Maksuvalmius on ollut hyvä.

Omavaraisuusaste nousi tilikauden alun 25,1 %:sta tilikauden lopun 28,2 %:iin.

Henkilöstö

HSY:n henkilöstömäärä kasvoi 31.12. tilanteessa yhdellä henkilöllä edellisestä vuodesta. Henkilöstön keskimääräinen määrä vuoden aikana oli henkilötyövuosina 760,9 htv, joka oli 7,6 htv pienempi verrattuna henkilöstösuunnitelman mukaiseen määrään 768,5 htv.

1.1.2016 alkaen asiakaspalvelun laskutusryhmän tehtävät siirrettiin talousyksikköön, vesihuollon verkko-osaston verkostopalvelut-yksikön sopimushallinnan tehtävät sekä jätehuollon kuljetuspalvelut yksikön sopimushallinta- ja palveluneuvontatehtävät asiakaspalveluyksikköön. 1.9. alkaen talousyksikkö ja hallintoyksikkö yhdistettiin talous- ja hallintoyksiköksi.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Vahinkoriskit

HSY:n toimintaan, erityisesti vesihuollon toimialaan, liittyy poikkeuksellisen suuri vahinkoriski. Putkistoissa paineistettuna virtaava vesi sekä jätevesi muodostavat riskin kosteusvaurioille tai biologiselle päästölle verkoston rikkoontuessa. Lisäksi paineenalaisena virtaava vesi voi putken rikkoontuessa aiheuttaa mekaanisesti vaurioita. Viemärin tukkeutuminen, pumppaamon toimintahäiriö tai jätevedenpuhdistamolla tapahtuva häiriö voi aiheuttaa jäteveden virtaamisen maastoon tai vesistöön.

HSY on tehnyt kuluttajille toimitettavan talousveden laadun turvaamiseksi riskianalyysin (hazardous analysis), jonka perusteella on määritetty kriittiset valvontapisteet (critical control points) tuotanto -ja toimitusketjussa (HACCP-ohjelma). Näiden tuloksena on laadittu WHO:n ohjeistuksen mukainen juomaveden turvallisuussuunnitelma WSP (Water Safety Plan), joka kattaa raakaveden hankinnan, vedenpuhdistusprosessin ja vedenjakelun. Vastaavasti on laadittu jätevedenpuhdistamoiden ja viemäröinnin turvallisuussuunnitelma SSP (Sanitation Safety Plan).

Koska vesihuoltolaitostoimintaan liittyviä riskejä ei ole mahdollista kokonaan eliminoida, toiminnassa keskitytään vahinkotapahtumien määrän ja niiden seurausten minimointiin. Putkiverkot suunnitellaan ja toteutetaan siten, että mahdollinen vuoto ohjautuu ensisijaisesti maastoon tai vesistöön rakennetun tilan sijasta, kriittiset kohdat vahvistetaan tai varustetaan suojarakenteilla ja putkistojen reittejä suunniteltaessa otetaan huomioon muu infrastruktuuri. Verkkojen kunnon seuranta erilaisin menetelmin ja saneeraus-toimenpiteiden oikea kohdentaminen estää osaltaan verkon osien ikääntymisestä aiheutuvia riskejä.

Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä nousivat riskikartoituksessa esille mahdolliset suunnittelu- ja rakentamisvirheet investointiprojekteissa. Riskienhallinnan toimenpiteisiin kuuluvat riittävästä omasta resursoinnista huolehtiminen sekä suunnitteluttamisessa, urakanvalvonnassa että sovittujen töiden vastaanottamisvaiheessa. HSY:n osastojen välisen yhteistyön tiivistäminen jo suunnitteluvaiheessa on tärkeää.

Riskikartoituksessa tulivat esille tietojärjestelmiin liittyvät riskit, esimerkiksi yhdestä ohjelmistotoimittajasta riippuvat tietojärjestelmät ja/tai hyvin ohuet tietojärjestelmätoimittajan avainresurssit. Riskejä voidaan vähentää välttämällä räätälöityjä järjestelmiä, varaamalla riittävästi IT-resursseja järjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen sekä minimoimalla sopimuksin järjestelmätoimittajien henkilöriskit.

Työturvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota tapaturmien estämiseksi. Henkilövahinkojen osalta erityisesti kaivantotyöt ovat riskialtis alue.

Tunnistettuja riskeihin kuuluvat myös mahdolliset ongelmat pätevien avainhenkilöiden rekrytoinnissa ja organisaation palveluksessa pitämisessä sekä oman henkilöstön osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. Henkilöstöriskejä vähennetään mm. hallituilla, oikein kohdennetuilla rekrytoinneilla, vahvistamalla osaamista avaintehtävissä useammalle henkilölle sekä varmistamalla tiedonsiirto uusille henkilöille.

Strategiset riskit

Jätehuollossa lainsäädännön mahdollinen uudistaminen siten, että kunnan vastuita rajataan, on suurempi riski lyhyellä aikavälillä kuin talouden suhdannevaihtelut. Lainsäädännön muutosten valmisteluun pyritään vaikuttamaan aktiivisesti ja huomioimaan myös mahdolliset muutosvaikutukset HSY:n jätehuollon talouteen.

HSY:n investointiaste on liikevaihtoon nähden korkea varsinkin vesihuollon toimialalla. Huonosti tai väärin kohdennetut investoinnit pyritään välttämään 3v ja 10v investointisuunnitelmien avulla. Lisäksi varmistetaan ennen urakkakilpailua tai hankintaa, että investoinnin kohdentumisen perusteet ovat edelleen voimassa.

Taloudelliset riskit

Lainasalkussa on olemassa korkoriski, jota vähennetään suojaamalla lainasalkun vaihtuvakorkoinen osuus koronvaihtosopimuksin. Spekulatiivisia, riskisiä korkojohdannaisia ei käytetä.

Muita riskejä sisältyy ostolaskujen käsittely- ja maksatusprosessin toimintaan. Ostolaskujen käsittelyprosessissa pyritään omalta osaltaan tunnistamaan aiheettomat, väärin perustein toimitetut tai ylihinnoitellut palvelut. Ostolaskujen tarkastajiksi ja hyväksyjiksi nimetään henkilöt, jotka tuntevat kulloinkin tarkastettavan asian. Järjestetään kohdennettua koulutusta, jossa opetetaan tyyppisten väärinkäytös-riskien tunnistamista. Prosessit on kuvattu toimintajärjestelmässä ja niitä noudatetaan. Prosesseja kehitetään ja automatisoidaan.

Tulevaisuuden näkymät

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2017 - 2019 mukaisesti HSY:n tulos pysyy ylijäämäisenä koko suunnitelmakauden ajan. Kuntayhtymän tulo- ja meno-erät eivät kuitenkaan edelleenkään riitä kattamaan kuntayhtymän poikkeuksellisen suurta investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä. Suunnitelmakaudella uutta ulkopuolista lainaa jouduttaneen nostamaan yhteensä noin 319 miljoonaa euroa toteutuvasta investointitasosta riippuen. Ulkopuolisilta nostetun pitkäaikaisen velan yhteismäärän arvioidaan olevan suunnitelmakauden lopulla noin 526 miljoonaa euroa. Laskelmassa on huomioitu vuonna 2016 Ekokem Oyj:n osakkeiden

myynnistä saadut tulot.

Pysyvien vastaavien keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot viiden vuoden tarkastelujaksolla 2015–2019 ovat 95,6 miljoonaa euroa, kun keskimääräiset poistonalaiset investoinnit samalla aikavälillä ovat 178,9 miljoonaa euroa. Investointeja kasvattaa erityisesti Espoon Blominmäkeen rakennettava uusi jätevedenpuhdistamo, jonka kokonaishinnaksi arvioidaan 371 miljoonaa euroa. Laitoksen valmistuksen jälkeen v. 2020 keskimääräinen investointitaso palautuu normaalille noin 100 miljoonan euron vuositasolle, joka strategian tavoitteiden mukaisesti pystytään pääosin kattamaan tulorahoituksella. Jätehuollon toimialalla tulorahoitus kattaa toimialan investoinnit ja lainojen lyhennykset jo päättyneellä tilikaudella sekä tulevilla suunnitelmakaudella.

Vesihuoltolaki sekä maankäyttö- ja rakennuslaki muuttuivat syksyllä 2014, jolloin hulevesi erotettiin vesihuollosta. Laeissa määrättiin, että hulevesien hallinnan kokonaisvastuu siirtyy kunnille, mutta kunta voi päättää vesihuoltolaitoksen kanssa neuvoteltuaan, että vesihuoltolaitos huolehtii päätöksessä määriteltävällä alueella huleveden viemäroinnistä. HSY on neuvottelemassa vesihuoltolain mukaista sopimusta jäsenkuntien kanssa ja sopimus on tarkoitus saada voimaan 1.1.2018 alkaen. Ennen kuin sopimus on allekirjoitettu, säilyy kaikki ennallaan. Vesihuoltolain perusteella vesihuoltolaitos voi periä huleveden viemäroinnin perusmaksun ja liittymismaksun lisäksi myös huleveden käyttömaksua. Lisäksi vesihuoltolain mukaan vesihuoltolaitos perii jäsenkunniltaan korvausta yleisiltä alueilta vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriin johdettavan huleveden viemäroinnistä.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa kiertotalouden edistämiseksi on esitetty yhtenä toimenpiteenä kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmistelu. Hallitusohjelman kirjauksena on jätelain muuttaminen siten, että kunnille jätelaissa annetut yksinoikeudet rajataan asumisessa syntyviin jätteisiin alueelliset erityispiirteet huomioiden. Kirjauksen perusteella ympäristöministeriö on perustanut työryhmän valmistelemaan jätelain vastuunrajausta koskevaa uudistusta, jonka yhteydessä tarkastellaan myös jätelain ja 1.1.2017 voimaan tulleen uuden hankintalain rajapintoja. Työryhmän toimikausi päättyi 31.1.2017. Hallituksen esityksen jätelain muuttamiseksi on tarkoitus valmistua kevätkaudella 2017.

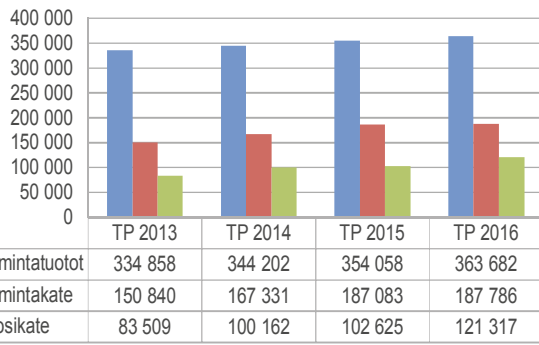
Jätelakiin esitetyt muutokset voivat toteutuessaan vaikuttaa HSY:n jätehuollon toimialan tehtäväkenttään merkittävästi. Lainmuutos rajaisi toteutuessaan sosiaali- ja terveystoiminnassa ja koulutustoiminnassa sekä julkishallinnon hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen kunnan lakisääteisen jätehuoltovastuun ulkopuolelle. Lisäksi kuntien vastuun rajaaminen esitetyllä tavalla johtaisi mahdollisesti rajoituksiin kunnan toissijaisella vastuulla tarjottavien palveluiden osalta.

TULOSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	EROTUS TP-TA	TP 2015
Myyntituotot	354 427	341 584	12 843	345 251
Maksutuotot	278	217	61	266
Kuntaosuudet	4 142	4 142	0	4 054
Tuet ja avustukset	763	732	31	858
Vuokratuotot	2 033	2 238	-205	2 278
Muut toimintatuotot	2 038	1 033	1 005	1 352
Toimintatuotot	363 682	349 946	13 735	354 058
Valmistus omaan käyttöön	1 889	1 870	19	1 933
Henkilöstökulut	-43 879	-43 050	-829	-43 230
Palvelujen ostot	-96 722	-98 966	2 243	-100 319
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-25 582	-28 365	2 782	-27 052
Vuokratulut	-7 789	-8 642	853	-7 572
Muut toimintakulut	-3 812	-3 004	-808	-8 910
Toimintakulut	-177 784	-182 026	4 242	-187 083
Toimintakate	187 786	169 790	17 996	168 908
Rahoitustuotot ja -kulut	-66 469	-67 349	880	-66 283
Vuosikate	121 317	102 442	18 875	102 625
Poistot ja arvonalentumiset	-94 897	-95 015	118	-90 609
Satunnaiset erät	60 074	0	60 074	0
Tilikauden tulos	86 493	7 427	79 067	12 016
Poistoeron muutokset	614	614	0	614
Varausten muutokset	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0
Tuloverot	-1 326	-497	-829	-791
Tilikauden yli-/alijäämä	85 782	7 544	78 239	11 840

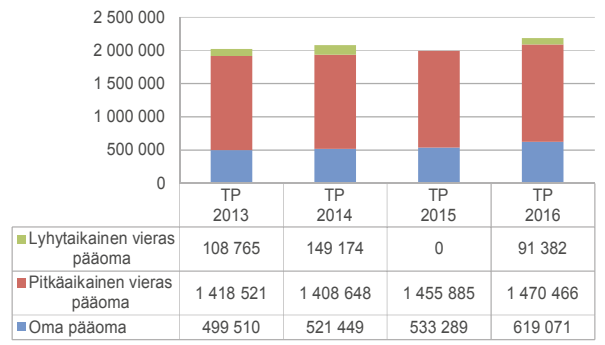
RAHOITUSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015
Vuosikate	121 317	102 625
Satunnaiset erät	60 074	0
Tulorahoituksen korjauserät	-641	3 866
Investointimenot	-166 801	-141 749
Rahoitusosuudet investointimenoihin	851	788
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	14 800	-34 469
Antolainauksen muutokset	0	0
Lainakannan muutokset	-13 419	8 783
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-5 822	22 403
Rahoituksen rahavirta	-19 241	31 186
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 1.1.	7 052	10 335
Rahavarat 31.12.	2 612	7 052

TASE (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015	TP 2016	TP 2015
Vastaavaa			Vastattavaa	
Aineettomat hyödykkeet	5 747	5 658	Peruspääoma	505 000
Aineelliset hyödykkeet	1 982 698	1 911 736	Arvonkorotusrahas	0
Sijoitukset	185 942	186 564	Muut omat rahastot	0
Pysyvät vastaavat yhteensä	2 174 387	2 103 957	Muu oma pääoma	2 570
Vaihto-omaisuus	1 411	1 342	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	25 718
Saamiset	37 341	38 069	Tilikauden yli-/alijäämä	85 782
Rahoitusarvopaperit	0	0	Oma pääoma yhteensä	619 071
Rahat ja pankkisaamiset	2 612	7 052	Poistoero	5 128
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	41 364	46 464	Vapaaehtoiset varaukset	0
			Pakolliset varaukset	29 704
			Pitkäaikainen vieras pääoma	1 470 466
			Lyhytaikainen vieras pääoma	91 382
			Vieras pääoma yhteensä	1 561 848
Vastaavaa yhteensä	2 215 751	2 150 421	Vastattavaa yhteensä	2 215 751
				2 150 421

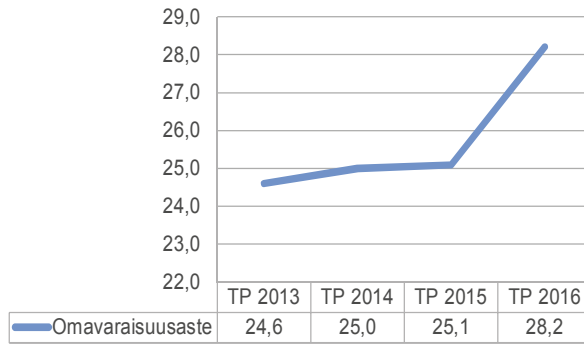
Toimintatuottojen ja kannattavuuden kehitys (1 000 euroa)

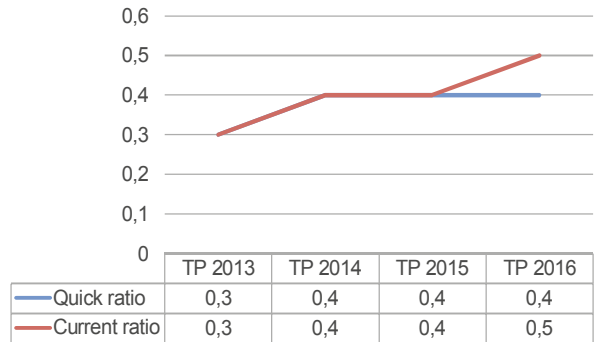
Pääomarakenteen kehitys (1 000 euroa)

Vakavaraisuuden tunnuslukujen kehitys

Maksuvalmiuden tunnuslukujen kehitys

TOIMINNAN VOLYYMI JA KANNATTAVUUS		TP 2016	TP 2015
Toimintatuotot/Toimintakulut	%	206,8	191,2
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia	%	98,9	98,9
Vuosikate/Poistot	%	127,8	113,3
VAKAVARAISUUS		TP 2016	TP 2015
Omavaraisuusaste	%	28,2	25,1
Suhteellinen velkaantuneisuus	%	429,5	446,7
Lainakanta	1 000 €	1 420 423	1 433 842
Investointien tulorahoitus	%	73,1	75,5
MAKSUVALMIUS		TP 2016	TP 2015
Quick ratio		0,4	0,4
Current ratio		0,5	0,4
Kassan riittävyys	pv	2,2	6,0

TULOSLASKELMA, VESIHUOLTO (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	EROTUS ENN-TA	TP 2015
Myyntituotot	249 400	241 269	8 131	238 179
Maksutuotot	0	0	0	0
Kuntaosuudet	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	435	149	286	296
Vuokratuotot	1 087	1 257	-170	1 160
Muut toimintatuotot	897	462	435	515
Toimintatuotot	251 819	243 137	8 682	240 150
Valmistus omaan käyttöön	1 889	1 870	19	1 933
Henkilöstökulut	-25 028	-24 769	-258	-24 645
Palvelujen ostot	-34 013	-35 331	1 319	-32 297
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-23 252	-25 981	2 729	-24 414
Vuokratulut	-6 487	-6 928	441	-6 237
Muut toimintakulut	-2 707	-2 247	-460	-6 898
Toimintakulut	-91 487	-95 256	3 770	-94 492
Toimintakate	162 222	149 751	12 471	147 591
Rahoitustuotot ja -kulut	-63 219	-64 833	1 614	-63 143
Vuosikate	99 003	84 918	14 085	84 448
Poistot ja arvonalentumiset	-78 542	-78 185	-357	-73 720
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tilikauden tulos	20 462	6 733	13 728	10 728
Poistoeron muutokset	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0
Tuloverot	-1 326	-497	-829	-791
Tilikauden yli-/alijäämä	19 136	6 236	12 900	9 937

TULOSLASKELMA, JÄTEHUOLTO (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	EROTUS TP-TA	TP 2015
Myyntituotot	106 811	102 080	4 731	108 258
Maksutuotot	278	217	61	266
Kuntaosuudet	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	170	121	49	370
Vuokratuotot	960	981	-21	1 138
Muut toimintatuotot	636	571	65	606
Toimintatuotot	108 856	103 970	4 886	110 637
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-7 158	-6 882	-276	-7 310
Palvelujen ostot	-74 052	-75 035	983	-78 595
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 972	-1 883	-89	-2 194
Vuokratulot	-436	-719	283	-519
Muut toimintakulut	-1 045	-697	-348	-1 982
Toimintakulut	-84 664	-85 216	553	-90 600
Toimintakate	24 192	18 754	5 439	20 037
Rahoitustuotot ja -kulut	-3 968	-3 016	-952	-4 297
Vuosikate	20 225	15 738	4 487	15 740
Poistot ja arvonalentumiset	-15 031	-15 289	258	-15 665
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tilikauden tulos	5 193	449	4 745	75
Poistoeron muutokset	614	614	0	614
Varausten muutokset	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0
Tuloverot	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	5 808	1 063	4 745	689

TULOSLASKELMA, SEUTU- JA YMPÄRISTÖTIETO (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	EROTUS TP-TA	TP 2015
Myyntituotot	732	789	-57	771
Maksutuotot	0	0	0	0
Kuntaosuudet	3 734	3 734	0	3 646
Tuet ja avustukset	70	314	-244	146
Vuokratuotot	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintatuotot	4 536	4 837	-301	4 563
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-2 169	-2 338	168	-2 153
Palvelujen ostot	-1 894	-2 213	319	-1 884
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-124	-133	9	-146
Vuokrakulut	-131	-152	21	-121
Muut toimintakulut	-12	-12	0	-5
Toimintakulut	-4 331	-4 848	517	-4 309
Toimintakate	205	-11	216	253
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	-0
Vuosikate	205	-11	216	253
Poistot ja arvonalentumiset	-228	-245	17	-223
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-23	-256	232	30
Poistoeron muutokset	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0
Tuloverot	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-23	-256	232	30

Analyysi tunnusluvuista ja tilinpäätöksestä

Toiminnan volyymi ja kannattavuus

Toimintatuottoja kertyi 363,7 milj. euroa vuonna 2016. Tuomintatuotot toteutuivat budjetoitua parempana (3,9 %) sekä kasvoivat 2,7 % edelliseen vuoteen nähden. Lisäksi kuntayhtymä sai myyntivoittoa 60,2 milj. euroa Ekokemin osakkeista.

Toimintakulut laskivat 4,9 % vuodesta 2015 ollen 177,8 milj. euroa. Toimintakulut jäivät 4,2 milj. euroa talousarviota pienemmäksi. Suurin yksittäinen kuluerä oli palvelujen ostot, jotka olivat tarkasteluajanjak-solla 48,9 % toimintatuotoista.

Vuosikate parani vuodesta 2015 ollen 121,3 milj. euroa. Talousarviossa oli varauduttu 102,4 milj. euron vuosikatteeseen. Vuosikate on hyvä, sillä se kattaa poistoista 127,8 %.

Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen oli 85,7 milj. euroa (2015: 11,8 milj. euroa) sisältäen Ekokemin osakkeiden myyntivoiton 60,2 milj. euroa. Talousarvion mukainen ylijäämä oli 7,5 milj. euroa.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusaste raportointikauden lopussa oli tyydyttävä. Pääomarakenne on vahvasti vieraan pää-oman painotteinen.

Kuntayhtymällä oli tilikauden päättyessä vierasta pääomaa 1 561,9 milj. euroa, josta valtaosa oli jäsen-kuntien perustamislainoja, 1 188,0 milj. euroa. Tilikauden aikana nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa 30,0 milj. euroa, kun taas vanhoja lainoja lyhennettiin 15,4 milj. eurolla.

Maksuvalmius

Maksuvalmius oli vuoden 2016 lopussa sekä quick ratio- että current ratio -tunnusluvuilla mitattuna heik-ko. Kuntayhtymä kohensi tilikauden aikana maksuvalmiuttaan käyttämällä kuntatodistusohjelmaa 22,0 milj. euron edestä.

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

Toimitusjohtaja	Riitta Konkola	Helsingin kaupungin omistusosuus: 42 %
Hallituksen puheenjohtaja	Henri Kuitunen	
Hallituksen jäsen	Elina Lehto-Häggroth	
Hallituksen jäsen	Martti Lipponen	
Hallituksen jäsen	Kalevi Ekman	
Hallituksen jäsen	Sampo Suihko	
Hallituksen jäsen	Tuula Saxholm	
Hallituksen jäsen	Ritva Viljanen	
Hallituksen jäsen	Jarno Varteva	
Hallituksen jäsen	Jemi Heinilä	
Tilintarkastaja	Leif-Erik Forsberg, JHT, KHT, KPMG Julkishallinnon palvelut Oy	

Yhtiön toimiala

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n toimialana on ylläpitää ammattikorkeakoulua ja harjoittaa ammatikorkeakoulun koulutusaloihin liittyvää koulutus- ja muuta toimintaa.

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat raportointikaudella

Metropolia Ammattikorkeakoulu aloitti vuoden 2016 uudistuneella organisaatiolla, ja myös johtoryhmän kokoonpano uudistui. Metropolia vahvisti strategiansa vuosille 2017–2020. Strateginen yhteistyö lujittui sekä kotimaassa että kansainvälisesti: Metropolia, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu ja Laurea-ammattikorkeakoulu perustivat strategisen liittouman ja Metropolia solmi strategiset kumppanuudet Aalto-yliopiston, Amiedun, Omnian, Stadin ammattiopiston ja Varian kanssa. Metropolia solmi strategisen kumppanuuden viiden eurooppalaisen korkeakoulun kanssa.

Metropolian toiminnan keskittäminen neljälle kampukselle eteni Myllypuron ja Myyrmäen kampusten rakennustöiden aloittamisella. Myös Arabian kampuksen valmistelu vauhdittui.

Metropolia neuvotteli OKM:n kanssa kauden 2017–2020 tavoitesopimuksen.

Metropolian strategiset päämäärät olivat vuonna 2016 innostava oppiminen, vireä korkeakouluyhteisö, uudistuva työelämä ja kestävä talous. Strategiaa toteutettiin kahdeksan toimenpideohjelman kautta:

1. Joustavien opintopolkujen toteuttaminen

Metropoliassa luotiin yhteiset valinnaiset opintokokonaisuudet, joita tarjotaan kaikille Metropolian opiskelijoille alasta riippumatta. Yhteisten valinnaisten opintokokonaisuuksien avulla opiskelija voi erottautua ja profiloitua työelämässä tarvittavalla monialaisella osaamisella.

Tiimiopettajuutta vahvistettiin opettajien tiimiperustaisella työsuunnittelulla. Oppimistoiminnan palautekokonaisuutta kehitettiin opiskelijan oppimista arvioivaksi.

Metropolian, Haaga-Helian ja Laurean yhteistyöprojektit etenivät. Tavoitteena on vauhdittaa opiskelija-liikkuvuutta ja siirtymä koulutusasteiden ja korkeakoulusektoreiden välillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama koulutettujen maahanmuuttajien osaamisen näyttökeskusprojekti (SIMHE) aloitettiin. Toiminta jatkuu ja laajenee strategisen rahoituksen avulla 2017–2020.

Tekniikan ja liikenteen koulutusalailla jatkettiin opiskelijaohjauksen kehittämistä, mikä näkyy tutkintomäärien suotuisana kehityksenä. Sosiaali- ja terveysalalle suunniteltu kansainvälinen muuntokoulutus ei toteutunut.

Metropolia Ammattikorkeakoulun amk-tutkintomäärissä saavutettiin ennätys, yhteensä tutkintoja suoritettiin 2 559. Opintojen etenemistä kuvaavan 55 opintopistettä suorittaneiden opiskelijoiden määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna, mutta jäi alle tavoitteen 4 prosenttia. Opiskelijapalautekyselyn (AVOP) vastausprosentti jäi 23 prosenttia tavoitteestaan. Tähän on vaikuttanut uusi valtakunnallisesti päätetty palautteiden toteutustapa.

2. TKI-toiminnan uudistaminen ja vaikuttavuuden vahvistaminen

TKI-toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta vahvistettiin yhdessä pääkaupunkiseudun toimijoiden kanssa. Yhteistyön tiivistyminen Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien kanssa on mahdollistanut uusia avauksia, kuten Vantaalla digitaalisia kuntapalveluja ihmiskeskeisesti suunnittelevan SmartLab-toiminnan. Helsingissä ja Espoossa on testattu robottibusseja katuliikenteessä, ja Live Baltic Campus -hanke on mahdollistanut Myllypuron kampuksen toimintamallin suunnittelun tiiviissä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.

Vuoden 2016 aikana on perustettu Metropolian Älykkäämmän liikkumisen ja Living Well -osaamiskeskittymät. Osaamiskeskittymät tukevat myös oppimis- ja liiketoiminnan uudistumista. Toiminnan profilointi on vahvistanut Metropolian osaamisen näkyvyyttä ja tunnistamista niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

TKI-toiminnan laadunhallintamenetelmiä yhtenäistettiin ja vahvistettiin Metropolian TKI-toiminnan tulosten viestintää. Metropolian, Haaga-Helian ja Laurean yhteisen TKI-toiminnan malleja tunnistettiin ja osallistuttiin yhdessä hankerahoitushakuihin.

TKI-toiminnan taloudellinen tulos vuonna 2016 oli 3,5 milj. euroa. Tavoitteesta jäätiin 0,8 milj. euroa, mikä johtui ennen kaikkea uusien hankkeiden käynnistyksen viivästyisestä. Viivästyminen aiheuttivat muun muassa hitaat rekrytoinnit yt-neuvottelujen vuoksi. Julkaisuja tuotettiin 500 kpl: tavoitteena oli 800 julkaisua. Tulokseen vaikuttivat julkaisukriteerien muutokset.

3. Metropolia Master'sin vahvistaminen

YAMK-tutkinto-ohjelmien korkean laadun varmistamiseksi Metropolia Master's -verkostossa on jaettu parhaita käytänteitä, jotta niitä voidaan levittää toiminnan tasolle.

Opinnäytetyöprosessin ja -ohjauksen varmistamiseksi Metropolia Master'sin verkostossa on tutkittu opinnäytetyöohjauksen hyviä käytänteitä ja opiskelijan kokemia kipupisteitä. Kehityslinjaukset on selvitetty ja huomioitu Metropolia Master's -verkoston toiminnan jatkosuunnittelussa.

Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen TKI-vaikuttavuutta on lisätty Diversity Management -teeman ympärille syntyneellä kokonaisuudella.

Kansainvälisyyttä YAMK-tason koulutuksessa on vahvistettu. Valmistelussa on Master's Summer School 2017, jossa Metropolia tarjoaa ainakin kaksi opintojaksoa: Corporate Social Responsibility ja Diversity Management. Metropolian ja viiden muun eurooppalaisen korkeakoulun konsortio tukee kansainvälistymistä Master's-koulutuksessa.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden määrä, 409, ylitti asetetun tavoitteen.

4. Metropolian osaamisen tuotteistaminen liiketoiminnaksi

Vuonna 2016 katetta tavoittelevan liiketoiminnan tulotavoitteeksi asetettiin 3,5 milj. euroa. Tavoite ylittyi 2 prosentilla 3,6 milj. euron suuruisena. Vuoteen 2015 verrattuna tulot kasvoivat 0,4 miljoonaa euroa, joka on 13 prosenttia enemmän kuin vuonna 2015. Tulojen kasvu saavutettiin erityisesti Metropolian yhteisten palveluiden liiketoiminnan hyvän tuloksen ansiosta. Metropolian 17 osaamisalueesta tavoitteeseen ylsi neljä, joista kolme ylitti sille asetetut tavoitteensa.

Avoimessa ammattikorkeakoulutuksessa ja maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa suoritettujen opintopisteiden määrä kasvoi merkittävästi, 5 111 opintopistettä vuoteen 2015 verrattuna. Opiskelijamäärä nousi noin 700 opiskelijasta noin 1 700 opiskelijaan. Vuoden aikana lisättiin opintopolkujen ja erilaisten moduulien määrää ja laajennettiin tarjontaa eri tutkintoihin. Kasvua haettiin yhteistyöstä toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa, koskien erityisesti lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia. Opintopisteisiin kirjattiin myös korkeakoulujen välisiin yhteistyösopimuksiin perustuvat opintopisteet, joita oli 1 472 op, vastaavia opintopisteitä oli vuonna 2015 vain 55 op.

Metropolian opetushenkilöstöstä liiketoiminnassa toimi kouluttajina yhteensä 289 henkilöä vuonna 2016. Tämän lisäksi ulkopuolisilta yrityksiltä ja sivutoimisilta tuntiopettajilta ostettiin palveluita liiketoiminnan toteuttamiseen. Asiakaskokemus pysyi hyvällä tasolla.

Metropolian, Haaga-Helian ja Laurean yhteisen EduExcellence -koulutusvientiyhtiön perustaminen käynnistyi vuonna 2016. Lisäksi päätettiin lukuvuosimaksuista ja apurahajärjestelmästä EU- ja ETA-maiden ulkopuolisista maista tuleville opiskelijoille.

5. Toimintakulttuurin uudistaminen

Toimintakulttuurin uudistamisen toimenpiteitä olivat Metropolian 2020-strategian työstö, kansainväliseen laatujärjestelmän auditointiin valmistautuminen, sisäinen henkilöstökoulutus tiedon asiantuntijoille sekä asiantuntijaviestinnän edistäminen sisäisesti ja ulkoisesti.

Metropolian vuoteen 2020 asti ulottuva strategia hyväksyttiin ja sen pohjalta laadittiin toimeenpanosuunnitelma. Strategiarahoitusta ja tehtävänkuvia on suunnattu strategian mukaisesti.

Metropoliassa suoritettiin kansainvälinen laatujärjestelmän auditointi 8.–10.11.2016. Auditoinnin tulokset valmistuvat helmikuussa 2017.

Metropolian sisäisessä henkilöstökoulutuksessa on keskitytty tiedon hyödyntämiseen päätöksenteon tukena ja strategian toimeenpanoon. Asiantuntijaviestinnän edistämiseksi Metropoliaan on luotu työntekijälähettiläiden verkosto. Lisäksi henkilöstölle on suunniteltu viestintäkoulutuksia.

6. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja strateginen verkostoituminen

Kaikilta korkeakouluilta edellytetään oman toimintansa vaikuttavuuden määrittelyä ja arvioimista.

Arvioinnin viitekehyksenä ovat sekä korkeakoulun omat strategiset tavoitteet että jatkuva keskusteluyhteys sidosryhmiin.

Metropolia on panostanut yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen johdonmukaisesti vuodesta 2013 alkaen. Tapaamisia vaikuttajien ja päättäjien kanssa on systemaattisesti jatkettu ja pidetty verkostojen jäsenet ajan tasalla koulutuspolitiikan ja päätösten vaikutuksista pääkaupunkiseudun suuriin ammattikorkeakouluihin. Lisäksi ylläpitäjäkaupunkien johdon ja elinkeinojohtajien kanssa on käyty neuvotteluja siitä, miten Metropolia voi edistää kilpailukykyä ja kaupunkien yritysmyönteistä imagoa.

Metropolian yhteiskunnallisen vaikuttamisen tueksi on koottu neuvonantajaverkosto. Metropolian yrityskumppanuusmallin kehittäminen ei edennyt tavoitteen mukaisesti henkilöstöresurssien niukkuuden vuoksi.

Haaga-Helian ja Laurean kanssa tehtävä strateginen yhteistyö on ollut esillä mediassa. Strategisen kumppanin, Aalto-yliopiston kanssa, on avautunut yhteistyön alueita mm. sähkötekniikassa, matemaattis-luonnontieteellisissä opinnoissa, tietotekniikassa, etäopetuksessa ja magneettikuvauksen alalla.

Metropolian aloitteesta käynnistetyt neuvottelut kv-verkoston perustamisesta Hogeschool van Amsterdamin kanssa saavuttivat päämääränsä, kun kuusi eurooppalaista korkeakoulua, Amsterdam, Ghent, Frankfurt, Oslo, Edinburgh Napier ja Metropolia, perustivat UIREKA-konsortion. Vuonna 2011 käynnistynyt strateginen kumppanuus HTW Berlinin kanssa on laajentumassa, esimerkiksi berliiniläisen Alice Salomon Hochschulen kanssa on käynnistetty neuvottelut strategisesta yhteistyöstä.

7. Prosessien yhdenmukaistaminen sähköistämällä/digitalisaatio

Uusi opintohallinnon perusrekisteri otettiin suunnitelmien mukaisesti käyttöön marraskuussa 2016. Sähköisten työpöytien kehittämisprojekti on edennyt suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Metropolian osaamisalueille nimettiin digimentorit, jotka ovat arvioineet henkilöstön digiosaamisen tasoa ja kehittämiskohteita. Metropoliaan palkattiin myös digipäällikkö.

IPR-kysymysten osalta hanketoiminnassa syntyvän IPR:n keskeiset hyödyntämispolut on määritelty. Huomiota on kiinnitetty korkeakoulussa syntyvien TKI-tulosten korvausten määrittämiseen läpinäkyvällä ja objektiivisella tavalla. Lisäksi selvitettiin millaisia digitaalisia työkaluja voidaan käyttää innovaatio-aihioiden hyödyntämiseen ja sitä kautta tehostettuun IPR-hallintaan.

8. Kampussuunnitelmien toteuttaminen

Tilastrategian mukaan Metropolian toiminta keskitetään neljälle kampukselle: Arabiaan ja Myllypuroon Helsingissä, Leppävaaraan Espoossa ja Myyrmäkeen Vantaalla. Muutos tapahtuu vuosien 2017–2019 aikana.

Vuonna 2016 Metropolian kampusstrategia eteni toteutusvaiheeseen, kun Myllypuron ja Myyrmäen kampuksilla aloitettiin rakennustyöt. Myllypuron kampuksen toteutussuunnitelmat valmistuivat urakkakilpailusta varten suunnitellussa aikataulussa. Louhinta- ja maarakennustyöt käynnistyivät keväällä. Kaupunkilaisille avoin peruskivenmuuraustilaisuus järjestettiin tontilla syyskuussa. Talonrakennus- ja taloteknisen urakan projektijohtourakoitsijat valittiin loppusyksyllä ja talonrakennustöiden aloitusta valmisteltiin ennen vuodenvaihdetta. Konseptointia sisustussuunnitelmaksi sekä näyttely- ja informaatiojärjestelmäsuunnittelua on tehty käyttäjähankintana.

Myyrmäen kampuksen laajennuksen rakennustyöt käynnistyivät maaliskuussa maarakennusurakalla. Rakentamisen alkua juhlistettiin ensipaalujen iskuilaisuudella huhtikuussa. Projektinjohtourakoitsija aloitti talonrakennustyöt lokakuussa. Käyttäjät ovat valmistelleet yhdessä arkkitehdin kanssa suunnitelmia vanhan rakennusosan laboratoriosiivessä kesällä 2017 tehtäviä muutostöitä varten.

Arabian kampuksen osalta on suunniteltu kokonaisuutta, joka muodostuu Hämeentie 161:n kiinteistöä ja Arabiakeskuksesta vuokrattavista tiloista. Aiesopimus tilojen vuokraamisesta tehtiin helmikuussa. Arabiakeskukseen tulevien lopullisten ja väistötilojen suunnitelmat valmistuivat urakkakilpailuvaiheeseen loppusyksyllä siten, että rakennustyöt voivat alkaa heti vuodenvaihteen jälkeen. Hämeentie 161:n keväällä valmistunut hankesuunnitelma päätettiin jättää toistaiseksi toteuttamatta. Kiinteistöön tulevien toimintojen sijoitussuunnittelu on tehty ja sisäilmakorjauksia sekä vaadittavia vähäisiä muutostöitä valmistellaan.

Leppävaaran kampuksen aula- ja ruokalatiilojen akustiikkaa parannettiin ja lisäksi kiinteistössä tehtiin sisäilmatutkimuksia korjaustoimenpiteiden määrittämistä varten. Kokonaisuutena kampusuudistus on edennyt aikataulu- ja kustannusraamin mukaisesti. Muutamista Metropolian tiloista on päätetty luopua etupainotteisesti.

Tuloskehitys

Metropolian liikevaihto ja muut toimintatuotot olivat yhteensä 97,8 milj. euroa. Ne laskivat edellisestä vuodesta 2,8 prosenttia ja toteutuivat 0,3 prosenttia budjetoitua suurempina. Oleellisin syy tuottojen vähenemiseen oli OKM:n perusrahoituksen pieneneminen.

Toimintakulut olivat yhteensä 98,5 miljoonaa euroa ja laskivat edellisestä vuodesta 3,4 prosenttia ja toteutuivat 1,0 prosenttia budjetoitua suurempina. Poistot toteutuivat myös 4,7 prosenttia budjetoitua pienempinä.

Metropolian tilikauden tulos oli 332 131 euroa voitollinen. Tilikauden voitto oli 0,3 prosenttia liikevaihdosta.

Investoinnit

Toimintavuoden investoinnit olivat yhteensä 5,4 milj. euroa ja toteutuivat 8,6 prosenttia budjetoitua pienempinä. Investointisuunnitelma hyväksyttiin hallituksessa, silti jokaisen investoinnin käynnistäminen harkittiin erikseen.

Kaikkia suunniteltuja investointeja ei toteutettu, osa siirtyi vuodelle 2017 ja ne käsiteltiin uudestaan vuoden 2017 investointibudjetissa.

Rahoitus ja vastuusitoumukset

Yhtiön kahden kuukauden tavoitteeksi asettama maksuvalmius ylittyi. Kassan riittävyys päivinä on 129 päivää. Vuoden lopussa Metropolian taloudellinen tilanne ja maksuvalmius olivat hyvät.

Henkilöstö

Metropoliaassa oli 31.12.2016 yhteensä 1 019 päätoimista työntekijää, joista

- opettajia 651 (64 %)
- muita asiantuntijoita 368 (36 %).

Henkilöstöstä määräaikaisessa työsuhteessa oli 99 (9,7 %). Naisten osuus oli 60 %. Päätoimisen henkilöstön keski-ikä oli 49,1 vuotta (opettajat 51,7 vuotta ja muut asiantuntijat 44,6 vuotta).

Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 5,5 %. Jos mukaan otetaan hammastekniikan tutkinto-ohjelman lakkauttamisen vuoksi irtisanotut, lähtövaihtuvuus oli 6,3 %.

Henkilöstökulut 67,0 milj. euroa toteutuivat 0,1 prosenttia budjetoitua pienempinä ja laskivat edellisestä vuodesta 3,7 prosenttia. Henkilöstökulut olivat 68,4 prosenttia liikevaihdosta.

Henkilöstön hyvinvointi

Vuonna 2016 panostettiin työhyvinvoinnin johtamisen kehittämiseen vuoden mittaisella kehittämisprojektilla. Tavoitteena on ollut alkusysäys työhyvinvoinnin systemaatisemmalle johtamiselle. Sparraustukena on ollut Metropolian eläkeyhtiö Kevan työelämäasiantuntijat. Kehittämistyötä on tehty tiiviissä yhteistyössä työterveyspalveluista vastaavan Mehiläisen kanssa.

Sikin sokin yhdessä -nimen saaneen kehittämisprojektin tärkeänä ohjenuorana on ollut tehdä sitä yhdessä metropolialaisten kanssa. Vuoden aikana on käyty paljon keskustelua siitä, mitä työhyvinvointi on ja mihin haluamme olla suuntaamassa. Keskustelua on käyty mm. johdon, esimiesten, työsuojelu- ja luottamustoimijoiden kanssa, viestintäverkostossa ja erikseen kootussa projektiryhmässä. Esille nousseita teemoja ovat olleet erityisesti työn sujuvuus, toimiva yhteistyö, olennaiseen keskittyminen, erilaisten elämäntilanteiden huomioiminen ja se, että osaaminen on oikealla paikallaan.

Metropolian haasteita työhyvinvoinnin kannalta ovat erityisesti tekijöiden väheneminen, työn kuormittavuus ja korkea keski-ikä. Kulunutta vuotta on leimannut käydyt yt-neuvottelut ja osa-aikaistamiset. Myös meneillään oleva työelämän muutos haastaa pohtimaan uudenlaisia tapoja ajatella ja toimia yhdessä sekä organisoida työtämme. Toisaalta myönteistä kehitystä on ollut uusi organisaatorakenne, joka on koettu toimivaksi.

Kehittämistyön tavoitteena on ollut pienentää noususuuntaista työkyvyttömyysriskiä. Kehittämiskohteenä on ollut erityisesti varhaisen tuen toiminta ja sen saaminen entistä paremmin arkeen. Siinä onnistumista on tukenut työkyvyn seurannan apuna toimivien Esimies- ja Työkykykompassi -työkalujen käyttöönotto vuoden alussa. Positiivista on, että henkisestä kuormituksesta johtuvat, mutta myös muut sairauspoissaolot ovat vähentyneet huomattavasti esimiesten, henkilöstöpalveluiden ja työterveyshuollon hyvällä yhteistyöllä.

Yhtenä konkreettisena työkaluna on kehitetty muokatun työn mallia, joka otetaan käyttöön vuoden 2017 keväällä. Tilapäisesti muokattu työ on keino madaltaa kynnystä palata työhön sairauspoissaolon jälkeen, lyhentää sairauspoissaoloa tai välttää se kokonaan. Lähtökohtana on, että työhön palaaminen ja normaaliarjen rytmi edistävät toipumista oikein annosteltuna.

Vuoden aikana on myös kehitetty työhyvinvoinnin johtamisen mallia. Sen tarkoituksena on tehdä jokaiselle metropolialaiselle näkyväksi miten Metropoliasa edistetään henkilöstön työhyvinvointia.

Henkilöstön kehittäminen

Kuluneena vuonna osaamisen kehittämistä jatkettiin Metropolia Akatemioilla jo seitsemättä vuotta. Uutena ohjelmana käynnistettiin Tiedolla johtamisen Metropolia Akademia, jossa tavoitteena oli syventyä erityisesti ammattikorkeakoulun talousjohtamiseen sekä strategian ja talouden yhteensovittamiseen erilaisten tietolähteiden hyödyntämisen lisäksi. Mukana ohjelmassa oli sekä talouden, tietojärjestelmien,

henkilöstöyksikön että linjaorganisaation esimiehet ja asiantuntijat. Ohjelma koettiin erityisen hyödylliseksi tilanteessa, jossa resurssien väheneminen pakottaa katsomaan taloutta entistä järjestelmällisemmin. Metropolia Akatemia strategian toimeenpano-ohjelmassa keskityttiin Metropolian uuteen strategiaan ja teemoittain paneuduttiin oppimistoiminnan, liiketoiminnan, TKI-toiminnan, digitalisaation ja osaamisen kehittämisen erilaisiin näkökulmiin.

Metropolia Akatemiassa opettajille jatkettiin digitaalisten taitojen kehittämistä sekä paneutumista opettajan uudenlaiseen rooliin ammattikorkeakouluopetuksessa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan Metropolia Akatemia taas keskittyi uusiin osaamiskeskittyymiin ja niiden tarjoamiin mahdollisuuksiin luoda uusia, tuloksellisia hankkeita verkostomaisessa toimintaympäristössä. Metropolia Akatemia ovat vuosien myötä vakiinnuttaneet asemansa korkeakoulun strategisen osaamisen kehittämisen muotona sekä johtamisosaamisen vahvistajana - työssä, josta aikanaan koko ohjelman kehittäminen lähti liikkeelle vuonna 2009.

Strategia- ja kehityspalvelut avasi elokuussa Metropolian henkilöstölle ammatillisen osaamisen kehittämisen rahoitushaun, missä jaettiin strategista rahaa lähes 60 000 euroa. Rahoituksella haluttiin tukea osallistumista koulutukseen, seminaariin tai messuille, joka kehittää henkilökunnan ammatillista osaamista ja edistää ammattikorkeakoulun ydintoimintojen laadukasta hoitamista.

Syksyllä järjestettiin myös eri yksiköille räätälöityjä Ohjauskeskustelu ja opettajatutorointi sekä Osaamisen tunnistaminen ja työn opinnoillistaminen -valmennuksia, joilla vahvistettiin Metropolian ohjausosaamista. Fasilitointivalmennuksissa puolestaan keskityttiin syventämään ymmärrystä oman fasilitointiosaamisen ja -identiteetin kehittämiseen sekä perehdyttiin visuaalisten mallien hyödyntämiseen vuorovaikutuksen ja oppimisen tukena.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen voimakkaat leikkaukset muodostavat suurimman toiminnallisen ja taloudellisen riskin Metropolian toiminnalle. Hallitusohjelmaan ja valtionalouden kehyspäätöksiin sisältyvä menosäästö ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksessa, merkitsee Metropolialle arviolta yhteensä 4,2 milj. euron perusrahoituksen pienennystä vielä v. 2017–2018.

Tämä edellyttää voimakkaita, strategisesti oikein kohdennettuja toimenpiteitä liikevaihdon kasvattamiseksi. Ulkopuolisen rahoituksen lisääminen on keskeinen tavoite. Tämä vaatii TKI-toiminnan, koulutuksen ja osaamisen myynnin sekä muun ammattikorkeakoulun liiketoiminnan esim. koulutusviennin kasvattamista sekä toiminnan tehostamista. Metropolia on useilla kustannuksilla säästäväillä toimenpiteillä vuodesta 2012 alkaen vähentänyt henkilöstökuluja ja muita kuluja.

Vuoden 2017 alussa uudistuva rahoitusjärjestelmä sisältää varsinaista strategiarahoituksen osuutta 5 %. Nykyistä vastaava rahoitusosuus edellyttää onnistumista mm. strategisissa päätöksissä, toiminnan kehittämisessä ja rakenteiden uudistamisessa. Tutkintotavoitteiden mahdollinen pienentyminen ja sitä kautta tutkintoleikkurin rahoitusta leikkaava merkitys on yksi riskitekijä.

Metropolia on luovutussopimusten perusteella sitoutunut ulkopuolisten toimijoiden kanssa pitkäaikaisiin vuokrasopimuksiin, jotka aiheuttavat riskitekijöitä rahoituksen ja toiminnan muutostilanteissa. Yhtiön hallituksen päätös ja yhtiökokouksen vahvistama neljälle kampusalueelle keskittymisestä on toiminnallisesti ja taloudellisesti myönteinen ratkaisu ja samalla riskejä vähentävä tekijä.

Edellä mainittuihin rahoitusriskeihin kiinnitetään erityishuomiota strategisissa päämäärissä ja niiden perusteella tehdyissä toimenpideohjelmassa sekä osaamisalueiden ja yhteisten palvelujen talousarvioissa.

Riskienhallinnan keskeisinä tekijöinä ovat lisäksi kassavarojen hajauttamien, varovainen ja vastuullinen sijoittaminen sekä vastuu- ja vahinkovakuutukset.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Ammattikorkeakoulujen uudistettu asema ja organisointi korostavat korkeakoulujen strategisen johtamisen merkitystä ja mahdollisuuksia. Toimintaympäristön yhä nopeammat muutokset, toimintahorisontin ulottuminen pidemmälle tulevaisuuteen ja pitkän tähtäimen tavoitteiden asettaminen edellyttävät korkeakouluilta vahvaa strategista johtamista. Korkeakoulujen itsenäinen taloudellinen asema ja siihen liittyvä vastuu korostavat myös talousjohtamisen merkitystä. Sisäinen organisoituminen, johtamisjärjestelmät ja -osaaminen sekä sidosryhmäyhteistyö ovat keskeisiä tekijöitä korkeakoulujen menestyksen kannalta. Muutosten toteuttamisessa korkeakoulujen johdolla on keskeinen asema.

Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus pohjautuu ammattikorkeakoulujen perustehtäviin sisältäen koulutuksen, tutkimuksen sekä yleiset koulutus- ja tiede-/tutkimuspoliittiset tavoitteet. Lisäksi malli huomioi vaikuttavuuden, laadun ja kansainvälisyyden edistämisen. Rahoitusmalli korostaa korkeakoulun kokonaisvaltaista tuloksellista toimintaa ja palkitsee laadusta, vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta. Tuloksellisuuteen pohjaavassa rahoitusmallissa ammattikorkeakoulut voivat omalla toiminnallaan ja oman toimintansa kehittämällä aidosti vaikuttaa rahoituksensa kehittymiseen. Rahoituksen vakaus varmistetaan käyttämällä kaiken tuloksellisuuden laskennassa kolmen vuoden keskiarvoja ja uuden mallin kustannuskertoimen käyttöönotossa kahden vuoden (2017–2018) siirtymäaikaa. Rahoitusmalli jakaa rahoitusta ammattikorkeakoulujen kesken ja ammattikorkeakoulu päättää itsenäisesti strategiaansa pohjautuen, miten se jakaa saamansa perusrahoituksen korkeakoulun sisällä.

Strategiarahoituksen suuntaamisessa pidetään tärkeänä pitkäjänteisyyttä sekä rahoituksen periaatteiden läpinäkyvyyttä ja avoimuutta.

Edellisten kolmen vuoden toteutuneiden tulosten perusteella määräytyvä Metropolian perusrahoitus on arvioitu etukäteen. Toteutuneiden tulosten perusteella Metropolia on merkittävästi parantanut tuloksiaan keskeisten kriteereiden osalta v. 2014–2016. Näillä perusteilla ennustetaan Metropolian perusrahoitusaseman paranevan v. 2019 alkaen.

Hallitusohjelmassa toteutetaan valtiontalouden sopeuttamistoimia niin, että ammattikorkeakoulujen osalta se merkitsee perusrahoituksen leikkausta sekä indeksikorotuksista luopumista tulevina vuosina 2017–2019. Indeksikorotuksia ei ole toteutettu myöskään vuosina 2013 ja 2014 ja vuodelta 2015 se puolitettiin. Metropolian perusrahoituksen ennustetaan vähenevän toteutettavien säästöjen perusteella yhteensä 4,2 miljoonaa euroa vuosina 2017–2019.

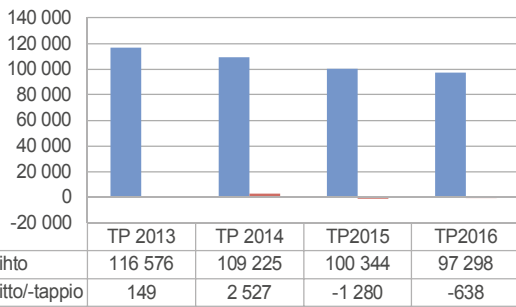
Uudistetun osakassopimuksen mukaisesti yhtiön tulee tehostaa taloudellista toimintaansa siten, että osakkaiden myöntämät avustukset pienenevät vuodesta 2011 alkaen asteittain. Vuodesta 2018 alkaen Metropolialla ei ole enää käytössään osakkaiden toiminta-avustusta.

TULOSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	EROTUS TP-TA	TP 2015
Liikevaihto	97 298	97 203	95	100 344
Muut tuotot	550	350	200	365
Palveluostot	-1 765	-1 700	-65	-1 733
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 849	-1 500	-349	-1 676
Henkilöstökulut	-66 975	-67 053	78	-69 551
Poistot ja arvonalentumiset	-4 289	-4 500	211	-4 079
Muut kulut	-23 608	-22 798	-810	-24 949
Liikevoitto/-tappio	-638	2	-640	-1 280
Rahoitustuotot	998	400	598	1 793
Rahoituskulut	-29	0	-29	-95
Voitto/tappio ennen satunnaiseriä	332	402	-70	419
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0
Satunnaiset kulut	0	0	0	0
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja	332	402	-70	419
Poistoeron muutos	0	0	0	0
Varausten muutos	0	0	0	0
Rahastojen muutos	0	0	0	0
Verot	0	0	0	0
Tilikauden voitto/tappio	332	402	-70	419

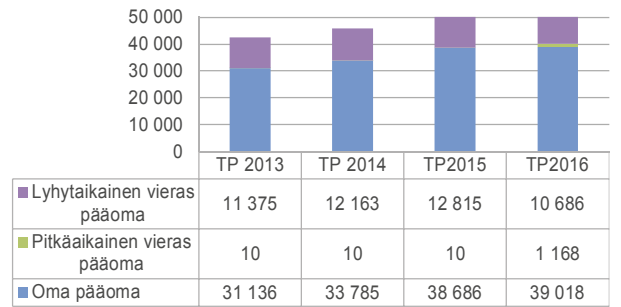
RAHOITUSLASKELMA (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015
Liikevoitto	-638	-1 280
Poistot	4 289	4 079
Rahoitustuotot ja -kulut	970	1 698
Verot	0	0
Satunnaiset erät	0	0
Muut oikaisut	486	-2 317
Investoinnit	-5 446	-6 182
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta	-339	-4 001
Lainakannan muutokset	0	0
Oman pääoman muutokset	100	4 482
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0
Rahoitustoiminnan nettokassavirta	100	4 482
Kassavarojen muutos	0	0
Kassavarat 1.1	20 148	19 666
Kassavarat 31.12.	19 908	20 148

TASE (1 000 euroa)	TP 2016	TP 2015		TP 2016	TP 2015
Vastaavaa			Vastattavaa		
Aineettomat hyödykkeet	4 044	3 387	Osakepääoma	4 500	4 500
Aineelliset hyödykkeet	9 353	8 852	Arvonkorotusrahasto	0	0
Sijoitukset	110	113	Muut omat rahastot	4 582	4 482
Pysyvät vastaavat yhteensä	13 507	12 353	Ed. tilikausien voitto/tappio	29 604	29 285
Vaihto-omaisuus	0	0	Tilikauden voitto/tappio	332	419
Saamiset	4 367	2 759	Oma pääoma yhteensä	39 018	38 686
Rahoitusarvopaperit	27 401	30 465	Poistoero	0	0
Rahat ja pankkisaamiset	5 598	5 934	Vapaaehtoiset varaukset	0	0
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	37 366	39 158	Pakolliset varaukset	0	0
			Pitkäaikainen vieras pääoma	1 168	9
			Lyhytaikainen vieras pääoma	10 686	12 815
			Vieras pääoma yhteensä	11 855	12 825
				0	
Vastaavaa yhteensä	50 873	51 511	Vastattavaa yhteensä	50 873	51 511

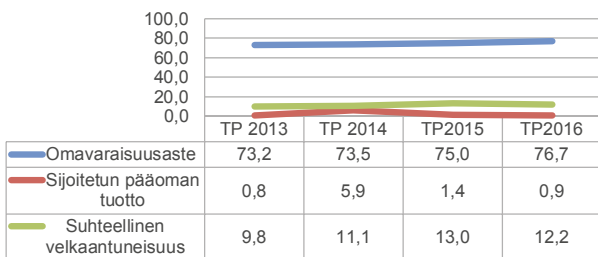
Liikevaihdon ja liikevoiton kehitys (1 000 euroa)

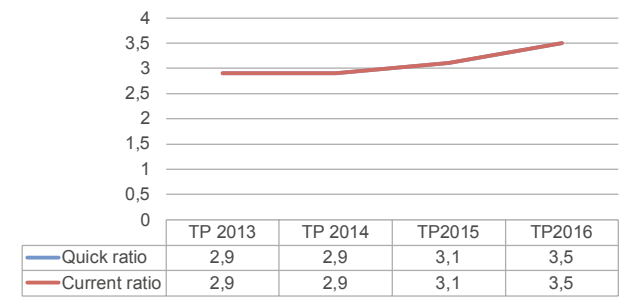
Pääomarakenteen kehitys (1 000 euroa)

Kannattavuuden ja vakavaraisuuden tunnuslukujen kehitys

Maksuvalmiuden tunnuslukujen kehitys

TOIMINNAN VOLYYMI JA KANNATTAVUUS

		TP 2016	TP 2015
Liikevaihdon muutos	%	-3,0	-8,1
Henkilöstökulut liikevaihdosta	%	68,4	69,1
Investoinnit	1 000 €	5 446	6 182
Liikevoitto	%	-0,7	-1,3
Tilikauden tulos	%	0,3	0,4
Nettotulos	%	0,3	0,4
Oman pääoman tuotto	%	0,9	1,2
Sijoitetun pääoman tuotto	%	0,9	1,4

VAKAVARAISUUS

		TP 2016	TP 2015
Omavaraisuus	%	76,7	75,1
Suhteellinen velkaantuneisuus	%	12,2	12,8

MAKSUVALMIUS

		TP 2016	TP 2015
Current ratio		3,5	3,1
Quick ratio		3,5	3,1

Analyysi tunnusluvuista ja tilinpäätöksestä

Liikevaihto ja kannattavuus

Liikevaihtoa kertyi tilikauden aikana 97,3 milj. euroa, mikä on 3,0 % vähemmän kuin vuonna 2015. Liikevaihdon lasku johtuu pääosin perusrahoituksen vähenemisestä.

Kokonaiskulut laskivat 3,5 % vuodesta 2015 ollen 98,5 milj. euroa. Suurin yksittäinen kuluerä oli henkilöstökulut, jotka olivat tarkasteluajanjaksona 68,4 % liikevaihdosta (69,1 % vuonna 2015).

Liiketappio oli 638 000 euroa (1,3 milj. euroa vuonna 2015). Tilikauden tulos oli rahoituserien jälkeen 0,3 milj. euroa (v. 2015: 0,4 milj. euroa).

Vakavaraisuus

Omavaraisuusaste oli tilinpäätöshetkellä aikaisempien vuosien tapaan erinomainen, 76,7. Myös suhteellinen velkaantuneisuus oli vuonna 2016 hyvä ja pysyi aikaisempien vuosien tasolla. Yhtiöllä oli tappiopuskureita vuoden 2016 lopussa 39,0 milj. euroa. Liiketoiminnan volyyymiin nähden puskurit ovat 40,1 % liikevaihdosta.

Maksuvalmius

Maksuvalmiuden quick ratio -tunnusluvulla mitattuna ennustetaan olevan hyvä. Likvidejä kassavaroja oli vuoden 2016 lopussa 5,6 milj. euroa, mikä on 5,7 % vähemmän kuin viime vuonna. Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:llä oli tilikauden päättyessä pitkäaikaista lainaa 1,2 milj. euroa. Lyhytaikaisia velkoja oli vuoden 2016 lopussa 10,7 milj. euroa.

Tunnuslukujen laskukaavat

KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT

Liikevoitto (%): $100 \times (\text{Liikevoitto} / \text{Kokonaistuotot})$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 10 %	Hyvä
5 % - 10 %	Tyydyttävä
alle 5 %	Heikko

Nettotulos (%): $100 \times (\text{Nettotulos}^* / \text{Kokonaistuotot})$
 *) Nettotulos = Tulos - Satunnaiset tuotot ja kulut

Tunnusluku kertoo kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista jää jäljelle ennen satunnaisia tuottoja ja kuluja. Nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta toimintaa voidaan pitää kannattavana.

ROE, Oman pääoman tuotto (%): $100 \times (\text{Nettotulos} / \text{Oikaistu oma pääoma})$

ROE mittaa yrityksen kykyä huolehtia omistajien yritykseen sijoittamista pääomista. Tunnusluku kertoo kuinka paljon omalle pääomalle on kertynyt tuottoa tilikauden aikana. Oman pääoman tuottotaso määräytyy omistajien asettamien tuottovaatimusten mukaan, johon oleellisesti vaikuttaa sijoitukseen liittyvä riski.

ROI, Sijoitetun pääoman tuotto (%): $(\text{Nettotulos} + \text{rah.kulut} + \text{verot}) / \text{Sijoitettu pääoma}^*$
 *) Sijoitettu pääoma = Oikaistu oma pääoma + sijoitettu vieras pääoma

ROI mittaa yrityksen suhteellista kannattavuutta eli sitä tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Tunnusluku kertoo mitä resursseja on tarvittu (eli yrityksen sitomaa pääomaa) tuloksen saamiseksi. Sijoitetun pääoman tuottovaatimus on yleensä alhaisempi kuin oman pääoman tuottovaatimus.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 15 %	Erinomainen
10 % - 15 %	Hyvä
6 % - 10 %	Tyydyttävä
3 % - 6 %	Välttävä
alle 3 %	Heikko

Toimintatuotot toimintakuluista (%): $100 \times \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintamenoista.

Vuosikate poistoista (%): $100 \times \text{Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää päteväenä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan tai kuntayhtymän keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

VAKAVARAISUUDEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuus (%): $100 \times (\text{Oikaistu oma pääoma} / (\text{Taseen loppusumma} - \text{Saadut ennakot}))$

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Luku kertoo kuinka suuri osuus yrityksen varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla.

Viitteelliset ohjearvot:

yli 40%	Hyvä
20% - 40%	Tyydyttävä
alle 20%	Heikko

Suhteellinen velkaantuneisuus (%): $100 \times [(\text{Oikaistun taseen velat} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Liikevaihto}]$

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen velkojen suhdetta toiminnan laajuuteen. Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää yritykseltä hyvää ja vakaata käyttökatetta ja liiketulosta, jotta lainojen hoidosta selvittää.

Viitteelliset ohjearvot:

alle 40 %	Hyvä
40 % - 80 %	Tyydyttävä
yli 80 %	Heikko

Investointien tulorahoitus (%): $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

MAKSUVALMIUDEN TUNNUSLUVUT

Quick ratio (luku): $\text{Rahoitusomaisuus} / (\text{Lyhytaikaiset velat} - \text{Saadut lyhytaikaiset ennakot})$

Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloistaan nopeasti rahaksi muutettavilla omaisuuserillään (rahoitusomaisuus). Tunnusluku mittaa yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Mikäli yrityksen tulo-rahoitus on runsas, tulee se toimeen myös pienemmällä rahoituspuskurilla.

Viitteelliset ohjearvot:	yli 1	Hyvä
	0,5 - 1	Tyydyttävä
	alle 0,5	Heikko

Current ratio (luku): $(\text{Rahoitusomaisuus} + \text{Vaihto-omaisuus}) / \text{Lyhytaikaiset velat}$

Current ratio tarkasteluperspektiivi on hieman pitempi kuin quick ratioissa, mutta siinä mitataan myös yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloistaan. Siinä nopeasti rahaksi muutettaviin eriin luetaan mukaan myös yrityksen vaihto-omaisuus.

Viitteelliset ohjearvot:	yli 2	Hyvä
	1 - 2	Tyydyttävä
	alle 1	Heikko

Kassan riittävyys (pv): $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä.

6.3.2017

Yhteisön nimi: HUS-kuntayhtymä
Ajalta: 1.1.2016 – 31.12.2016
Laatija / pvä: Mäkitalo Merja 2.3.2017

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat raportointikaudella

Erikoissairaanhoidossa hoidettujen eri henkilöiden lukumäärä kasvoi 2,8 % edellisestä vuodesta. Terveyskeskuspäivystyspotilaiden lukumäärä kasvoi peräti 72 %. Tämä johtuu siitä, että yhteispäivystykset siirtyivät vuonna 2016 aikaisempaa laajemmin HUS:n vastuulle. Tuotetun hoidon kokonaisvolyymi kasvoi vuonna 2016 1,6 %. Luku on ns. painotettu eli emme laske vain suoraan yhteen kaikkia suoritteita - pieniä ja suuria - vaan painotamme niitä. Tämä luku ylitti talousarvion 3,5 %:lla. Talousarvio vuodelle 2016 oli siis laadittu pienemmälle palveluvolyymille kuin vuoden 2015 toteutuma. Kaikki suoritelajit eivät kasvaneet. Esimerkiksi leikkaukset, synnytykset ja psykiatrian hoitopäivät vähenivät, mutta polikliiniset käynnit lisääntyivät. Toiminta oli vuonna 2016 avohoitopainotteisempaa kuin koskaan aikaisemmin.

Talouden lukujen vertaaminen vuoteen 2015 tai talousarvioon 2016 on haasteellista, koska vuoden 2015 suuri ylijäämä palautettiin jäsenkunnille vuonna 2016 ja vuoden 2016 ylijäämä samoin vuonna 2016. Olemme tätä varten laatineet vertailukelpoisen eli pro forma -tuloslaskelman. Sen mukaan HUS:n toimintakulut kaikkiaan kasvoivat 2,6 % vuodesta 2015 (HUSiin siirtyi monia toimintoja kunnilta vuonna 2016) ja ne ylittivät talousarvion 1,9 %. Tätä lieventää se, että jäsenkuntiemme maksuosuus kasvoi vain 0,4 %. Muiden tulojemme kasvu oli siis erinomaista ja se vähensi jäsenkuntien maksuihin kohdistuvaa räsitusta. 0,4 %:n jäsenkuntalaskutuksen kasvu tarkoittaa sekä reaalista että asukaskohtaista alenemaa. Kilpailukyky sopimus (Kiky) kevensi tuloslaskelman toimintakuluja 11 miljoonalla eurolla jo vuonna 2016 johdun lomarahavarauksen pienentymisestä. HUS:n pitkäaikaisen velan määrä pieneni vuonna 2016 mittavista investoinneista huolimatta. Velan määrä oli vuoden 2016 lopussa noin 150 euroa asukasta kohti.

Positiivisia esimerkkejä kehittämisestä löytyy kaikilta osa-alueilta. Erityisesti on syytä mainita sähköisten palveluiden kehittäminen. Mielenterveystalosta alkanut virtuaalisten palveluiden kehittäminen on laajentunut kansalliseen Virtuaalisairaala-hankeeseen. Apotti-hanke etenee voimakkaasti. Hyksin päivystysten läpimenoaikoja on saatu lyhennettyä. Naistentautien päivystyksen alkuillan ruuhkaa saatiin merkittävästi purettua uudenaikaisilla työaikajärjestelyillä. Tekonivelleikkaukseen pääsyn odotusajat lyhentyivät merkittävästi. Elinsiirtoja tehtiin vuonna 2016 enemmän kuin koskaan. Syöpäkeskuksen toiminta kehittyi monella alueella ja kansallinen Syöpäkeskus FICAN realisoitui. Apuvälinekeskuksen toiminta laajeni. HUS:n muissa sairaaloissa tapahtui monia merkittäviä asioita. Porvoon sairaalan synnytystoiminta siirtyi vuoden lopulla hallitusti Hyksiin (osin myös Hyvinkäälle). Porvoon, Hyvinkään ja Raaseporin sairaalat onnistuivat taloudellisesti hyvin. Lohjan sairaalassa lisäksi tuotanto lisääntyi voimakkaasti edelliseen vuoteen verrattuna.

HUS:n tukipalveluiden tuotanto kehittyi niin ikään hyvin lukuun ottamatta edellä jo mainittua HUSLABin toiminnassa esiintynyttä ongelmaa. Merkittäviä tukipalveluja koskevia hallinnollisia ratkaisuja tehtiin ja valmisteltiin vuonna 2016: HUSLAB ja HUS-Kuvantaminen siirtyivät osaksi HYKS-organisaatiota vuoden 2017 alusta lukien. Kymenlaakson Carean vastaavat toiminnot liittyivät em. yksiköihin. Muiden tukipalveluiden osalta hallinnolliset ratkaisut valmisteltiin vuonna 2016, mutta päätöksenteko siirtyi vuodelle 2017.

Valtakunnallisesti vuosi 2016 merkitsi vihdoin sote-uudistuksen merkittävää etenemistä. Maakunta- ja järjestämislait olivat lausunnoilla syksyn aikana. HUS suhtautui maakunnalliseen järjestämismalliin peri-

6.3.2017

aatteessa myönteisesti, mutta kiinnitti huomiota myös lakiehdotusten puutteisiin. Niitä olivat mm. yliopistosairaaloiden aseman epämääräisyys, rahoitusraamin ennakoitu pienentyminen Uudellamaalla, valinnanvapauslinjausten puuttuminen vielä tuossa vaiheessa (julkistus 21.12.2016) jne. Vuoden lopulla käynnistyi myös Uudellamaalla maakunta- ja sote-uudistuksen alueellinen valmistelu, johon HUS osallistuu aktiivisesti. Myös HUS:n oma sote-valmistelu on monipuolisesti organisoitu.

Merkittävimmät tapahtumat tilikaudella

Kysynnän kasvu ja kiinteistöongelmat HYKS:ssä

HYKS sairaanhoitoalueella vuoden 2016 toimintaa leimasi edelleen jäsenkuntien erikoissairaanhoidon sekä ei-kiireellisen että päivystyksellisen hoidon palvelukysynnän kasvu, joka kohdistui erityisesti psykiatria, aistinelinten sairauksia, verenkiertoelimestön sairauksia ja syöpätauteja hoitaviin HYKS-tulosyksiköihin. Kysynnän kasvupaineessa haasteeksi nousi vuoden aikana sairaanhoitoalueen sairaala-kiinteistöissä havaitut ongelmat, jotka edellyttivät nopeita toimintojen uudelleensijoituksia ja oman palvelutuotannon tilapäisiä supistuksia.

Ennätysmäärä tekonivelleikkauksia ja elinsiirtoja

Vuonna 2016 Hyksin tekonivelkirurgisessa yksikössä Peijaksen sairaalassa tehtiin ennätysmäärä leikkauksia, 2 584 leikkausta. Leikkausten määrä on kasvanut yli 30 %:lla viimeisen parin vuoden aikana ja leikkausten lukumäärä kasvoi viime vuodestakin 26 %. Peijaksen sairaalan tekonivelkirurgiset potilaat ovat olleet hyvin tyytyväisiä hoitoonsa. Asiakastyytyväisyyttä mitataan säännöllisesti ja tuoreimman marraskuussa 2016 tehdyn kyselyn mukaan kokonaisarvio hoitojaksosta oli 4,90 asteikolla 1-5.

Elinluovutuksia ja -siirtoja tehtiin ennätysmäärä vuonna 2016. Elimiä saatiin kaikkiaan 132 luovuttajalta (24 / miljoona asukasta), mikä on Pohjoismaissa eniten luovutuksia asukasta kohti. Yhteistyö luovuttaja-sairaaloitten kanssa on viime vuosina tiivistynyt. Vuonna 2016 elinsiirtoja tehtiin yhteensä 399 elinsiirtoa, mikä on Suomen tähänastinen ennätys elinsiirtojen kokonaismäärässä. Muun muassa munuaissiirtoja tehtiin 262, mikä on ennätysmäärä Suomessa. Sydänsiirtoja tehtiin toiseksi eniten yli 20 vuoteen, yhteensä 30, joista aikuisille 26 ja lapsille 4. Vuoden kokonaismäärä on Pohjoismaiden toiseksi korkein.

Toimintojen siirto HYKS-sairaanhoitoalueelle

Vuoden 2016 aikana valmisteltiin useita vuoden 2017 alusta tai vuoden aikana toteutettavia merkittäviä toimintojen siirtoja HYKS-sairaanhoitoalueelle. Siirrettävistä toiminnoista osa oli HUS:n sisäisiä toimintojen siirtoja (Porvoon sairaalan synnytukset, Raaseporin psykiatriset toiminnot, HUS-Kuvantaminen, HUSLAB ja HUS-Logistiikka-liikelaitoksen kiireetön potilaskuljetus), osa koski toimintojen siirtoa Helsingistä ja Espoosta (hammaslääketieteen perusopetuksen klininen harjoittelu, lasten foniatrian työryhmä, Espoon apuvälinetoiminnot sekä Helsingin inva-siirtokuljetukset) ja osassa oli kyse HUS:n tiivistyvästä yhteistyöstä erva-sairaanhoitopiirien (Carea ja Eksote) kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman päivystysasetuksen mukainen synnytysten vähimmäismäärä (vähintään noin 1000 synnytystä) ei ole täyttynyt Porvoon sairaalassa, jonka synnytyssali on toiminut STM:n erityisluvalla vuoden 2016 loppuun saakka. Vuonna 2016 synnytysten kokonaismäärä oli 777. Vuoden 2016 aikana käynnistettiin toimenpiteet synnytystoiminnan siirtämiseksi HYKS-alueen sairaaloihin ja synnytystoiminta päättyi Porvoon sairaalassa vuoden 2016 lopussa.

Helsingin kaupungin irtisanottua HUS:n ja HY:n kanssa tehdyn hammaslääketieteen perusopetusta koskevan sopimuksen maaliskuussa 2016, aloitettiin hammaslääketieteen perusopetuksen klinisen harjoit-

6.3.2017

telutoiminnan siirron valmistelu HYKS Pää- ja kaulakeskuksen omaksi toiminnaksi. Helsingin kaupungilta HUS:n palvelukseen siirtyy 10 erikoishammaslääkärinä, osastonhoitaja ja apulaisosastonhoitaja. HUS:iin siirtyvät työntekijät tulevat HYKS Suu- ja leukasairauksien linjan palvelukseen. Lisäksi valmisteltiin Lasten foniatrian työryhmän siirtoa Helsingin kaupungilta HYKS Pää- ja kaulakeskuksen foniatrian yksikköön. Näissä valmistelu eteni hyvin ja siirrot toteutuivat suunnitellusti vuoden 2017 alusta.

HUS:n toimitusjohtaja asetti syyskuussa 2015 työryhmän valmistelemaan HYKS-ervan diagnostisten palveluiden uudelleen organisoimista. Työryhmän mietintö valmistui 1.3.2016. HUS:n hallitus päätti kokouksessaan 19.9.2016 hyväksyä työryhmän ehdotuksen diagnostisten palvelujen uudelleen organisoimista HYKS:n tulosityksikköinä. Samalla Carean laboratorio- ja kuvantamistoiminnot siirtyisivät liikkeenluovutuksena osaksi tätä uutta organisaatiota. Muutos tapahtui vuoden 2017 alusta ja sen johdosta Careasta siirtyi Hyksiin noin 300 henkilöä.

HUSLAB:n automaatiolaboratorion osittainen käyttöönotto

HUSLAB-talon automaatiolaboratorio otettiin osittaiseen tuotantokäyttöön helmikuusta 2016 alkaen. Koko suunnitelman mukaisen näytemäärän analytiikan toteuttaminen uudessa automaatiolaboratoriossa ei kuitenkaan ollut vielä vuoden päättyessäkään mahdollista, lukuisten laitteistoihin ja niitä ohjaaviin tietojärjestelmiin liittyvien ongelmien vuoksi. Meilahden sairaala-alueen kiireellisten näytteiden analytiikka toteutettiin koko vuoden 2016 ajan vanhassa automaatiolaboratoriossa, Meilahden sairaalan kiinteistössä. Vuonna 2015 aloitettu uuden laboratoriotietojärjestelmän käyttöönotto on edennyt vuonna 2016 suunnitelman mukaan ja tämä uusi tietojärjestelmäkokonaisuus tulee vuoden 2019 loppuun mennessä korvaamaan HUSLAB:n kaikkien erikoisalojen ja verikeskusten käyttämät tietojärjestelmät.

Jorvin palovammakeskus – koko Suomen vaikeiden palovammojen hoito Hyksiin

Vuodesta 1987 Töölön sairaalan ahtaissa tiloissa toiminut kansallinen Palovammakeskus siirtyi tammi-kuussa Jorvin sairaalan uuteen päivystysrakennukseen ja muodosti Jorvin teho-osaston kanssa uuden U2-osaston, joka vastaa kaikista Suomen vaikeista palovammoista. Palovammojen lisäksi teho-osastolla hoidetaan entiseen tapaan muiden erikoisalojen tehopotilaita, mikä mahdollistaa riittävän potilasvirran resurssien tehokkaaseen käyttöön. Entiseen verrattuna tilat suurenivat n. viisinkertaisiksi ja takaavat nyt myös tilojen puolesta kansainvälisen tason puitteet laadukkaalle palovammahoidolle. Samalla Kuopiossa toimiva toinen palovammakeskus lopetti vaikeiden potilaiden hoitamisen, joten nyt Suomessa on yksi kansallinen keskus, joka vastaa koko maan 5 miljoonan asukkaan vaativasta palovammahoidosta. Hoidon keskittäminen yhteen keskukseseen takaa korkean taitotason ylläpitämiseen. Samalla voidaan opetusta ja tutkimusta, yliopistosairaalan oleellisia velvoitteita, kehittää edelleen.

Palovammakeskuksen siirtyminen uusiin tiloihin on kovien haasteiden lisäksi avannut suuria mahdollisuuksia kehittää hoitoa, opetusta ja tutkimusta entistä korkeammalle tasolle. Tulevaisuuden varalle on paljon suunnitelmia, mm. kansainvälisiä tutkimusprojekteja, telemediisiin kehittämistä ja hoidon laadun seurannan arvioimista.

Terveyskylä.fi – sähköiset asiointipalvelut

Terveyskylä.fi- verkkopalvelu avattiin alkuvuodesta. Terveyskylä on asiantuntijoiden yhdessä potilaiden edustajien kanssa kehittämä erikoissairaanhoidon verkkopalvelu, joka tarjoaa tietoa ja tukea kansalaisille, digitaalisia palveluita potilaille ja työkaluja ammattilaisille. Digitaaliset palvelut täydentävät perinteisiä hoitopalveluja, tarjoavat kommunikoinnin ja etäasioinnin väylän potilaan ja ammattilaisen välille sekä soveltuvat erityisen hyvin esimerkiksi oireiden, kuntoutumisen ja elintapojen seuraamiseen sekä pitkäaikaisen sairauden kanssa elämisen tukipalveluksi.

6.3.2017

Terveyskylän sisällä toimii kaikille avoimia, eri teemaisia virtuaalitaloja. Vuonna 2016 ensimmäisinä ovensa avasivat Harvinaisairaudet.fi, Painonhallintatalo, Naistalo, Kivunhallintatalo ja Kuntoutumistalo. Terveyskylä.fi- verkkopalveluun on liitetty myös Mielenterveystalo, jonka toiminta käynnistyi jo aikaisemmin. Virtuaalisairaala-investointihankkeen tukemana HUS:n kaikilla eri toimialoilla on käynnissä ePalveluiden kehittämisprojekteja, jonka myötä palveluiden asiakaslähtöisyys, kilpailukykyisyys sekä vaikuttavuus vahvistuvat ja Terveyskylään tullaan avaamaan uusia taloja 3-4 kuukauden välein. Terveyskylän teknologia-alustan ja siihen kytkeytyvien sovellusten tuotantoa koordinoitiin HUS Tietohallinnon kehittämis- ja suunnittelupalvelut yksiköstä käsin.

Virtuaalisairaala 2.0- hanke laajeni syksyllä 2016 viiden yliopistosairaanhoidopiiriin yhteiseksi, kansalliseksi ”Asiakaslähtöiset palvelut”- kärkihankkeeksi, joka sai rahoituksen Sosiaali- ja terveysministeriöltä vuosiksi 2016 -2018. Terveyskylän palveluiden jatkuvaa kehittämistä ja vaikuttavuuden tutkimusta tehtiin yhteistyössä Helsingin yliopiston, useiden tutkimuslaitosten sekä oppilaitosten kanssa.

Apotti-toiminnankehittämishanke

Apotti-hankkeen toteutus käynnistyi hankintapäätöksen saatua lainvoiman vuonna 2016. HUS:sta työskenteli Oy Apotti Ab:n ja tilaajaorganisaatioiden välisellä resurssisopimuksella vuoden aikana klinisen toiminnan asiantuntijoina lääkäri ja hoitaja jokaisesta Hyksin tulosyksiköstä, sairaanhoitoalueelta sekä asiantuntijat muutamista liikelaitoksista. Yhteensä noin 40:tä Apotti-asiantuntijaa ja muutamia Aihealue-asiantuntijoita 50 % - 20 %:n viikkotyöajalla. Heidän tehtävänä oli mm. nykytilan määrittely, tulevan järjestelmän suunnittelu ja loppuvuodesta aloitetun toteutusvaiheen työt. Apotti-asiantuntijat toimivat tiiviissä yhteistyössä oman HUS:n organisaatioyksikkönsä kanssa järjestelmän sisällön määrittelyyn liittyvissä kysymyksissä. Syksyllä 2016 toteutettiin yhteensä kolme kolmenpäivän linjaustilaisuutta, jotka sisälsivät rinnakkaisia sessioita ja joihin osallistui HUS:sta useita satoja asiantuntijoita. Yhteensä HUS:n työntekijöiden panos hankkeelle oli noin 16 htv:tä.

Kesän jälkeen Oy Apotti Ab:n palvelukseen siirtyi pysyviin ja määräaikaisiin tehtäviin noin 50 henkilöä hankeorganisaation projektitoiminnan tehtäviin, sovelluskehittäjiksi ja pääkouluttajiksi. Toimitusjohtaja nimitti elokuussa HUS:n sisäisen Apotti-organisaation, mitä täydennetään hankkeen etenemisen mukaisilla resursseilla sekä edustajat Apotti-hankkeen keskeisiin yhteistyöryhmiin. HUS:n sisäisen Apotti-organisaation tehtäviin on osallistunut HUS-Tietohallinnosta ja Yhtymähallinnosta noin 37 henkilöä, joista osa lähes päätoimisesti. Tukipalveluiden liikelaitosten henkilöstö on myös osallistunut Apotti-hankkeen määrittely- ja suunnittelutehtäviin. Syksyn 2016 aikana on käynnistynyt hankkeeseen liittyvät teknologian selvitystyöt ja järjestelmään tulevien integraatioiden kartoitustyöt. Vuonna 2017 jatkuu järjestelmän toteutus, testaus sekä käyttöönottojen suunnittelu. Ensimmäinen käyttöönotto on marraskuussa 2018 Peijaksen sairaalassa. Vuonna 2017 hankkeeseen tulee osallistumaan resurssisopimuksen puitteissa sekä satunnaisina asiantuntijoina edellistä vuotta suurempi ryhmä henkilöstöä.

Tutkimus

Vuoden 2016 uusia avauksia oli yhdessä Helsingin yliopiston ja kaupallisten terveydenhuoltoalan toimijoiden kanssa solmitut yhteistyösopimukset, joiden avulla tavoitellaan muun muassa tutkimuskäytäntöiden kehittämistä, terveydenhuollon hoitotulosten parantamista sekä uusien tutkimusmahdollisuuksien tarjoamista lääketieteen tutkijoille ja opiskelijoille. Samoin päästiin aloittamaan Health Capital Helsinki (HCH) yhteistyö HUS:n, Helsingin kaupungin, Aalto-yliopiston ja Helsingin yliopiston välillä. Bidesign hankkeen pilottiprojekti toteutettiin Lasten ja nuorten sairaalassa ja Eteläisen syöpäkeskuksen toiminta päästiin aloittamaan. Eteläisen syöpäkeskuksen tehtävänä on organisoida ja ohjata sairaalan ja yliopistoyksiköiden muodostamien monialaisten diagnostiikka- ja hoitoryhmien toimintaa.

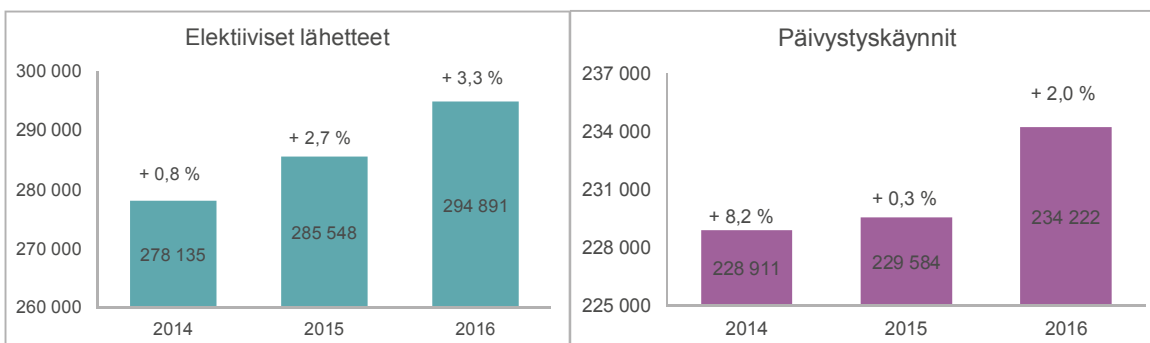
6.3.2017

Helsingin Biopankki jatkoi toimintansa käynnistämistä ja kehittämistä. Yksikössä työskenteli 2016 lopulla 13 henkilöä, joiden lisäksi toimintaa tukee tutkimuksen ja patologian asiantuntijoita. Vuoden 2016 merkittävimpiä virstanpylväitä olivat HUSLAB:n patologian näytearkiston siirto vuosilta 1982 – 2013 biopankkitoiminnan piiriin ja uusien verinäytteiden keruun käynnistyminen ja potilaiden suostumuksiin perustuva uusien biopankkinäytteiden keräämistötoiminta. Syksyn 2016 aikana vietiin lisäksi päätökseen biopankin laboratorion IT-järjestelmän hankintaprosessi ja patologian kudosnäytteiden hyödyntämistä tukevien palvelujen ja IT-alustojen kehittämistä jatkettiin mm. Tekesin projektirahoituksella. Myös suomalaisten biopankkien kansallisen yhteistyön syventämistä valmisteltiin osana valtioneuvoston biopankkitoimintaan ja genomitietoon liittyvää kansallista kärkihanketta. Vuoden 2017 alkaessa Helsingin Biopankki on aktiivisessa toiminnassa. Tärkeimmät kehityskohteet liittyvät aineistoluovutuskyvyn kehittämiseen, täydentävän kilpailun rahoituksen hankintaan ja kansallisen yhteistyön syventämiseen. Toimintaa ohjaa vahvasti biopankkitoiminnan nosto HUS:n läpimurtohankkeeksi, jonka tavoitteena on vuonna 2017 kerätä biopankkiin näyte 10 %:lta HUS:n potilaista.

Palveluiden kysyntä

HUS:n tarjoamien palvelujen kysynnän kasvu jatkui vuonna 2016. Elektiivisten läheteiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta 3,3 % ja päivystyskäyntien määrä 2,0 %. Vuonna 2016 oli yksi arkipäivä enemmän (253), kuin edellisenä vuonna (252) ja arkipäiväaikaisten jälkeen elektiivisten läheteiden vertailukelpoinen määrä kasvoi 2,9 % edellisestä vuodesta. Ennalta suunniteltuun hoitoon otetuista potilaista 60,3 % saapui terveyskeskuksen, 30,6 % yksityislääkärin lähettämänä ja 9,1 % lähetettiin muista sairaaloista. Osuudet pysyivät lähes muuttumattomina edelliseen vuoteen verrattuna.

Alla olevissa kuvissa on esitetty elektiivisten (ennalta suunniteltu hoito) läheteiden ja päivystyskäyntien lukumäärät vuosina 2014 -2016 sekä lukumäärien muutosprosentti edellisestä vuodesta. (Päivystyskäyntien lukumäärän kasvuun vuonna 2014 vaikutti yhteispäivystystoimintojen merkittävä laajeneminen. Vuonna 2014 päivystyskäyntien vertailukelpoinen määrä kasvoi edellisestä vuodesta 1,8 %.)

Sairaanhoidollinen palvelutuotanto

Palvelutuotannon laskutusosuudella painotettu kokonaisvolyymi kasvoi 1,6 % edelliseen vuoteen verrattuna ja se ylitti talousarvion sisältämän suunnitelman 3,5 %. Avohoidon osuus kokonaistuotannosta vuonna 2016 oli 44,9 % (v. 2015 41,9 %). Avohoidon DRG-tuotteet kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan vuodeosastohoidon DRG-tuotteiden (ns. klassiset) lukumäärä laski edellisestä vuodesta 0,7 %. Käyntituotteiden kokonaislukumäärä kasvoi 1,9 %, erityisesti kasvua oli psykiatrian käyntituotteiden lukumäärissä (+ 4,3 %). Psykiatrien hoitopäivien lukumäärä sen sijaan laski tavoitteen mukaisesti 3,2 %.

6.3.2017

Alla olevassa kuvassa on keskilaskutuksen mukaan 25 suurinta sairaanhoidollista palvelutuotetta klassisista (vuodeosastohoito) DRG-tuotteista. Kuvan vaakapalkki ilmaisee keskimääräisen tuotekohtaisen laskutuksen euroina ja palkin perässä oleva luku on tuotteiden lukumäärä.

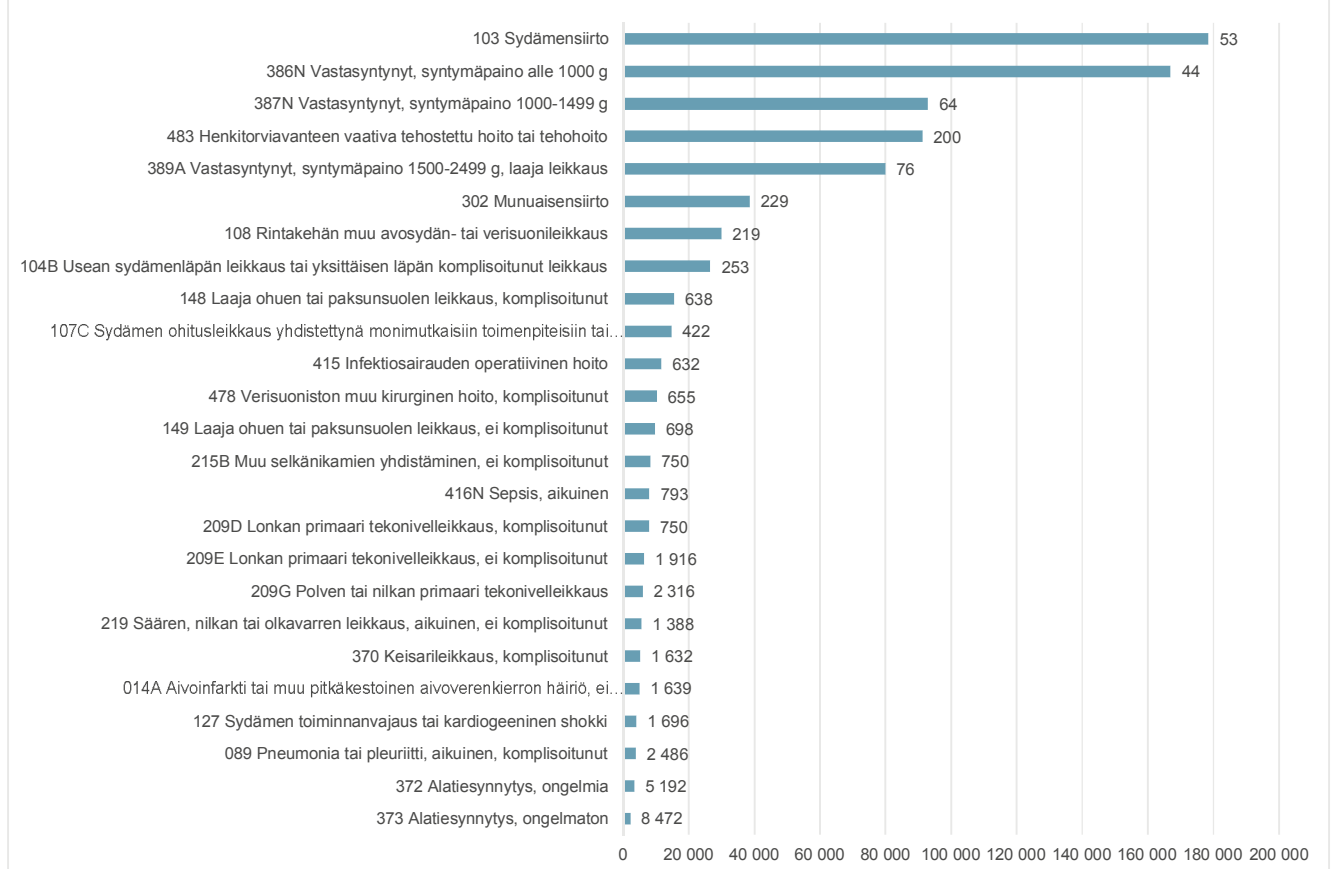
Sairaanhoidollinen palvelutuotanto	TP 2015	TA 2016	TP 2016	Poikkeama-%	Muutos-%
				TP 2016 / TA 2016	TP 2016 / TP 2015
Palvelutuotanto					
- Laskutusosuudella painotettu volyymimuutos				3,5 %	1,6 %
- Psykiatrian hoitopäivät, lkm 1)	174 892		169 370		-3,2%
- NordDRG-tuotteet, lkm	692 934	675 404	696 402	3,1%	0,5%
DRG-ryhmät	159 895	169 377	158 793	-6,2%	-0,7%
DRG-O-ryhmät	138 927	134 118	140 430	4,7%	1,1%
Tähystykset	31 396	31 165	31 960	2,6%	1,8%
Pientoimenpiteet	103 770	98 193	105 997	7,9%	2,1%
900-ryhmä	258 627	242 449	258 884	6,8%	0,1%
Kustannusperusteinen jakso	319	102	338	230,2%	6,0%
- Käyntituotteet, lkm, somatiikka	1 304 004		1 318 000		1,1%
- Käyntituotteet, lkm, psykiatria	472 497		492 861		4,3%
- Tk-päivystyskäynnit, lkm	83 990	172 616	146 581	-15,1%	74,5%
- Laskutettavat siirtoviivehoitopäivät, lkm	848		561		-33,8%
- Käyntisuoritteet, lkm	2 396 066		2 501 682		4,4%
Päivystyskäynnit (sis. myös DRG-laskutetut)	229 584		234 222		2,0%
Ensikäynnit, lkm	253 634		259 902		2,5%
- Hoitopäivälisuuritteet, lkm	802 156		789 725		-1,5%
- Leikkaukset, lkm	91 089		88 024		-3,4%
Päiväkirurgiset, lkm	36 708		34 042		-7,3%
- Synnytykset, lkm 31.12.2016	17 687		17 299		-2,2%

1) Ei sisällä asumisoikeuspäiviä

6.3.2017

Kaikkien maksajien TOP25 klassiset DRG-tuotteet keskilaskutuksen mukaan 2016

Hoidetut potilaat

Sairaanhoidollinen palvelutuotanto	TP 2015	TP 2016	Muutos-% TP 2016 / TP 2015
- Hoidetut eri erikoissairaanhoidon potilaat	509 649	524 089	2,8%
- Hoidetut eri tk-päivystyspotilaat	62 533	107 337	71,6%
- Erikoisalahoitajaksen hoitoaika (ka.)			
Somatiikka, vrk	3,8	3,7	-2,1%
Psykiatria, vrk	22,8	22,6	-0,9%

Erikoissairaanhoidossa (ml. ostopalvelut) hoidettiin yhteensä 524 089 eri potilasta. Määrä kasvoi 2,8 % edellisestä vuodesta. HUS:ssa hoidettujen kaikkien eri henkilöiden kokonaismäärä (sekä yhteispäivystysten terveyskeskuspotilaat että erikoissairaanhoidon potilaat) oli 578 510 henkilöä. Kasvua vuodesta 2015 oli 6,8 % (36 952 henkilöä).

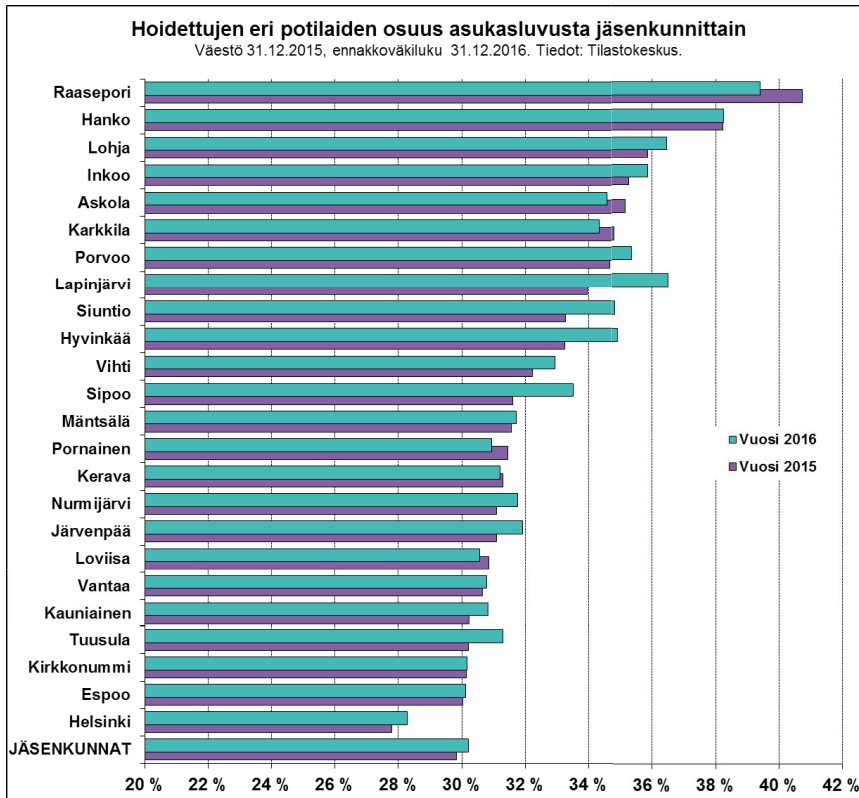
Yhteensä 493 682 jäsenkuntien asukasta käytti erikoissairaanhoidon palveluja, määrä kasvoi 11 616 henkilöllä (2,4 %) edellisestä vuodesta. Samanaikaisesti HUS-alueen väestömäärä kasvoi 1,1 %. Jäsenkuntien asukkaista noin joka kolmas (30,2 %) käytti vuoden 2016 aikana HUS:n tuottamia tai järjestämiä erikoissairaanhoidon palveluja. Palveluita käyttäneiden jäsenkuntalaisten osuus väestömäärästä kasvoi jonkin verran vuodesta 2015, jolloin toteuma oli 29,8 %. Palveluiden käytössä suhteessa koko-

6.3.2017

naisväestöön on suuria kuntakohtaisia eroja.

Alla olevassa kuvassa on esitetty jäsenkuntakohtaisesti hoidettujen eri potilaiden osuus jäsenkunnittain kokonaisväestöstä vuosina 2015 ja 2016. Helsinki tuottaa osan väestönsä tarvitsemista erikoissairaanhoidon palveluista itse.

Hoidon saatavuus ja hoitoon pääsy

Sairanhoidollinen palvelutuotanto	TP 2015	TP 2016	Muutos-% TP 2016 / TP 2015
Hoidon saatavuus ja hoitoonpääsy			
- Läheteiden määrä (elektiiviset)	285 548	294 891	3,3%
- Läheteiden käsittelyaika > 21 vrk, lkm	2 801	2 468	-11,9%
> 21 vrk, lkm 31.12.2015		2 801	
- Hoitoonpääsyä osastolle odottavat potilaat 1)			
> 6 kk	267	899	236,7%
kaikki	17 961	18 638	3,8%
> 6 kk 31.12.2015		267	
- Polikliiniseen hoitoon odottavat potilaat 1)			
> 3 kk	1 315	2 102	59,8%
kaikki	24 912	28 613	14,9%
> 3 kk 31.12.2015		1 315	

1) Hoitotakuun piiriin kuuluvat

Vuoden lopun tilanteessa kiireettömään polikliiniseen tutkimukseen ja hoitoon odottaneiden potilaiden kokonaismäärä kasvoi 14,9 % edelliseen vuoteen verrattuna ja yli 3 kk odottaneiden lukumäärä kasvoi 2 102 potilaaseen (+ 787 potilasta vs. 2015). Osastohoitoon odottaneiden potilaiden kokonaismäärä

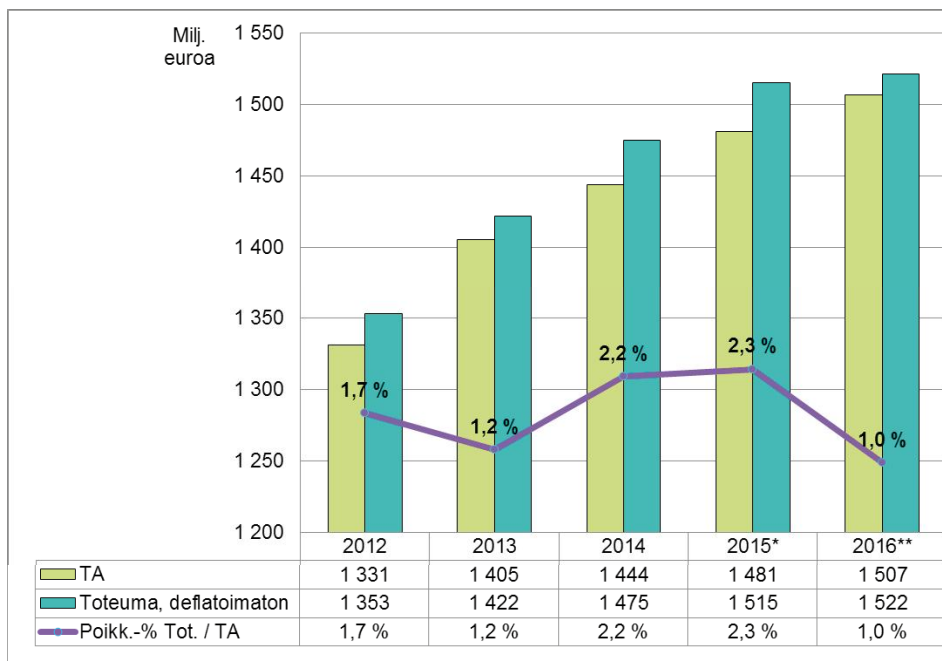
6.3.2017

kasvoi 3,8 % edelliseen vuoteen verrattuna ja yli 6 kk odottaneiden potilaiden määrä kasvoi 899 potilaaseen (+ 632 potilasta vs. 2015).

Jäsenkuntien maksuosuus (erikoissairaanhoidon palvelulaskutus)

Jäsenkuntien erikoissairaanhoidon palvelut kattava maksuosuuslaskutus oli 1 467 milj. euroa. Vuoden 2016 maksuosuuslaskutusta pienentää sekä vuoden 2015 ylijäämän palautus (54,6 milj. euroa) että vuoden 2016 toiminnallisen ylijäämän palautus (82,2 milj. euroa). Jäsenkuntien yhteenlaskettu maksuosuuslaskutus ylitti talousarvion 14,6 milj. euroa (1,0 %) ja väheni edelliseen vuoteen verrattuna 103,0 milj. euroa (6,6 %). Kun huomioidaan kesäkuussa 2016 jäsenkunnille palautettu vuoden 2015 ylijäämä ja oikaistaan se vuodelle 2015, jäsenkuntien vertailukelpoinen maksuosuuslaskutus kasvoi 6,3 milj. euroa (0,4 %) edelliseen vuoteen verrattuna.

Alla olevassa kuvassa on esitetty jäsenkuntien deflatoimaton maksuosuuslaskutus vuosina 2012 – 2016 ja poikkeamaprosentti talousarviosta.

2015* TP2015 ylijäämän palautus huomioitu 2015 luvuissa.

2016** kalliin hoidon tasauksen jälkeen, ilman 2015 ylijäämän palautusta.

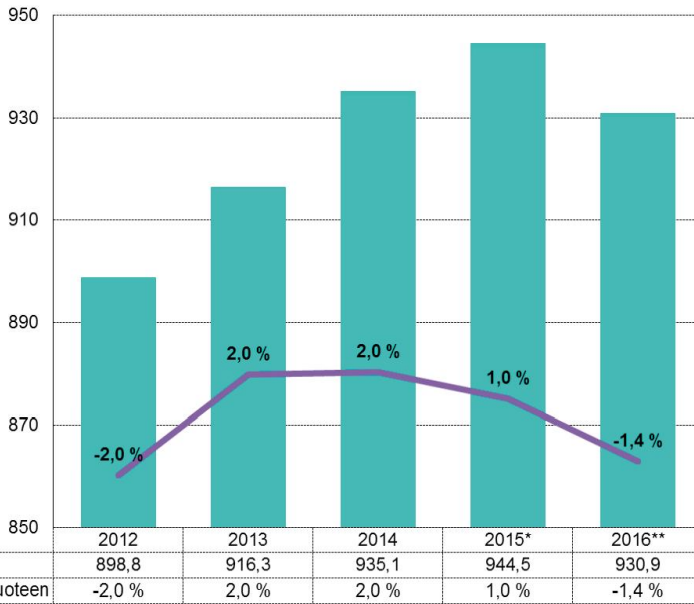
TA2016, muutettu valtuustossa 16.6.2016.

HUS:n jäsenkuntien erikoissairaanhoidon asukaskohtaiset kustannukset olivat vuonna 2016** keskimäärin 931 euroa. Tämä on 1,4 % vähemmän kuin vuonna 2015* (deflatoitu julkisten menojen hintaindeksillä, kerroin 1,007). Alla olevassa kuvassa on esitetty jäsenkuntien deflatoidut maksosuudet euroa/asukas vuosina 2012 – 2016 sekä muutosprosentti edellisestä vuodesta:

6.3.2017

Euroa / asukas

Väestö 31.12. vuosina 2012 – 2015 sekä joulukuun ennakkoväkiluku 2016. Tiedot: Tilastokeskus
Deflatoitu vuoden 2016 tasoon Tilastokeskuksen JMHI, kuntatalous terveydenhuolto (2016 =tammi-syyskuun keskiarvo)
2015* TP 2015 ylijäämän palautus huomioitu 2015 luvuissa.
2016** kalliin hoidon tasauksen jälkeen, ilman 2015 ylijäämän palautusta

Jäsenkuntien maksuosuuksien toteutuminen 2016 (1 000 euroa)

Kunta	TP 2015* (kalliin hoidon tasauksen jälkeen)	Muutettu 1) TA 2016** (valtuusto 15.6.2016)	Vuosiennuste 2016*** (9+3)	Palvelujen kokonais- kust. käytön mukaan 1-12/2016 (sis. VRK2)	Potilas- vakuutus 2016 yhteensä	Ylijäämän palautus vuodelta 2015 (valtuusto 15.6.2016)	Vuoden 2016 ylijäämän -palautus	Yhteensä toteuma 1-12/2016	Kalliin hoidon tasaus, netto	TP 2016 (kalliin hoidon tasauksen jälkeen, ilman 2015 ylijäämän palautusta)	Poikk. TP 2016 - Muutettu TA 2016	Poikk.-% TP 2016 - Muutettu TA 2016	Muutos TP 2016 - TP 2015*	Muutos-% TP 2016 - TP 2015*
Askola	5 526	5 297	5 285	5 874	39	-162	-422	5 329	-311	5 179	-118	-2,2	-347	-6,3
Espoo	243 425	248 597	244 704	255 740	2 028	-8 890	-14 022	234 856	-629	243 118	-5 480	-2,2	-308	-0,1
Hanko	11 902	10 956	11 998	11 764	69	-377	-119	11 338	-150	11 564	609	5,6	-338	-2,8
Helsinki	533 735	528 248	538 830	560 860	4 741	-20 884	-29 311	515 406	3 205	539 495	11 248	2,1	5 761	1,1
Hyvinkää	49 608	50 407	49 499	51 797	354	-1 757	-3 240	47 154	-33	48 878	-1 529	-3,0	-730	-1,5
Inkoo	6 527	5 909	6 304	6 266	42	-199	-68	6 042	184	6 425	516	8,7	-102	-1,6
Järvenpää	42 068	39 890	43 740	45 538	309	-1 537	-2 805	41 505	-61	42 981	3 091	7,7	913	2,2
Karkkila	10 207	10 678	10 066	10 415	69	-367	-280	9 836	-86	10 117	-561	-5,3	-90	-0,9
Kauniainen	8 625	7 975	8 562	8 693	71	-332	-429	8 003	242	8 578	603	7,6	-47	-0,5
Kerava	35 491	35 931	35 685	36 749	270	-1 373	-2 039	33 607	473	35 453	-478	-1,3	-38	-0,1
Kirkkonummi	35 186	35 009	35 655	36 804	292	-1 342	-1 976	33 778	265	35 386	378	1,1	200	0,6
Lapinjärvi	2 970	2 961	3 014	3 139	21	-85	-190	2 885	107	3 078	117	3,9	108	3,6
Lohja	55 927	54 164	55 839	57 730	364	-1 917	-1 341	54 837	-1 090	55 663	1 499	2,8	-264	-0,5
Loviisa	15 421	15 826	13 797	14 787	118	-304	-862	13 739	546	14 589	-1 237	-7,8	-832	-5,4
Mäntsälä	20 210	20 417	20 152	21 801	158	-704	-1 349	19 905	26	20 635	218	1,1	426	2,1
Nurmijärvi	39 657	39 425	40 998	42 616	318	-1 489	-2 671	38 775	-217	40 046	621	1,6	390	1,0
Pornainen	4 572	4 879	4 424	4 888	39	-119	-310	4 498	30	4 647	-232	-4,7	75	1,7
Porvoo	52 931	53 760	51 863	54 469	380	-1 047	-3 324	50 478	-177	51 348	2 412	4,5	-1 583	-3,0
Raasepori	37 119	35 097	35 525	36 264	219	-945	-209	35 329	177	36 451	1 354	3,9	-668	-1,8
Sipoo	18 208	19 242	18 675	20 095	145	-429	-1 249	18 563	219	19 210	-32	-0,2	1 003	5,5
Siuntio	6 486	6 791	6 078	6 421	47	-240	-181	6 047	-154	6 133	-658	-9,7	-353	-5,4
Tuusula	35 907	36 419	36 759	38 373	292	-1 266	-2 426	34 973	125	36 363	-55	-0,2	456	1,3
Vantaa	213 367	209 471	218 432	229 959	1 610	-7 818	-12 509	211 243	-2 601	216 459	6 989	3,3	3 092	1,4
Vihti	30 238	29 637	29 572	30 498	221	-1 066	-845	28 808	-91	29 783	146	0,5	-456	-1,5
Jäsenkunnat yhteensä	1 515 312	1 506 985	1 525 455	1 591 541	12 217	-54 648	-82 176	1 466 934	0	1 521 582	14 597	1,0	6 270	0,4

Talousarvio ja vuosiennuste eivät sisällä kalliin hoidon tasausta.

6.3.2017

- 1) Hyvinkään kaupungin psykoosipotilaiden avohoidon siirto (250 000 euroa) osaksi Hyvinkään sairaanhoitoaluetta 1.6.2016 alkaen, 2015 ylijäämän (-54,6 milj. euroa) palautus huomioitu vuoden 2015 luvuissa.
*) TP205 ylijäämän palautus (-54,6 milj. euroa) huomioitu vuoden 2015 luvuissa.
**) Muutettu talousarvio 2016 ilman vuoden 2015 ylijäämän palautusta.
***) 9+3 ennusteessa on huomioitu vuodelle 2016 ennustetun ylijäämän palautus 58.2 milj. euroa, ilman 2015 ylijäämän palautusta.

Oman ja muun palvelutuotannon kokonaislaskutuksen jakautumisessa jäsenkuntien ja muiden maksajien välillä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Jäsenkuntien osuus kokonaislaskutuksesta on 89,8 %, joka on 1,3 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuonna 2015. HUS:n jäsenkunnille tuottaman terveyskeskuspäivystystoiminnan osuus kokonaislaskutuksesta on 1,5 %.

Laskutus (1 000 euroa)	TP 2015	TA 2016 *)	TP 2016	Poikkeama-% TP 2016/ TA 2016	Muutos-% TP 2016/ TP 2015
Jäsenkunnat	1 586 207	1 476 170	1 491 985	1,1 %	-5,9 %
- Jäsenkuntien maksuosuus	1 569 960	1 452 337	1 466 934	1,0 %	-6,6 %
- Muu laskutus jäsenkunnilta	16 247	23 833	25 052	5,1 %	54,2 %
* Siirtoviivehoitopäivät	492	0	334		-32,2 %
* Terv.keskuspäivystys	12 196	23 833	19 785	-17,0 %	62,2 %
* Muu palvelutuotanto	3 560	0	4 933		38,6 %
Muu laskutus	154 313	162 308	169 606	4,5 %	9,9 %
- Erva	40 143	42 919	43 287	0,9 %	7,8 %
- Muut sairaanhoitopiirit	82 276	85 913	90 951	5,9 %	10,5 %
- HYKSin Kliiniset Palvelut Oy	3 555	3 142	3 513	11,8 %	-1,2 %
- Ulkomailla asuvat	1 530	1 536	1 533	-0,2 %	0,2 %
- Kelan maksamat	5 167	0	5 139		-0,5 %
- Puolustusvoimat	745	0	871		16,9 %
- Vakuutusyhtiöt	17 745	0	18 379		3,6 %
- Muut maksajat	3 153	28 798	5 933	-79,4 %	88,2 %

*) Huomioiden vuoden 2015 ylijäämäpalautus 54,6 milj. euroa

Muiden maksajien laskutus kasvoi 15,3 milj. euroa (9,9 %) edellisestä vuodesta. Kokonaislaskutuksesta muiden sairaanhoitopiirien ja Erva-alueen osuus yhteensä on 8,1 %. Verrattuna edelliseen vuoteen muiden sairaanhoitopiirien ja Erva-alueiden laskutuksen osuus on kasvanut 1,0 %.

Muiden maksajien laskutuksesta HUS:n omana palvelutuotantona tuotettujen tuotteiden laskutus oli 167,9 milj. euroa, josta DRG-tuotteiden osuus oli 146,3 milj. euroa (87,1 %). DRG-tuotteiden laskutuksesta 88,8 % muodostui vuodeosastohoidon DRG-tuotteista. HUS:n oman palvelutuotannon tuotteistetuista palveluista 50 eri tuotetta kattaa noin 55 % (92,7 milj. euroa) muiden maksajien laskutuksesta. Muiden kuin jäsenkuntamaksajien tuotteet ovat pääsääntöisesti vaikeahoitaisia klassisia vuodeosastohoitajaksoja. Vuoden 2016 elinsiirtotoimenpiteiden ennätysmäärä näkyi muiden maksajien DRG-tuotteiden laskutuksessa. Munaisen-, sydämen-, maksan- keuhkon- ja haimasiirtojen lisäksi on tehty vaativia sydänleikkauksia ja kantasolusiirtoja, annettu intensiivistä verenkierron tukea, hoidettu monivammoja, leukemiaa sekä hoidettu vaativia pieniä vastasyntyneitä ja palovammoja. Näiden yhteenlaskettu laskutus oli 53,6 milj. euroa, mikä kattaa 36,7 % oman palvelutuotannon klassisista DRG-tuotteista ja 57,9 % 50 laskutuksellisesti suurimpien tuotteiden laskutuksesta. Elinsiirtojen osalta kalliita sydämesiirtoja (DRG103) tehtiin lukumääräisesti 11 enemmän ja kustannuksiltaan vain hieman edullisempia keuhkosiirtoja (DRG495) tehtiin lukumäärällisesti 5 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Haiman siirtoja (DRG191A) tehtiin lukumäärällisesti 10 edellisuotta enemmän. Vastasyntyneiden keskosten osalta tuotteita DRG389A (Vastasyntynyt, syntymäpaino 1 500 - 2 500 g, laaja leikkaus) tuotettiin lukumäärällisesti 3 enemmän ja DRG386N (Vastasyntynyt, syntymäpaino alle 1000 g) tuotettiin lukumäärällisesti 4 edelliseen vuoteen nähden enemmän.

6.3.2017

Tuloskehitys

Oheisessa tunnuslukutaulukossa on esitetty vuoden 2016 talouden tunnusluvut vertailukelpoisessa muodossa. Tähdellä merkityistä sarakkeista on oikaistu kesäkuussa 2016 palautetun vuoden 2015 ylijäämän vaikutus.

Talouden tunnuslukuja	TP 2014		TP 2015 *)		TA 2016 16.12.2015 (1)	TA 2016 15.6.2016 (2) *	TA 2016 14.12.2016 (3) **	TP 2016 *)	Poikkeama-% TP 2016/ TA 2016 (2)	Muutos-% TP 2016/ TP 2015
	- Jäsenkuntien maksuosuus	1 475,3	1 515,3	1 506,7	1 507,0	1 506,7	1 507,0	1 525,5	1 521,6	1,0 %
- Muu myynti yhteensä	431,6	469,2	493,2	493,3	493,2	493,3	503,1	511,9	3,8 %	9,1 %
- Toimintatuotot yhteensä	1 907,0	1 984,6	2 000,0	2 000,3	2 000,0	2 000,3	2 028,5	2 033,4	1,7 %	2,5 %
- Toimintakulut yhteensä	1 784,2	1 862,3	1 875,2	1 875,6	1 875,2	1 875,6	1 906,9	1 911,5	1,9 %	2,6 %
- Nettorahoituskulut	13,2	13,2	14,7	14,7	14,7	14,7	12,7	12,5	-14,7 %	-5,1 %
- Vuosikate	109,5	109,1	110,0	110,0	110,0	110,0	109,0	109,4	-0,6 %	0,3 %
- Poistot	106,9	110,2	111,8	111,8	111,8	111,8	110,8	110,7	-1,0 %	0,5 %
- Tilikauden tulos	2,7	-1,2	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,4		
- Toimintatuotot/toimintakulut %	106,9	106,6	106,7	106,6	106,7	106,6	106,6	106,4	-0,3 %	-0,2 %
- Vuosikate/poistot %	102,5	98,9	98,4	98,4	98,4	98,4	101,6	98,8	0,4 %	-0,2 %
- Investoinnit	147,8	148,0	140,4	140,4	140,4	140,4	134,4	132,5	-5,6 %	-10,5 %
- Lainakanta	204,6	244,4	284,2	284,2	284,2	284,2	234,2	234,2	-17,6 %	-4,2 %
- Omavaraisuusaste %	39,1	40,5	väh. 35 %	väh. 35 %	väh. 35 %	väh. 35 %	väh. 35 %	38,4		-5,4 %
- Suhteellinen velkaantuneisuus %	28,7	29,0						28,5		-1,7 %
- Kertynyt ylijäämä 31.12.	0,0	-1,2	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-2,5		

*) Vuoden 2015 ylijäämän palautus eliminoitu (54,6 milj. euroa)

***) Vuoden 2015 ylijäämän palautus eliminoitu (54,6 milj. euroa) sekä vuoden 2016 ennustetun ylijäämän palautus jäsenkunnille huomioitu (58,2 milj. euroa)

TA (1) Valtuuston hyväksymä talousarvio 16.12.2015

TA (2) Muutettu talousarvio, valtuuston hyväksymä 15.6.2016

TA (3) Muutettu talousarvio, valtuuston hyväksymä 14.12.2016

Toimintatuotot

HUS:n toiminta oli vuonna 2016 tuotteistettujen palveluiden ja hoidettujen potilaiden lukumäärällä mitattuna laajempaa kuin koskaan aiemmin. Vuoden 2016 toimintaa ja taloutta suunniteltaessa huomioitiin jäsenkuntien kanssa huomioitua työnjaolliset sekä sisäiset ja ulkoiset merkittävimmät toiminnalliset muutokset. Tuotannon määrään vaikutti väestön kasvun lisäksi lääkehoidon kehittyminen (erityisesti syöpätaudeissa), hoitokäytänteiden ja -tekniikan kehittyminen sekä lisääntynyt palveluiden kysyntä väestön ikääntymisen seurauksena.

HUS-kuntayhtymän toimintatuotoista 1 978,8 milj. euroa muodostui 74,1 % jäsenkuntien maksuosuuslaskutuksesta (erikoissairaanhoidon palvelulaskutus), 17,3 % muista sairaanhoidollisista palvelutuloista jäsenkuntien perusterveydenhuollolle ja muille maksajille, 2,6 % muiden tukipalveluiden kuin diagnostisten liikelaitosten myynnistä jäsenkunnille ja muille maksajille, 1,4 % valtion korvauksesta lääketieteelliseen opetukseen ja yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, 3,6 % asiakkaiden maksamista poliklinikka- ja hoitopäivämaksuista ja 1,0 % ulkoisesta tutkimusrahoituksesta sekä muista avustuksista ja toimintatuloista.

Toimintakulut

HUS:n toimintakulut (1 911,5 milj. euroa) ylittivät talousarvion 36,0 milj. euroa (1,9 %). Laskutusosuudella painotettu toimintavolyymi ylitti samanaikaisesti talousarvion 3,5 %. Toimintakulujen kasvu edellisestä vuodesta oli 49,3 milj. euroa (2,6 %). Kun huomioidaan uusien toimintojen osuus 27,6 milj. euroa ja kilpailukykysovimuksen 11,0 milj. euron vaikutus lomapalkkavelan laskun kautta toimintakuluihin, vertailukelpoinen toimintakulujen kasvu oli 1,7 %.

6.3.2017

Uusiin toimintoihin sisältyvät seuraavat jäsenkuntien kanssa sovitut työnjaolliset muutokset:

- Helsingin kaupungilta vanhuspsykiatrian konsultaatiopoliklinikka,
- Helsingin sairaala-apteekin integraation 2. vaihe HUS-Apteekkiin,
- Lohjan yhteispäivystys, Hyvinkään yhteispäivystys, Peijaksen yhteispäivystys (Vantaa),
- Espoon murtumapoliklinikka,
- muutokset ensihoitotoiminnassa,
- projektityö ja perustietotekniikkapalvelut Apotti Oy:lle,
- kesken vuotta 2015 aloitettujen toimintojen vaikutus sekä
- liikelaitosten uudet kunta-asiakkaat ja muun ulkoisen myynnin kasvu

Henkilöstökulut (1 133,6 milj. euroa) alittivat talousarvion 3,0 milj. euroa (-0,3 %) ja kasvoivat edellisestä vuodesta 1,3 milj. euroa (0,1 %). Palkat ja palkkiot alittivat sekä talousarvion ja edellisen vuoden tason 7,5 milj. eurolla. Henkilösivukulut ylittivät talousarvion 4,5 milj. eurolla ja kasvoivat edellisvuodesta 8,8 milj. euroa. Lomapalkkavelka laski edellisestä vuodesta yhteensä 14,7 milj. euroa, josta kilpailukyky-sopimuksen 30 % lomarahnan leikkaamisen vaikutus lomapalkkavelkaan oli 11,0 milj. euroa. HUS:n ohjeistuksen mukaisesti henkilöstöllä saa olla keskimäärin 9 lomapäivää vuoden lopussa. Työehtosopimusten sopimustenkorotusten vaikutus palkkakustannuksiin oli 3,7 milj. euroa (0,4 %) ilman sivukuluja. Henkilöstömäärän kasvu sekä palkkaliukuma kasvattivat henkilöstökustannuksia edelliseen vuoteen verrattuna 4,9 milj. eurolla, 0,5 %.

HUS maksoi vuonna 2016 työttömyysvakuutusmaksuja 36,4 milj. euroa, joka oli 7,3 milj. euroa enemmän kuin vuotta aiemmin ja ylitti talousarvion 7,6 milj. eurolla. Henkilösivukuluihin vaikutti vähentävästi tulospalkkiovarauksen ja lomapalkkavelan lasku.

Palveluiden ostot (327,2 milj. euroa) ylitti talousarvion 24,6 milj. euroa (8,1 %) ja edellisen vuoden 23,6 milj. euroa (7,8 %). Ylitys sisältää talousarvioon sisällyttömänä eränä 2,0 milj. euron siirtoviiveostopalvelut, jotka kasvoivat edellisestä vuodesta 1,2 milj. euroa. Jatkohoitoaikojen järjestämisessä haasteita on ollut erityisesti Helsingillä sekä Vantaalla, jonka osalta on nähtävissä pientä parantumista. Ostot muilta sairaanhoitopiireiltä ja psykiatriset palvelut valtion sairaaloista ylittivät talousarvion 12,3 milj. eurolla. Vuoden 2016 talousarvion valmisteluvaiheessa ei ollut tiedossa vuoden 2015 loppupuolelta alkanut merkittävä muiden sairaanhoitopiirien laskutuksen kasvu, joka jatkoi kasvuaan vuonna 2016. Muiden sairaanhoitopiirien vapaan valinnan potilaiden laskutus nousi noin 2,0 milj. eurolla edellisestä vuodesta.

Sydänpotilaiden sekä kirurgisten syöpäpotilaiden hoitopaikaksi vaihtui merkittävästi ensimmäisen vuosipuoliskon aikana ja se johti potilaiden hakeutumiseen hoitoon muihin sairaanhoitopiireihin. Haasteen aiheutti paljon tehohoitokapasiteettia vaatinut influenssaepidemia. Lisäksi silmätaudeilla oli erityisiä haasteita hoitopaikaksi turvaamisessa kiinteistöjen sisäilmaongelmien vuoksi. Hoidon turvaamiseksi jouduttiin vuokraamaan leikkaussalikapasiteettia yksityisiltä toimijoilta sekä käyttämään ennakkoitua enemmän palveluseteleitä, mistä johtuen avohoitopalveluiden kustannukset ylittivät talousarvion 3,4 milj. eurolla ja kustannusten kasvu edellisestä vuodesta oli 2,0 milj. euroa.

Lähetekasvun myötä oman palvelutuotannon laskutusosuudella painotettu volyyymi kasvoi 3,5 %. Suunniteltua suurempi oma palvelutuotanto lisäsi diagnostisten palveluiden sekä potilashoitoon kiinteästi liittyvien terapia- ja muiden tukipalveluiden käyttöä yli talousarviossa suunnitellun, ylitys oli noin 3,9 milj. euroa. Vuokratyövoiman käytön vähentämiselle asetettiin tiukat tavoitteet. Vuokratyövoiman käyttö ylitti talousarvion 6,6 milj. eurolla ja kasvu edelliseen vuoteen oli 5,9 milj. euroa. Erityisiä haasteita oli HUS-Kuvantamisessa radiologien osalta. Porvoossa yleislääketieteen päivystystoiminnan kotouttaminen ei onnistunut suunnitellusti, joten kolmea päivystyspistettä hoidettiin vuokratyövoimalla. Lisäksi Porvoon aikuis- että nuorisopsykiatria ja lastenpsykiatria käytti vuokratyövoimaa, koska pätevää henkilökuntaa ei

6.3.2017

ollut saatavilla. Hyksissä vuokratyövoimaa jouduttiin käyttämään suunniteltua enemmän Lasten- ja nuortensairauksissa, Akuutissa ja Sydän- ja keuhkokeskuksessa. HUS-Työterveys sen sijaan onnistui vähentämään vuokralääkäreitä, koska omien työterveyslääkäreiden rekrytointi on helpottunut olennaisesti.

Talousarvio ylittyi voimakkaasti lisäksi ICT-palveluiden osalta. Talousarvioylitys oli 3,8 milj. euroa ja kustannukset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 12,9 milj. euroa. Talousarvioylityksen sekä 7,0 milj. euron kulujen kasvun edelliseen vuoteen verrattuna aiheutti Harppi-hankkeen loppuun saattaminen sekä järjestelmän käyttöönoton viivästymisestä aiheutuneet uuden ja vanhan järjestelmän tuplakustannukset. Lopun kasvusta edellisvuoteen selittää laitemäärän kasvu valmistuneiden uusien toimittolien myötä sekä hoitajakutsujärjestelmät.

Vakuutusmaksut toteutuivat edellisen vuoden tasolla, mutta alittivat talousarvion 1,4 milj. eurolla. Alitus syntyi potilasvakuuttamisesta. Talousarvio alittui lisäksi asiantuntijapalveluiden ja posti- ja kuriiripalveluiden osalta, yhteensä noin 5,5 milj. eurolla. Asiantuntijapalveluissa noudatettiin tarkkaa tarveharkintaa ja kokousasiakirjoissa siirryttiin mahdollisuuksien mukaan sähköiseen tiedonvälitykseen.

Kunnossapidon kustannukset alittivat talousarvion 1,0 milj. euroa, mutta kasvoivat edellisestä vuodesta 2,5 milj. euroa. Rakennusten huono kunto aiheuttaa yllättäviä korjauskustannuksia. Laitehankintojen investointimääräraha on ollut alhaisella tasolla vuosia, se heijastui laitteiden huolto- ja korjauskustannusten 0,7 milj. euron talousarvioylityksenä sekä kustannusten kasvuna edellisestä vuodesta. Koulutuksesta ja matkustuksesta tingittiin, talousarvioalitus oli 1,3 milj. euroa. HUSLABin uuden automaatiolinjaston haasteet aiheuttivat tutkimuskapasiteettikustannusten 1,8 milj. euron talousarvioylityksen, koska samanaikaisesti jouduttiin maksamaan kustannuksia sekä uudesta että vanhasta linjastosta. Tutkimuskapasiteettikustannusten kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,4 milj. euroa.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot (377,5 milj. euroa) ylittivät talousarvion 11,6 milj. euroa (3,2 %) ja kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 13,6 milj. euroa (4,4 %). Ylitys talousarvioon verrattuna ja kasvu edellisestä vuodesta aiheutuivat volyyminlisäyksistä lääkkeistä ja hoitotarvikkeista.

Tekonivelleikkauksia tehtiin vuonna 2016 ennätysmäärä, mikä vaikutti implanttien ja proteesien käytön kasvuun, talousarvioylitys oli 7,0 milj. euroa ja kasvu edelliseen vuoteen verrattuna 6,7 milj. euroa. Tästä ylityksestä ja kasvusta 5,0 milj. euroa on tullut Hyksin Sydän- ja keuhkokeskuksesta, jossa ovat sydäntutkimusten ja -hoitojen määrät ovat kasvaneet mm. angiografiatutkimukset, PTCA-hoidot ja LVAD-apupumppujen asennukset.

Lääkkeiden ja apteekkitarvikkeiden (133,8 milj. euroa) osalta talousarvioylitys oli 1,7 milj. euroa ja kasvu edelliseen vuoteen 1,8 milj. euroa. Ylitys on aiheutunut valtaosin ATC-luokasta Syöpälääkkeet ja immunovasteen muuntajat, lisäksi ruoansulautus- ja aineenvaihduntasairauksien lääkkeiden kulutus on kasvanut. Annosmäärät esim. solunsalpaajavalmistuksessa ovat kasvaneet 4,4 %. Tartuntatautilääkkeiden kustannukset sen sijaan laskivat, kun HUS-Apteekki muutti käytäntöä lääkkeiden toimittamisesta. Aiemman 6 kk:n sijaan lääkkeitä toimitetaan 3 kuukauden kulutusta vastaava määrä. Lisäksi kalliiden C-hepatiittivalmisteiden kulutus on vähentynyt.

Tuet ja avustukset (5,7 milj. euroa) ylittivät talousarvion 1,2 milj. eurolla ja edellisen vuoden 0,1 milj. eurolla. Tukia ja avustuksia annetaan hengityshalvauspotilaille, jotka palkkaavat henkilökohtaisen avustajan. Tavoitteena on, että avustajat ovat pääosin HUS:n palkkalistoilla. Pieni kustannusylitys syntyi avustajien poissaolojen ajaksi palkatuista sijaisista. Lisäksi tiliryhmään kirjautuvat HUS:n antamat avustukset urheiluseuroille, yhteensä noin 50 000 euroa.

6.3.2017

Muut toimintakulut (67,6 milj. euroa) ylittivät talousarvion 1,5 milj. eurolla ja kasvoivat edellisvuodesta 9,0 milj. euroa. Muihin toimintakuluihin kirjautuvat ulkoa vuokrattujen tilojen kustannukset, kiinteistö- ja muut välittömät ja välilliset verot, kurssioikaisu sekä luottotappiot. Ulkoa vuokrattujen tilojen kustannukset (56,0 milj. euroa) alittivat talousarvion 0,2 milj. eurolla, mutta kasvoivat edellisvuodesta 6,1 milj. euroa. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna aiheutuu valtaosin uusien vuokratilojen käyttöönotosta: HUSLABin uudet toimitilat Helsingin Yliopistolta, Potilashotellitilat Cumulus Oy:ltä ja HUS-Servisin keskitetyt asiakirjavarastotoiminnan tilat. Lisäksi mm. Läntisen silmäsairaalan ja Syöpätautien klinikan sisäilmaongelmien vuoksi jouduttiin vuokraamaan väistötiloja. Kiinteistöverot (6,5 milj. euroa) ylittivät talousarviossa ennakoidun 0,3 milj. eurolla ja kasvoivat edellisvuodesta 0,6 milj. eurolla. Luottotappiot vuonna 2016 olivat 3,1 milj. euroa, jotka ylittivät talousarviossa ennakoidun 0,4 milj. euroa ja kasvoivat edellisestä vuodesta 0,8 milj. euroa.

Rahoitustuotot ja -kulut (12,5 milj. euroa) toteutuivat 2,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempinä. Korkokulut (1,3 milj. euroa) toteutuivat ennakoitua pienempinä, kun kuntayhtymä ei nostanut tilikauden aikana uutta lainaa (TA2016 50 milj. euroa), vaihtuvat korot olivat hyvin alhaisella tasolla ja kiinteäkorkoisen lainan korontarkistus laski lainasalkun keskiporkkoa toukokuusta alkaen. Myös korkotuotot (0,2 milj. euroa) toteutuivat talousarviota pienempinä alhaisesta korkotasosta ja sopivien sijoituskohteiden vähäisestä määrästä johtuen. Lainasalkun toteutunut keskiporkko vuonna 2016 oli 0,5 % (2015 1,1 %) ja rahavaroille saatu keskiporkko oli 0,04 % (2015 0,3 %). Rahavarat pienivät edellisvuoden tilinpäätöksestä 32,7 milj. euroa ollen 69,3 milj. euroa vuoden lopussa. Muut rahoitustuotot (0,3 milj. euroa) muodostuivat pääasiassa kuntayhtymälle maksetuista viivästyskoroista. Muista rahoituskuluista (11,8 milj. euroa) jäsenkunnille maksetut peruspääoman korot toteutuvat ennakoidusti, mutta kuntayhtymän maksamat viivästyskorot tavarantoimittajille (0,1 milj. euroa) toteutuivat ennakoitua suurempina järjestelmävaihdoksen aiheuttamien maksatusviiveiden vuoksi.

Poistot ja arvonalentumiset (110,7 milj. euroa) alittivat 1,1 milj. euroa (1,0 %) talousarvion ja kasvoivat edellisestä vuodesta 0,5 milj. euroa. Summa pitää sisällään arvonalentumisia 0,5 milj. euroa. Arvonalentuminen tehtiin HUS:n henkilökunnan virkistykseen tarkoitetun Lylyisten vapaa-ajanalueen poistamattomasta hankintamenosta. Poistojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna aiheutui Meilahden uusitus leikkaussalisiiven ja Jorvin sairaalanpäivystysrakennuksen varustuksen käyttöönotosta. Poistobudjetti ylittyi Hyksin Pää- ja kaulakeskuksessa ja Hyks Syöpäkeskuksessa, joissa kiinteistöongelmien vuoksi jouduttiin varustamaan väistötiloja.

Tilikauden tulos

HUS-kuntayhtymän tilikauden tulos oli 56,0 milj. euroa alijäämäinen. Tilikauden alijäämä syntyi Länsi-Uudenmaan ensihoitotoiminnan alijäämästä 1,4 milj. euroa sekä vuoden 2015 ylijäämän palautuksesta 54,6 milj. euroa. Tilikauden tulokseen sisältyy vuoden 2016 ylijäämän palautus 82,2 milj. euroa.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty HUS-kuntayhtymän virallinen sekä vertailukelpoinen (Pro forma) tuloslaskelma. TA 2016 (14.12.) sisältää vuosien 2015 ja 2016 mukaisen 58,2 milj. euron ylijäämän palautuksen vuodelta 2016.

6.3.2017

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016 päivitetty 15.6.	TA 2016 päivitetty 14.12.	TP 2016	Poikkeama-% TP 2016/ TA 2016 15.6.	Muutos-% TP 2016/ TP 2015
Toimintatuotot yhteensä	1 848 008	1 906 951	2 039 199	1 945 623	1 973 893	1 978 787	1,7 %	-3,0 %
Myyntituotot	1 772 983	1 826 403	1 951 331	1 863 865	1 886 833	1 888 573	1,3 %	-3,2 %
Jäsenkuntien maksuosuus	1 421 720	1 475 306	1 569 960	1 452 337	1 470 807	1 466 934	1,0 %	-6,6 %
Muut palvelutulot	285 343	279 224	309 681	330 364	339 358	342 448	3,7 %	10,6 %
Muut myyntituotot	36 658	41 077	43 569	53 491	50 215	52 230	-2,4 %	19,9 %
Valtion opetus- ja tutkimuskorvaus	29 262	30 796	28 121	27 673	26 453	26 961	-2,6 %	-4,1 %
Maksutuotot	58 626	62 287	68 497	68 739	71 514	71 219	3,6 %	4,0 %
Tuet ja avustukset yhteensä	8 206	10 268	8 911	7 216	7 238	9 889	37,0 %	11,0 %
Muut toimintatuotot yhteensä	8 193	7 993	10 460	5 803	8 308	9 106	56,9 %	-12,9 %
Toimintakulut yhteensä	1 721 116	1 784 232	1 862 285	1 875 557	1 906 873	1 911 536	1,9 %	2,6 %
Henkilöstökulut	1 074 048	1 101 698	1 132 222	1 136 541	1 143 249	1 133 569	-0,3 %	0,1 %
Palvelujen ostot	264 373	283 386	303 586	302 584	324 320	327 226	8,1 %	7,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	326 060	339 981	362 345	365 915	365 724	377 514	3,2 %	4,2 %
Avustukset yhteensä	4 397	3 477	5 531	4 431	5 677	5 651	27,5 %	2,2 %
Muut toimintakulut	52 237	55 691	58 602	66 086	67 903	67 576	2,3 %	15,3 %
Toimintakate	126 892	122 719	176 914	70 067	67 020	67 251	-4,0 %	-62,0 %
Rahoitustuotot ja -kulut	13 047	13 171	13 210	14 701	12 705	12 533	-14,7 %	-5,1 %
Vuosikate	113 845	109 548	163 704	55 366	54 315	54 718	-1,2 %	-66,6 %
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	103 280	106 853	110 214	111 824	110 805	110 727	-1,0 %	0,5 %
Tilikauden tulos	10 566	2 694	53 489	-56 458	-56 490	-56 009	-0,8 %	-204,7 %
TOIMINTAKULUT JA POISTOT YHTEENSÄ	1 824 396	1 891 085	1 972 499	1 987 381	2 017 678	2 022 262	1,8 %	2,5 %
VUOSIKATE	113 845	109 548	163 704	55 366	54 315	54 718	-1,2 %	-66,6 %
SITOVAT NETTOKULUT	1 411 154	1 472 612	1 516 470	1 508 795	1 527 296	1 522 942	0,9 %	0,4 %

Tilikauden tuloksen muodostuminen		euroa
HUS-kuntayhtymän toiminnallinen tulos	80 815 209,63	
2015 toiminnallisen ylijäämän palautus ennen LUSA:n ensihoitotoiminnan alijäämää	-54 648 132,42	
2016 toiminnallisen ylijäämän palautus ennen LUSA:n ensihoitotoiminnan alijäämää	-82 175 731,19	
Tilikauden tulos	-56 008 653,98	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2015	53 489 439,78	
Tilikauden tulos	-56 008 653,98	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2016	-2 519 214,20	

Tilikauden lopussa HUS-kuntayhtymän taseessa oli kattamatonta alijäämää 2,5 milj. euroa.

Taseen yli-/alijäämän muodostuminen		euroa
LUSAn ensihoitotoiminnan alijäämä 2015	-1 158 692,64	
LUSAn ensihoitotoiminnan alijäämä 2016	-1 360 521,56	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2016	-2 519 214,20	

6.3.2017

Alla on esitetty vertailukelpoinen (Pro forma) tuloslaskelma, jossa vuoden 2016 lukuihin (toteuma ja budjetti) jäsenkuntien maksuosuuslaskutukseen on lisätty vuodelle 2016 tulosvaikutteisesti kirjattu vuoden 2015 ylijäämän palautus (54,6 milj. euroa) jäsenkunnille.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2016	TA 2016	Poikkeama-%	TP 2015	Muutos-%
			TP 2016/ TA 2016		TP 2016/ TP 2015
Toimintatuotot yhteensä	2 033 435	2 000 271	1,7 %	1 984 551	2,5 %
Myyntituotot	1 943 221	1 918 513	1,3 %	1 896 683	2,5 %
Jäsenkuntien maksuosuus	1 521 582	1 506 985	1,0 %	1 515 312	0,4 %
Muut palvelutulot	342 448	330 364	3,7 %	309 681	10,6 %
Muut myyntitulot	52 230	53 491	-2,4 %	43 569	19,9 %
Valtion koulutus- ja tutkimusmääräraha	26 961	27 673	-2,6 %	28 121	-4,1 %
Maksutuotot	71 219	68 739	3,6 %	68 497	4,0 %
Tuet ja avustukset	9 889	7 216	37,0 %	8 911	11,0 %
Muut toimintatuotot	9 106	5 803	56,9 %	10 460	-12,9 %
Toimintakulut yhteensä	1 911 536	1 875 557	1,9 %	1 862 285	2,6 %
Henkilöstökulut	1 133 569	1 136 541	-0,3 %	1 132 222	0,1 %
Palvelujen ostot	327 226	302 584	8,1 %	303 586	7,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	377 514	365 915	3,2 %	362 345	4,2 %
Avustukset yhteensä	5 651	4 431	27,5 %	5 531	2,2 %
Muut toimintakulut	67 576	66 086	2,3 %	58 602	15,3 %
Toimintakate	121 899	124 715	-2,3 %	122 266	-0,3 %
Rahoitustuotot ja -kulut	12 533	14 701	-14,7 %	13 210	-5,1 %
Vuosikate	109 366	110 014	-0,6 %	109 056	0,3 %
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	110 727	111 824	-1,0 %	110 214	0,5 %
Tilikauden tulos	-1 361	-1 810		-1 159	
TOIMINTAKULUT JA POISTOT YHTEENSÄ	2 022 262	1 987 381	1,8 %	1 972 499	2,5 %
SITOVAT NETTOKULUT	1 522 942	1 508 795	0,9 %	1 516 470	0,4 %

Investoinnit

HUS:n investointiohjelman tavoitteisiin kuuluu, että kaikki toteutettavat hankkeet palvelevat sote- ja maakuntauudistuksen jälkeenkin vaativan erikoissairaanhoidon tarpeita. HUS edistää harkitun investointipolitiikan avulla kilpailuasemaansa ottaen samalla huomioon muuttuvan toimintaympäristön, siihen liittyvät mahdollisuudet ja riskit ja julkisen sektorin rahoitushaasteet. Investoinneilla pyritään toimintaedellytysten jatkuvaan parantamiseen ja tuottavuuden lisäämiseen.

1.7.2016 voimaan tulleen lain mukaan uudet yli 5 miljoonan euron rakennushankkeet edellyttävät sosi- ja terveysministeriön poikkeusluvan. Lupaprosessissa STM arvioi investointien tarkoituksenmukaisuutta sote-uudistuksen tavoitteiden, palveluiden saatavuuden ja alueen palvelurakenteen kannalta. HUS sai vuoden 2016 aikana ministeriöltä luvan kaikkiin viiteen rakennusinvestointiin, joista lupahakemus jätettiin: Hyvinkään sairaalan leikkausosaston uudisrakennus, Meilahden tornisairaalan toimenpidesiiven peruskorjauksen vaihe 2, Naistenklinikan synnyttäjien vuodeosasto, Jorvin sairaalan lyhythoitosen kirurgian leikkausyksikkö ja Siltasairaala.

Vuonna 2016 suuret investoinnit liittyivät keskeisesti HUS:n vahvuuksien tukemiseen. Sairaaloiden tarkentuvan työnjaon mukaisesti päivystyksellistä, vaativaa hoitoa keskitetään edelleen Meilahden ja Jor-

6.3.2017

vin ja osin myös Hyvinkään sairaala-alueille. Töölön sairaalan ja osittain Syöpätautien klinikkarakennuksen korvaavan, Meilahden alueelle rakennettavan Siltasairaalan hankesuunnitelma valmistui marraskuun alussa ja valtuusto hyväksyi hankkeen toteutettavaksi 14.12.2016. Toiminnallinen suunnittelu, mukaan lukien integraatio Meilahden muun sairaalatoiminnan kanssa, tukipalveluprosessien kehittäminen ja mm. sovellettavan teknologian suunnittelu jatkuu edelleen. Rakentamisvaiheeseen päästään vuoden 2018 alkupuolella ja uusi sairaala valmistuu vuonna 2022.

Lohjan sairaalan psykiatrian uudisrakennus eteni rakentamisvaiheeseen. Pitkän aikavälin tavoitteeksi otettu Kellokosken sairaalasta luopuminen merkitsee tilainvestointien selvitystarvetta muissa kohteissa. Vuoden 2016 lopulla HUS:n edustajat kutsuttiin Helsingin kaupungin projektiin, joka selvittää uuden psykiatrisen sairaalan rakentamista Laakson sairaala-alueelle.

Vuonna 2016 investoitiin myös kehittyvään IT-teknologiaan, ajanmukaiseen tutkimus- ja hoitolaitekapasiteettiin sekä rakennusten korjaus- ja muutostyöhankkeisiin. HUS on myös keskeisessä roolissa uuden Apotti-toiminnanohjaus- ja tietojärjestelmäkokonaisuuden valmistelussa.

HUS:n investoinnit olivat vuonna 2016 yhteensä 132,5 milj. euroa. Tulosalueiden rakennusprojekteihin, tietojärjestelmiin, lääkintälaitteisiin ja muihin investointeihin käytettiin 122 167 732,38 euroa. Joulukuussa 2016 valtuuston päätöksellä muutettuun talousarvion investointiosaan verrattuna tulosalueiden investointien toteutumisaste oli 101,0 %. Ylitys esitetään valtuuston hyväksyttäväksi.

Suurten useita vuosia kestävien projektien vuositason toteumien arviointi on edelleen haasteellista. Projektit eivät etene tarkkojen aikataulujen ja maksupostisuunnitelmien mukaisesti. Vuonna 2016 tämä koski erityisesti laite- ja tietojärjestelmähankkeita sekä osaa suurimmista rakennusinvestoinneista. Usein hankkeiden käynnistämistä viivästyttävät lisäselvitykset ja vaatimusmäärittelyt, jotka tulisi tehdä jo investointiesitysten laadintavaiheessa.

Talousarvion investointiosan toteutuminen vuonna 2016 sekä neljän edellisen vuoden tiedot on sitovuustasolla kuntayhtymän valtuustoon nähden esitetty seuraavassa taulukossa rivillä ”Tulosalueet yhteensä”. Hankekohtaisesti sitovien suurten, vähintään 10 milj. euron hankkeiden toteumat esitetään jäljempänä.

Investoinnit (1 000 euroa)	TP2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2016		Poikkeama
						muutettu	TP 2016	TP 2016/ Muutettu TA 2016
Rakennushankkeet	72 609	88 661	97 579	72 787	68 000	71 400	73 083	1 683
Laitehankkeet	12 703	20 015	18 527	25 245	20 040	16 710	18 108	1 398
Tietojärjestelmät				18 141	24 070	18 000	16 086	-1 914
Pysyvien vastaavien sijoitukset		240	1 469	1 378	1 590	1 590	1 590	0
Maa- ja vesialueet		1 291	900					
Muut pitkävaikutteiset				13 300	13 300	13 300	13 300	0
Tulosalueet yhteensä	85 312	110 207	118 475	130 851	127 000	121 000	122 168	1 168
Apuvälinekeskus taseyksikkö	1 438	1 422	1 400					
Tietohallinnon taseyksikkö	19 198	12 431	15 915					
HUS ilman liikelaitoksia yht.	105 948	124 060	135 790	130 851	127 000	121 000	122 168	1 168
Liikelaitokset yhteensä	9 870	8 072	12 012	17 158	13 390	13 390	10 303	-3 087
HUS-KUNTAYHTYMÄ YHT.	115 818	132 132	147 802	148 009	140 390	134 390	132 471	-1 919

6.3.2017

Rakennusinvestointeihin käytettiin 73,1 milj. euroa. Muutetussa talousarviossa varaus rakentamiseen oli 71,4 miljoonaa, mikä ylitettiin 1,7 milj. eurolla. Toteuma oli 102,4 %. Poikkeama muodostuu joidenkin investointien vuositason ennusteen ja varauksen alittumisesta ja vastaavasti toisten ylityksistä. Sairaanhoidon laitehankintaohjelmat toteutettiin pääosin suunnitelmien mukaisesti. HYKS:n ohjelmaan sisältyvään lineaarikiikahdyttimien 11 - 13 hankkeeseen oli toimintavuodelle budjetoitu vain tilan rakentamisen kustannuksia, mutta laitehankintapäätöksen perusteella projektille kirjattiin myös laitekustannuksia; hankkeen valtuustoon nähden sitova koko budjettiraami ei kuitenkaan ylity. Sairaanhoidon laiteinvestointeihin käytettiin vuonna 2016 yhteensä 18,1 milj. euroa (108,4 % verrattuna tarkistettuun investointiohjelmaan).

Tietohallinnon tulosalueen investoinneille oli muutetussa 2016 investointiohjelmassa 18,0 milj. euroa. Hankkeiden toteuma oli 16,1 milj. euroa eli 89,4 % verrattuna suunnitelmaan. Hankekohtaiset budjetti-vaarausten alitukset ja ylitykset olivat pieniä ja johtuivat hankeaikataulujen muutoksista.

Pysyvien vastaavien sijoitukset sisältävät Oy Apotti Ab:n osakkeiden merkintäkuluja. Muina pitkävaikutteisina menoina on tilinpäätöksessä käsitelty 13,3 milj. euron lahjoitus uuden lastensairaalan rakentamiseen.

Vuonna 2016 suunnittelu- tai toteutusvaiheessa olivat yksitoista seuraavassa taulukossa esitettyä valtuuston hankekohtaisesti hyväksymää investointia.

> 10 milj. euron hankkeet (1 000 euroa)	Vahvistettu	Toteutunut	Alkuper.	Muutettu		2016
	kustannus-	31.12.2016		TA 2016	TA 2016	
	arvio	mennessä	TA 2016	TA 2016	TP 2016	poikkeama
	yhteensä	yhteensä				
1 Uusi lastensairaala, HUS:n lahjoitus 40 ME	40 000	26 600	13 300	13 300	13 300	0
2 Meilahden maanalainen huoltopiha	34 000	34 032	0	1 200	1 197	-3
3 Jorvin sairaalan päivystyksen lisärakennus	56 900	58 831	1 200	4 200	4 408	208
4 Jorvin sairaalan lyhytoitoisen kirurgian leikkausyksikkö	12 000	288	1 000	500	283	-217
5 Naistenklinikan lisärakennuksen peruskorjaus ja laajennus	48 000	45 187	17 500	20 800	20 061	-739
6 Lohjan sairaalan psykiatrian uudisrakennus	16 500	5 584	5 500	4 000	4 903	903
7 Sädehoitolaiteiden 11-13 hanke	13 500	2 138	500	800	2 138	1 338
8 Hyvinkään sairaalan leikkausosaston uudisrakennus	23 900	728	700	600	658	58
9 Lastenklinikan peruskorjaus vaihe 1	17 000	285	900	400	285	-115
10 Maanalaiset laitetilat Syöpätautien klinikan yhteydessä	16 100	3 770	3 500	3 500	3 352	-148
11 Siltasairaala	280 000	6 212	3 800	4 500	5 596	1 096

- 1 valtuuston 12.6.2013 hyväksymä kustannus
- 2 valtuuston 11.12.2014 hyväksymä tarkistettu kustannusarvio
- 3 valtuuston 12.6.2013 hyväksymä kustannusarvio
- 4 valtuuston 14.12.2016 hyväksymä kustannusarvio
- 5 valtuuston 17.6.2015 hyväksymä tarkistettu kustannusarvio
- 6 valtuusto on 16.6.2010 hyväksynyt kustannusarvioksi 19,2 milj.; hanke toteutetaan alkuperäistä esitystä pienempänä
- 7 valtuusto on 11.12.2014 hyväksynyt kustannusarvioksi 17,5 milj.; hankkeesta on poistettu 1 hoitoyksikkö
- 8 valtuuston 15.6.2016 hyväksymä tarkistettu kustannusarvio
- 9 valtuuston 16.12.2015 hyväksymä kustannusarvio; hanke valmistellaan uuteen käsittelyyn keväällä 2017
- 10 valtuuston 16.12.2015 hyväksymä kustannusarvio
- 11 valtuuston 14.12.2016 hyväksymä kustannusarvio

6.3.2017

Vuonna 2016 käyttöön otetun Jorvin sairaalan uuden päivystyslisärakennusinvestoinnin kokonaiskustannukset olivat kirjanpidon 31.12.2016 mukaan 58 831 000 euroa; määrä ylittää valtuuston hyväksymän kustannusarvion 1,9 milj. eurolla (3,4 %). Ylitys on aiheutunut mm. hankkeeseen sisältyvän uuden välinehuoltokeskuksen laitetoimitusten lisätöistä ja ennakoimattomista väistötilajärjestelyistä. Maanalainen huoltopihainvestointi Meilahdessa saatiin päätökseen jo vuoden 2015 alussa, mutta hankkeessa on urakoitsijoiden kanssa edelleen selvittelyn alaisena eräitä kulueriä; kustannukset ovat olleet 31.12.2016 mennessä 34,0 milj. euroa.

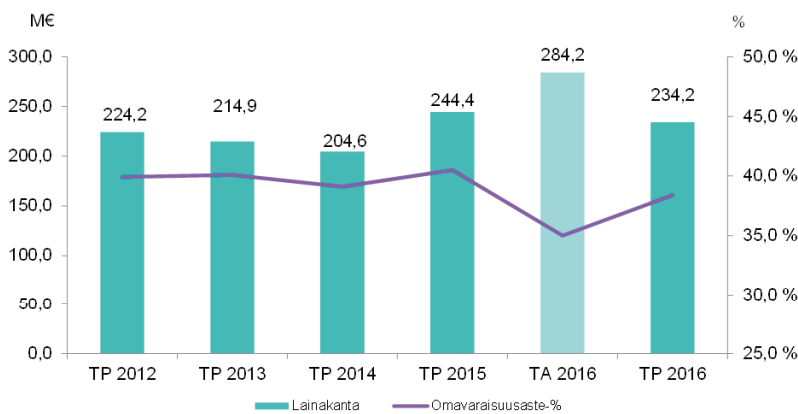
Naistenklinikan lisärakennuksen investoinnin lopulliset kustannukset varmistuvat kevätkauden 2017 aikana. Vuoden 2016 loppuun mennessä investointi on maksanut 45,2 milj. euroa.

Siltasairaalan investointiin käytettiin vuonna 2016 noin 5,6 milj. euroa. Arvio vuoden 2016 osuudesta koko budjettivarauksesta ylittyi johtuen hankkeen aikataulutavoitteista. Suunnittelua on kiirehditty ja tavoitteena on jatkossakin edetä ilman vältettävissä olevia viiveitä niin, että Siltasairaalan maanrakennustyöt voidaan aloittaa vuoden 2018 alussa. Myös muiden valtuustoon nähden sitovien suurten investointien kuten Lohjan sairaalan psykiatriarakennuksen budjettilukujen ja toteumien erot 2016 johtuvat hankkeiden aikataulutuksista. Näköpiirissä ei ole hankekohtaisesti merkittäviä hyväksytyjen kustannusarvioiden ylityksiä.

Rahoitus

HUS-kuntayhtymä ei nostanut tilikauden aikana uutta pitkäaikaista lainaa, alkuperäisessä talousarviossa oli varauduttu 50 milj. euron lainannostoon. Lainoja lyhennettiin 10,2 milj. euroa. Kassan riittävyys oli 12,2 päivää, mikä alitti 15 päivän tavoitetason. Kuntayhtymän omavaraisuusaste oli 38,4 % ja se toteutui asetettua 35 % vähimmäistavoitetta korkeampana.

HUS-kuntayhtymän lainakanta ja omavaraisuusaste 2012 - 2016

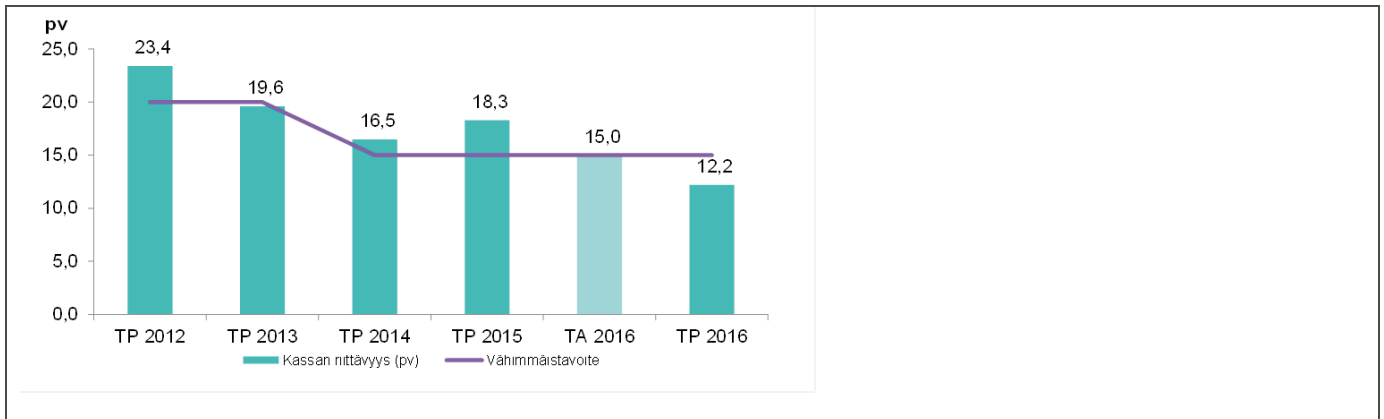

HUS-kuntayhtymän kassan riittävyys (päivinä) 2012 - 2016

Vuoden lopussa lainakanta oli 234,2 milj. euroa ja rahavarat 69,3 milj. euroa. Kuntayhtymän lainasalkun korkoriskistä oli suojattu tilinpäätöshetkellä 25 %. Nettolainasalkusta, jossa huomioidaan kuntayhtymän lyhytaikaiset likviditeettisijoitukset, oli noin 36 % suojattu korkoriskiltä. Alla olevassa kuvassa on esitetty kassan riittävyys päivinä.

6.3.2017

Henkilöstö

HUS:n henkilöstöpoliittisten periaatteiden lähtökohtana on, että hyvä ja vahva henkilöstöpolitiikka on tasapuolista, läpinäkyvää ja oikeudenmukaista kaikille, riippumatta siitä missä organisatorisessa yksikössä tai millä alueella henkilö työskentelee. Henkilöstöpoliittiset linjaukset konkretisoituvat käytännön toimenpiteiksi muun muassa palkkauksen, työhyvinvoinnin, perehdytyksen sekä rekrytoinnin tavoite- ja toimintaohjelmissa. Vuoden 2016 avaintavoitteena oli, että HUS:n palveluksessa ovat alan parhaat osaajat, jotka ovat tyytyväisiä työnantajaansa ja työhönsä. Osaavaa henkilöstöä johdetaan ammattitaisella esimiestyöllä.

Henkilöstömäärä 31.12.2016 oli 22 685 henkilöä. Vuoteen 2015 verrattuna henkilöstömäärä nousi 260 henkilöllä ja muutettuun talousarvioon verrattuna 240 henkilöllä. Henkilöstöstä vakinaisia oli 78,8 %, mikä on suhteellisen korkea määrä ja samaa tasoa kuin kunta-alalla keskimäärin. Henkilöstöstä valtaosa (86,8 %) oli kokoaikaisessa palvelussuhteessa. Yleisimmät syyt osa-aikatyöhön olivat osaaikaeläke ja osittainen hoitovapaa.

HUS:n henkilöstön keski-ikä oli 43,7 vuotta, mikä on noin kaksi vuotta matalampi kuin kunta-alalla keskimäärin (45,8 vuotta). Henkilökunnan ikärakenne on tasapainoinen, mikä näkyy muun muassa vuoteen 2013 ulottuvissa vanhuuseläke-ennusteissa, joiden mukaan eläkkeelle jäävien osuus HUS:ssa on pienempi kuin kunta-alalla keskimäärin. Vuonna 2016 eläkkeelle jäi 558 henkilöä. Eläkkeelle jääneiden määrä nousi edellisvuodesta 40 henkilöllä. Eniten kasvua oli vanhuuseläkkeissä (33 henkilöä). Eläkkeelle jäätiin keskimäärin 60,7 vuoden iässä, mikä oli noin 0,3 vuotta aiemmin kuin edellisvuonna.

Varsinaisen henkilöstön henkilötyövuosia tehtiin yhteensä 18 411, mikä on 2,2 % (394,8 htv) enemmän kuin edellisenä vuonna. Talousarviossa asetettu henkilötyövuosi tavoite ylittyi 566,8 henkilötyövuodella (3,2 %).

Henkilötyövuosia ja niiden määrän muutosta seurattiin osana kuntayhtymän kuukausi- ja osavuosisat-sausraportointia. Henkilötyövuodella tarkoitetaan työpanosta, joka vastaa laskennallisesti yhden henkilön noin 10,5 kuukauden työskentelyä, johon ei sisälly lomiamia tai muita poissaoloja. Vuonna 2016 oli poissaoloja yhteensä 158 henkilötyövuotta enemmän kuin edellisvuonna. Pidettyjen vuosilomapäivien määrä kasvoi 78 htv edellisvuoteen verrattuna, mikä oli tavoitteen mukaista ja näkyi lomapalkkavelan pienenemisenä tilinpäätöksessä.

Henkilötyön tuottavuuden parantaminen on yksi lähivuosien keskeisimmistä haasteista. Vuonna 2016 tähän panostettiin muun muassa miettimällä toimenpiteitä miten työvuorosuunnittelua voidaan kehittää, yhtenäistää ja tehostaa. Lokakuussa 2016 HUS:n johtoryhmä teki päätökset toimenpiteistä, joilla työ-

6.3.2017

vuorosunnittelua ja henkilöstöresursointia työvuorosunnittelun näkökulmasta lähdetään kehittämään.

HUS-kuntayhtymän vuoden 2016 henkilöstökulut olivat yhteensä 1 134 milj. euroa, mikä oli noin 3 milj. euroa (-0,3 %) vähemmän kuin mihin talousarviossa oli varauduttu. Talousarvion alittumiseen vaikutti suurelta osin lomapalkkavelan pieneneminen edellisvuodesta. Lomapalkkavelka laski edellisvuodesta yhteensä 14,7 milj. euroa, josta valtakunnallisen kilpailukyky-sopimuksen vaikutus oli 11 milj. euroa ja muu vaikutus 3,7 milj. euroa. Kilpailukyky-sopimuksen vaikutus ei sisällynyt talousarvioon.

Keskimääräinen henkilötyövuoden hinta oli 60 965 euroa, mikä alitti talousarviossa asetetun keskimääräisen henkilötyövuoden hinnan 3,8 prosentilla. Henkilötyövuoden hinnan laskuun vaikuttivat muun muassa lomapalkkavelan sekä maksettujen työaikakorvausten ja klinisen lisätyön korvausten pieneneminen.

Henkilöstökustannusten, henkilöstömäärän ja henkilötyövuosien kehitykseen on kiinnitetty vuonna 2016 erityistä huomiota osana vuosien 2015 – 2016 sopeuttamisohjelmaa. Vuosien 2015 – 2016 talouden sopeuttamisohjelmaan sisältyviin henkilöstökuluihin kohdistuvien tehostamistavoitteiden toteuttamiseksi harkinnanvaraisten palkantarkistusten tekemistä rajoitettiin, paikallisia sopimuksia päivitettiin, vuosilomia koskevaa ohjeistusta tarkennettiin ja lääkäripäivystysten kellonaikoja tarkistettiin. Edellä mainituilla toimenpiteillä onnistuttiin hillitsemään henkilöstökustannusten kasvua.

Vuokratyövoiman käytön kustannukset vuonna 2016 olivat 18,8 miljoonaa euroa, mikä vastaa noin 300 henkilötyövuotta. Kustannukset nousivat 5,9 miljoonaa euroa edellisvuoteen verrattuna. Kustannusten kasvua selittää osaltaan se, että linjausten mukaisesti hoitohenkilökunnan lyhytaikaisen sijais työvoiman hankintaa keskitetään Seure Henkilöstöpalvelut Oy:hyn. Lääkäreiden vuokratyövoimaa hankitaan eniten yhteispäivystyksiin ja kuvantamispalveluihin. Samaan aikaan HUS:n palveluksessa olevan lyhytaikaisen työvoiman (1-13 vrk) henkilöstökustannukset ovat alentuneet 4,5 milj. euroa edellisestä vuodesta. Vuokratyövoimaksi kirjautuvat myös HUS:n osakkuusyhteisö Posiviren kautta työllistämät (noin 12 henkilötyövuotta vuonna 2016) henkilöt, jotka ovat pitkäaikaistyöttömiä tai muutoin vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevia.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Toiminnan riskit

Ulkoisen toimintaympäristön kautta tulevat riskit

Keskeisimmät ulkoisesta toimintaympäristöstä johtuvat epävarmuustekijät liittyvät yleisen taloustilanteen kehitykseen, valmisteilla olevaan lainsäädäntöön ja siihen liittyvään poliittiseen päätöksentekoon sekä kilpailutilanteen kehittymiseen myös julkisomisteista terveydenhuoltoa koskevaksi.

Eduskunta on päättänyt vuoden 2017 talousarviosta ja julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017 - 2020. Hallituksen talouspolitiikan keskeisenä tavoitteena on lopettaa velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen, ja hallitus pyrkii tekemään hallituskauden aikana julkisen talouden 10 mrd. euron kestävyysvajeen kattamiseksi tarvittavat säästöt ja rakenteelliset uudistukset. Nämä linjaukset osaltaan supistavat mm. tutkimus- ja opetustoimintaan kohdennettavia valtionapuja, joka supistus vastaavasti vaikuttaa suoraan sairaanhoitopiirien rahoituspohjaan.

Merkittävin hallitusohjelmaan sisältyvä rakenteellinen uudistus on maakuntaudistuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen muodostama kokonaisuus. Samalla on tarkoitus uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2019 ja sen myötä Suomeen perustetaan 18 itsehallinnollista maakuntaa. Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu

6.3.2017

siirtyy uudistuksessa kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille. Uudistuksen mittakaava on suomalaisessa julkishallinnossa ennennäkemätön: muutos koskee suoraan yli 220 000 suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevää henkilöä. Suurimmat epävarmuustekijät aiheutuvat uudistuksen laajuudesta ja lukuisista muutoksista nykyisen järjestelmän perusrakenteisiin: perustason palvelujen eriyttämisestä yhtiöitettäviin sote-keskuksiin, kilpailutilanteen muodostamisesta laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvissa palveluissa ja rahoituksen uudistamisesta kapitaatiopohjaiseksi. Epävarmuustekijöitä sisältyy etenkin päivystystoiminnan edellytyksiin ja toteuttamiseen uudistuksen jälkeen sekä opetuksen ja tutkimuksen mahdollisuuksiin kapitaatorahoitteisessa järjestelmässä. Tutkimukseen ja opetukseen kohdistuvien säästöpainoiden vuoksi riski on olemassa tutkimuskulttuurin menettämisestä ja tätä kautta laajemmankin koulutus- ja osaamisvajeen syntyisestä.

Tulevassa sote-rakenteessa merkittävä haaste tulee olemaan julkisomisteisten sairaaloiden ja sote-keskusten kilpailukyvyyn varmistaminen. Tämä muodostaa vaatimuksen uudenlaisten integroivien ratkaisujen muodostamiseen perus- ja erityistason välille sekä uusien liiketoiminnallisten mallien käyttöönotosta myös julkisella sektorilla. Taloudellisen liikkumavaran kavetessa ja kilpailun lisääntyessä kasvavat samanaikaisesti terveydenhuoltopalveluihin kohdistetut odotukset. Tämä lisää paineita tuottavuuden kasvattamiseen.

Sote-uudistus tulee edellyttämään organisaatorakenteiden uudistamista ja muokkaamista. Jo päättyneellä tilikaudella on toteutettu useita merkittäviä organisaatiouudistuksia, kuten Carean sairaanhoidollisten palveluiden fuusio HUS:iin. Myös Helsingin kaupungin terveydenhuollon toimintoja on siirtynyt HUS:n hoidettavaksi. Oletettavaa on, että muutostahti tulee seuraavien vuosien aikana vain lisääntymään. Sote-uudistuksen laajuus aiheuttaa epävarmuutta jo muutosprosessiin kuluvaan työmäärän kautta. Muutoksen toteuttaminen tulee sitomaan pääosan kuntien ja kuntayhtymien johtavien viranhaltijoiden työpanoksesta tulevan kahden vuoden aikana, jolloin samanaikaisesti tulisi johtaa nykyisiä organisaatioita.

Potilas- ja lääkehoitoon liittyvät riskit - potilasturvallisuus

Potilas- ja lääkehoitoon liittyviä potilasturvallisuusriskejä seurataan HaiPro–vaaratapahtumajärjestelmällä. Raportoitujen tapahtumien määrässä on saavutettu toivottuja tuloksia: Ilmoitusmäärä nousi edellisvuodesta 25 %:lla. Vuonna 2016 tehtiin yhteensä 19 758 vaaratilanneilmoitusta.

Keskeisimmät raportoidut vaaratilannetyypit olivat seuraavat:

- Lääke/neste/verensierrot 32,6 % (n = 6 441)
 - antovirheitä 39,5 %,
 - jakovirheitä 15,7 %,
 - kirjaamisvirheitä 16,4 %
 - määräysvirhe 12,4 %
- Tiedonkulkun ja tiedonhallintaan liittyvät 25,2 % (n = 4 978)
- Muuhun hoitoon ja seurantaan liittyvä 9,2 % (n = 1 826)
- Laboratorio/ Kuvantamis- ja muu potilastutkimus 17,9 % (n = 3 542)
- Laitteet 6 % (n = 1 172)
- Aseptiikka 1,8 % (n = 347)
- Tapaturma/ onnettomuus 4,3 % (n = 847)
- Muut vaaratilanteet 3 % (n = 605)

Pääsääntöisesti vaaratilanteista ei ollut potilaalle haittaa tai vain lievää haittaa (ei haittaa 57,1 %, lievä haitta 18,9 %). Kohtalainen haitta liittyi 4,5 %:iin vaaratilanteista ja vakava 0,4 %:iin vaaratilanteista. HUS on kehittänyt standardoidun käytännön vakavien vaaratapahtumien selvittämiseksi ja potilasturval-

6.3.2017

lisuusriskien poistamiseksi. Vuonna 2016 toteutettiin noin 250 juuri-syy –analyysiä moniammatillisten tiimien yhteistyönä ja menetelmästä on kehittynyt keskeinen osa potilasturvallisuuden kehittämistä.

Lääkityspoikkeamat ovat edelleen yleisimpiä vaaratilanteita, mutta niiden suhteellinen osuus on edelleen vähentynyt määrätietoisen potilasturvallisuustyön tuloksena (vrt. 37,2 % vuonna 2015), vaikka lääkityspoikkeamia on ilmoitettu viime vuotta enemmän (n = 5 922 vuonna 2015). Vuonna 2016 erityistä huomiota on kiinnitetty antokirjauksiin sekä lääkitystiedon ajantasaisuuteen potilaan saapuessa hoitoon, siirtyessä toiseen hoitopaikkaan sekä potilaan kotituessa. Näihin liittyviä toimintatapoja sekä ohjeita on tarkennettu ja kirjaamispoikkeamien suhteellinen osuus onkin hieman laskenut (vrt. 17,3 % vuonna 2015). Lisäksi ns. riskilääkkeiden moniammatillinen määrittelytyö on aloitettu.

Laitteiden ja tarvikkeiden turvallinen käyttö ja vaaratilanteiden ehkäisy ovat oleellinen osa sairaalan potilasturvallisuutta. Vuonna 2010 annettiin laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (TLT-laki, 629/2010), joka asettaa terveydenhuollon toimintayksiköille sekä laitteiden ja tarvikkeiden ammattimaisille käyttäjille useita velvoitteita. HUS:ssa TLT-lain mukaiset vaaratapahtumat ilmoitetaan HUS-Riskit-ohjelman kautta ja siitä edelleen Valviralle, lisäksi käyttäjät ilmoittavat tapahtumista laitteen tai tarvikkeen valmistajalle tai valmistajan edustajalle. TLT-lain mukaisesti ilmoitus tehdään sellaisista tapahtumista, jotka ovat johtaneet tai olisivat voineet johtaa potilaan, käyttäjän tai muun henkilön terveydentilan vaarantumiseen, ja tapahtumien syynä voi olla laitteen tai tarvikkeen ominaisuudet, suorituskyvyn poikkeama tai häiriö, riittämätön merkintä tai käyttäjän virhe. Ilmoitusten määrät ovat jatkuvasti lisääntyneet, vuonna 2015 ilmoituksia tehtiin 231 kpl ja vuonna 2016 349 kpl. Ilmoituksia on tehty myös suoraan Valviralle, eikä HUS:lla ole niistä tapahtumista lain edellyttämää seurantatietoa. HUS-Riskit-ohjelman kautta tehtiin 52 sellaista ilmoitusta, joissa laite, tarvike tai tietojärjestelmä ei ollut TLT-lain mukainen tai tapahtuma ei ollut vaaratilanteeksi luokiteltava. Lopuista 297 tapahtumasta 255 (86 %) oli ”läheltä piti”-tilanteita. Potilaille koitui seurauksia 39 tapahtumasta, kaksi potilasta kuoli.

Ilmoittamisvelvollisuudesta tiedottamisen ja ilmoittamismenettelyn helpottamisen myötä ilmoitusten määrän odotetaan edelleen nousevan, mutta samalla myös tarpeettomien tai epätäydellisten ilmoitusten osuus lisääntyy. Ilmoitettujen tapahtumien johdosta Valvira teki HUS:iin kaksi tarkastuskäyntiä. Vähäisten todettujen poikkeamien lisäksi viranomainen painotti erityisesti perehdyttämisen tärkeyttä ja sitä, että perehdytys pitää dokumentoida luotettavasti. Vuoden 2016 aikana eri HUS:n yksiköissä perehdyttämisen dokumentointia on pyritty parantamaan ja käytäntöjen yhtenäistämiseen tähtäävä kehitystyö jatkuu edelleen. Kotiin luovutettavien laitteiden ja tarvikkeiden luovutuskäytäntöihin on kiinnitetty erityistä huomiota ja vuonna 2016 annettiin asiasta johtajaylilääkärin ohje. HUS:n koko ja käytössä olevien laitteiden ja tarvikkeiden määrä huomioiden ilmoitettavia vaaratapahtumia on vähän. Kriittistenkin laitteiden toimintahäiriötilanteissa henkilökunnan toiminta on ollut asianmukaista ja potilasvahingoilta on useimmiten vältytty. Laittevaaratapahtumista ei ole annettu osastoille systemaattista palautetta, eikä niitä myöskään käsitellä HaiPro-tapahtumien tavoin.

Rahoitustoiminnan riskit

Tilinpäätös 2016 päättyi 56,0 milj. euron alijäämään, joten katettavaa alijäämää 31.12.2016 taseessa oli 2,5 milj. euroa, joka vastaa Länsi-Uudenmaan sairaanhoitoalueen ensihoidon toteutunutta alijäämää. Alijäämä on suunniteltu katettavaksi vuoden 2018 tilinpäätöksessä. Vuonna 2015 kertynyt ylijäämä ennen Länsi-Uudenmaan sairaanhoitoalueen ensihoidon alijäämää, 54,6 milj. euroa, palautettiin jäsenkunnille kesäkuussa 2016. Vuoden 2016 toiminnallista ylijäämää palautettiin jäsenkunnille tilinpäätöksen yhteydessä 82,2 milj. euroa. Kuntayhtymän omavaraisuusaste heikkeni hieman, vaikka uutta pitkäaikaista lainaa ei tilikauden aikana nostettu. Lähivuosina omavaraisuusasteen ennakoidaan pysyvän lähellä 35 %:n vähimmäistavoitetta. Pitkällä tähtäimellä kuntayhtymän taserakenne osaltaan vaikuttaa kuntayhtymän kykyyn selviytyä velvoitteistaan. Kuntayhtymässä seurataan taseen tunnusluvuista erityi-

6.3.2017

sesti omavaraisuusastetta, ja arvioidaan sen kehittymistä lähivuosina.

Kuntayhtymän lainasalkun korkoriskistä oli suojattu tilinpäätöshetkellä 25 %. Nettolainasalkusta, jossa huomioitiin kuntayhtymän lyhytaikaiset likviditeettisijoitukset, oli suojattu korkoriskiltä noin 36 %. Nettolainasalkun korkosidonnaisuusaika 2,4 vuotta oli kuntayhtymän asettamien tavoitteiden mukainen. Nettolainasalkun suojausaste ja korkosidonnaisuusaika laskevat kuitenkin varsin nopeasti, jos lainasalkun ennustettu kasvu vuosina 2017–18 toteutuu. Lainojen jälleenerahoitukseen liittyy korkoriski. HUS:n taloussuunnitelman mukainen lainasalkun kasvu kasvattaa korkoriskiä varsin nopeasti. Lainasalkun suojausaste laskee, jolloin vuotuisten korkomenojen herkkyys markkinakorkomuutoksille kasvaa. Lainasalkun riskejä ja kehittymistä seurataan yhtymähallinnossa säännöllisesti, sekä valmistellaan tarvittavat toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Lainasopimukset ja sijoitukset pidetään euromääräisinä, valuuttariskiä ei oteta.

Lyhytaikaiset sijoitukset pienentävät lainasalkun korkovirtariskiä. Sijoituksiin liittyy vastapuoliriski, jota arvioidaan aktiivisesti. Hyvin alhainen korkotaso asettaa haasteita rahavarojen sijoittamiselle. Tuottotaso on lyhytaikaisissa sijoituksissa lähellä nolaa ja sopivia sijoituskohteita on ollut vain vähän tarjolla. Näin ollen HUS pyrkii pitämään raha-varojensa määrän tilinpäätöshetkellä lähellä vähimmäistavoitetta. HUS on pitänyt pääosan rahavaroistaan konsernitilillä, kun rahamarkkinoilla on ollut vain rajoitetusti tarjolla HUS:n sijoituspolitiikan mukaisia sijoituskohteita.

Maksuvalmiusriski tarkoittaa riskiä siitä, että HUS-kuntayhtymä ei pysty suoriutumaan tulevaisuuden velvoitteistaan, tai että rahoituksen hankkiminen velvoitteista suoriutumiseksi tulisi kustannuksiltaan hyvin kalliiksi. Maksuvalmius- ja rahoitussuunnittelun tavoitteena on ennakoida kuntayhtymän maksuvalmiutta ja täten varautua kuntayhtymän mahdollisiin ra-hoitustarpeisiin riittävän aikaisessa vaiheessa. Keskeisenä maksuvalmiusriskin hallintaperiaatteena on varmistaa, että maksuvalmiusreservi on kaikinä hetkinä vähintään kuntayhtymän maksuvalmiustarpeen suuruinen. Kuntayhtymän maksuvalmiustarve muodostuu varsinaisen toiminnan maksuvalmiustarpeesta, suunniteltujen kuntayhtymän ja tytäryhtiöiden investointien toteuttamisesta aiheuttamasta maksuvalmiustarpeesta sekä erääntyvän velkarahoituksen rahoitustarpeesta. Maksuvalmiusreservi koostuu pääasiassa rahavaroista ja rahavarojen sijoituksista. Kuntayhtymällä on lisäksi mahdollisuus käyttää kuntatodistusohjelmaa toimintansa rahoitustarpeen kattamiseen valtuuston vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä hyväksymän enimmäismäärän mukaisesti. Mikäli maksuvalmiusreservin koko laskee niin, että se pitkällä aikavälillä kattaisi laskennallisesti alle 15 päivän kassasta maksut, käynnistetään toimenpiteet pitkäaikaisen rahoituksen hankkimiseksi.

HUS-kuntayhtymä on pyytänyt Euroopan Investointipankkia rahoittamaan kuntayhtymän vuosien 2014–2017 investointiohjelmaa 200 milj. euron osuudella. Euroopan Investointipankki on hyväksynyt rahoituksen. Kuntayhtymä allekirjoitti rahoitussopimukset Euroopan Investointipankin kanssa joulukuussa 2014 ensimmäisen 100 milj. euron osalta ja toukokuussa 2016 toisen 100 milj. euron osalta. Rahoituksella katetaan lähivuosien suunniteltuja lainarahoitustarpeita. Tätä rahoitusta on käytettävissä vielä 150 milj. euroa. Kuntayhtymä voi käyttää muitakin rahoituslähteitä.

Työsuhdeasuntotarjonnasta vastaavien kiinteistö- ja asuntoyhtiöiden rahoitusriskit ovat liittyneet yhtiöiden kykyyn hoitaa lainansa sekä kiinteistöjen korjaus- ja remonttisuunnitelmien rahoittamiseen. Riskien hallinta ja yhtiöiden kokonaishallittavuus on parantunut, kun Kiinteistö Oy HUS-Asuntoihin sulautui 1.1.2013 lukien kuntayhtymän kokonaan omistamat kiinteistöosakeyhtiöt. Kuntayhtymä omistaa yhtiöstä 94,85 % ja tytäryhtiö HUS-Kiinteistöt Oy 5,15 %. Sulautumisella tavoiteltiin toiminnan kustannustehokkuuden lisäämistä, hallinnon keventämistä, asukasvalintojen sujuvuutta ja talouden tasapainottamista. Tavoitteet ovat edistyneet hyvin. Lisäksi HUS-kuntayhtymä päätti selvitysten jälkeen lisätä henkilöasuntoja. Asuntohankkeet toteutetaan Kiinteistö Oy HUS-Asunnot – yhtiön omistukseen. Jätkäsa-

6.3.2017

ren hankkeen kokonaiskustannusarvio on noin 16 milj. euroa ja kohde valmistuu syksyllä 2017. Yhtiön saamalle korkotukilainoitukselle on myönnetty HUS-kuntayhtymän omavelkainen takaus.

Valtakunnallisen sote-uudistuksen valmistelussa on linjattu, että lakisääteiset kuntayhtymät siirtyvät varooneen ja velkoineen maakuntiin. Lakisääteisten kuntayhtymien siirtyville lainoille tulee valtiontakaus.

Tulevaisuuden näkymät

Sote ja lakiuudistukset

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmaan sisältyy uuden sosiaali- ja terveystalouden järjestämiskäytännön toteuttaminen kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta. Sote-uudistuksen toteutus on kytketty valtionaluehallinnon ja maakuntahallinnon yhteensovittamista koskevaan hallitusohjelman tavoitteeseen. Tavoitteena on muodostaa Suomeen 18 maakuntaa 1.1.2019 lukien, jotka vastaavat julkisten sosiaali- ja terveystalouden, pelastustoimen ja eräiden muiden palvelujen järjestämisestä.

Maakuntauudistusta koskevaan lainsäädäntökokonaisuuteen kuuluvat maakuntalain lisäksi laki sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä, näiden voimaantulolaki, maakuntien rahoituslaki, maakuntajakolaki sekä muutoksia muihin säädöksiin. Lisäksi annetaan oma lakinsa sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta. Lausuntokierros tässä mainittujen lakien osalta toteutettiin loppuvuonna 2016 ja hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle keuhkokuumeella 2017. HUS:n hallitus antoi uudistuksesta lausuntonsa 17.10.2016. Kokonaisuuteen kuuluu osana laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa, jota koskeva lausuntokierros on käynnistynyt helmikuun 2017 alussa.

Maakunta- ja sote-uudistusta koskeva lainsäädäntökokonaisuus muuttaa ennennäkemättömällä tavalla sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita. Muutos kohdistuu ennen kaikkea perusterveydenhuoltoon, jossa pääosa nykyisten terveyskeskusten toiminnoista siirtyy yhtiömuotoisiin sote-keskuksiin. Sairaanhoidopiiriin toiminnot puolestaan siirretään tulevien maakuntien ylläpitämään liikelaitokseen. Uudistus antaa nykytilanteeseen verrattuna uusia mahdollisuuksia palvelutuotannon kehittämiseen ja tehostamiseen mutta siihen sisältyy myös useita huolenaiheita, joita tuotiin esiin myös HUS:n hallituksen lausunnossa. Keskeinen huolenaihe liittyy uuden järjestelmän rahoitukseen, jossa on tarkoitus siirtyä tarvekriteerien mukaan painotettuun kapitaatorahoitukseen. Alustavien laskelmien valossa Uudenmaan maakunta on uuden järjestelmän suurin menettäjä ja epäselvää on, miten syntyvä rahoitusvaje voidaan kattaa palvelujen saatavuutta heikentämättä. Myös opetuksen ja tutkimuksen niukka huomiointi uudistuksessa, niin organisaatorakenteissa kuin rahoituksen osalta, lisää riskejä näiden vaarantumisesta. Valinnanvapausmalliin liittyy riski siitä, että HUS:n palveluksessa oleva työvoima hajautuu useille työnantajille, mikä saattaa aiheuttaa ongelmia päivystysjärjestelyjen ylläpitämisessä. HUS:n johtavat viranhaltijat pyrkivät vaikuttamaan uudistuksen valmistelijoihin ja kansanedustajiin näiden huolien vähentämiseksi. EU:n uusi tietosuojalaki on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä toukokuussa 2016 ja sitä sovelletaan 25.5.2018 lukien. Uudistus asettaa uusia velvoitteita rekisterinpitäjille kuten sairaanhoidopiireille henkilötietojen käsittelyyn liittyvien prosessien määrittämisessä ja mm. mahdollisiin tietoturvaongelmiin reagoimisessa. Uudistuksen vaatimat toimenpiteet valmistellaan HUS:n osalta vuonna 2017.

Maakunnallinen yhteistyö sairaanhoidollisessa toiminnassa

HUS:n sairaanhoidollisten toimintojen kehittäminen etenee vuonna 2017 uuteen vaiheeseen, kun käynnistetään ensimmäinen koko HUS:n laajuinen lähetekeskus. Sairaanhoidoalueiden välillä on epätarkoituksenmukaisen suuria odotusaikojen eroja ortopedian elektiviisiin leikkauksiin. Jatkossa tätä on tarkoitus tasata HUS-alueen yhteisen lähetekeskuksen toiminnan kautta jo lähetevaiheessa. Tämän lisäksi käynnistetään myös keskitetty ortopedisten leikkauspalvelujen tuotannonohjaus siirtämällä jo leikkaus-

6.3.2017

jonossa olevia potilaita pitkän odotusajan yksiköistä sinne, missä on selkeästi nopeampi leikkaushoitoon pääsy. Näin turvataan mahdollisimman nopea ja yhdenvertainen hoitopääsy kaikille HUS:n alueen asukkaille.

Uuden päivystysasetuksen edellyttämä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystys on jo toteutettu HUS:n alueella Helsinkiä lukuun ottamatta. Vuonna 2017 selvitetään ja valmistellaan muutos, jossa Helsingin kaupungin Haartmanin ja Malmin sairaaloiden päivystykset siirtyvät Hyks Akuutin järjestämistä vastuulle erikseen sovittavalla tavalla vuosina 2018 - 2019. Kyseessä on erittäin suuri toiminnallinen muutos, joka täytyy suunnitella ja toteuttaa huolella ja harkitusti. Kyseisissä päivystyksissä käy vuosittain yli 150 000 potilasta.

Espoon uusi sairaala aloittaa toimintansa maaliskuussa 2017. Sairaala sijoittuu Jorvin sairaalakampukselle ja tukeutuu sekä erikoissairaanhoidollisissa että tukipalveluissa HUS:n Jorvin sairaalan palveluihin. Hoitoketjujen suunnittelu ja konsultaatiopalvelut on tehty hyvässä yhteistyössä Espoon perusterveydenhuollon ja HUS:n asiantuntijoiden kanssa. Sairaalan nykyaikaiset tilat ja uudet toimintamallit mahdollistavat potilaslähtöisen ja sujuvan kuntoutumisprosessin erityisesti kasvavan vanhusväestön tarpeisiin, esimerkkinä uusi haavanhoitokeskus.

Raaseporin sairaalaa kehitetään edelleen toiminta-alueensa perusterveydenhuoltoa tukevana ja konsultoivana keskuksena. Vuoden 2017 alusta psykiatrian tuloksikkoo liitettiin Hyks Psykiatriaan. Jatkossa selvitetään mahdollisuutta koko sairaalan toimintojen siirtämiseksi yhdeksi Hyksin tuloksikkoksi. Monipuolisten erikoisalapalvelujen, konsultaatioiden ja päivystystoimintojen turvaaminen edellyttää suuremman toimintayksikön tukea ja koordinaatiota. Myös jatkokoulutus, opetus ja tutkimus hyötyisivät kiinteämmästä yhteydestä Hyksiin.

Porvoon sairaalan toimintoja kehitetään voimakkaasti synnytystoiminnan siirryttyä muihin HUS:n sairaaloihin. Vapautuvia tiloja (mm. leikkaussaleja) hyödynnetään esim. Hyks Silmäsaaran kanssa avaamalla Porvooseen polikliininen toimenpideyksikkö syksyllä 2017. Hyvinkään sairaalan ja Lohjan sairaalan yhteistyötä ja hoitoprosessien kehittämistä jatketaan yhdessä Hyksin kanssa mm. ortopediassa, silmätaudeissa, plastiikkakirurgiassa, kardiologiassa, pediatriassa, neurologiassa ja kuntoutuksessa. Yhtenä yhteistyömuotona kokeillaan ns. kumppanuusvirkoja, joissa lääkärin työaika jakautuu Hyksin ja reunasairaalan kesken.

HUS on käynnistänyt yhdessä kuntien perusterveydenhuollon kanssa kolmiportaisen neuvolajärjestelmän: lähineuvola – keskusneuvola – äitiyspoliklinikka. Lähineuvoloita on Hyks-alueella kymmeniä, joiden tueksi on perustettu ”keskusneuvolaverkosto”, jotta erikoislääkärit voivat jalkautua. HUS on vienyt omaa toimintaa (osa lähete-poliklinikan potilaista) neuvolan tiloihin eli toimimme kahdessa organisaatiossa, mutta samoissa tiloissa. Työnsä ohessa HUS:n erikoislääkäri kouluttaa ja konsultoi neuvolan henkilökuntaa. Espoon toimipiste on aloittanut toiminnan vuoden 2017 alusta ja keväällä toimintaa on tarkoitus laajentaa Itäkadulle Helsinkiin sekä Porvoon sairaalaan.

HUS:ssa on lisäksi käynnistynyt kehittämishanke, jonka tavoitteena on, että vuonna 2019 HUS:n alueella olisi käytössä yhteisesti sovittu päivystyspotilaiden ohjausmalli. Hankkeella haetaan keskitettyä contact center -palvelua, niin sanottua yhden luukun periaatetta, joka palvelisi kansalaisia ja mahdollisesti terveydenhuollon ammattilaisia ja päivystystoimijoita. Nykyisin HUS-alueen kuntien palvelupuhelinnumerot terveysneuvonnan tarjoamiseksi toimivat eri tavoin. Asukkaalle olisi yksinkertaisempaa, jos kiireetöntä päivystykseen hoitoon ohjausta ja terveyteen liittyvää neuvontaa olisi saatavilla yhdestä kohteesta, joko puhelimitse tai digitaalisin palvelujen avulla. Potilaalle voitaisiin kertoa päivystyspaikat, päivystyksien jonotilanteet ja ajanvarausmahdollisuudet.